

Begroting 2027

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Welkom	5
Aanbiedingsbrief.....	5
Bestuur en portefeuillevverdeling	7
Pijler overstijgende onderwerpen	9
Pijler 1 Bestuur en Samen doen	11
Pijler 2 Samen Leven	18
Pijler 3 Economie en Duurzaamheid	29
Pijler 4 Voorzieningen, leefbaarheid en wonen	38
Pijler 5 Middelen en ondersteuning	48
Hoofdpijnen	53
Ontwikkelingen en financiële uitgangspunten.....	53
VAR	54
Gemeentelijke lastendruk	55
Financiële ontwikkelingen	56
Voorstellen begroting 2027	57
Vaststelling begroting 2027	57
Meerjarenbegroting 2027 - 2030	58
Ambities structureel	59
Ambities incidenteel	63
Prijsontwikkeling structureel	70
Gemeentefonds structureel en incidenteel	71
Overige mutaties structureel	72
Mutatie reserves.....	75
Bij 1e begrotingswijziging 2027 beschikbaar te stellen budgetten.....	76

Paragrafen.....	77
Lokale heffingen	77
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	83
Onderhoud kapitaalgoederen	89
Financiering.....	97
Bedrijfsvoering.....	100
Verbonden partijen	102
Grondbeleid.....	108
Openbaarheid.....	110
Financiële begroting	111
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	111
Overhead en vennootschapsbelasting	112
Stand en verloop van de reserves en voorzieningen	113
Balans en EMU overzicht	116
Investerings 2027.....	117
Jaarlijks terugkerende arbeidskosten	118
Lasten en baten per pijler	119
Toelichting op de baten en lasten per pijler.....	121
Totaaloverzicht beleidsindicatoren.....	128

Welkom

Aanbiedingsbrief

Geachte leden van de raad,

Hierbij bieden wij u de begroting 2027 aan. In deze eerste begroting van de nieuwe bestuursperiode bouwen wij voort op de sterke basis die er ligt. Naast een gezonde financiële basis willen we investeren in sterke en leefbare dorpen. Dat betekent ruimte voor woningbouw, aandacht voor strategische grondaankopen, ondernemerschap, een toekomstbestendige landbouw en werken aan een nieuw omgevingsplan. Maar ook aandacht voor goede voorzieningen, verenigingen, initiatieven vanuit onze dorpen en maatschappelijke weerbaarheid. Daarbij zoeken we nadrukkelijk de samenwerking met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties.

Begrotingsresultaat

De begroting 2027 sluit met een positief resultaat van € 29.000 maar biedt uitdagingen voor de komende jaren. Het meerjarenperspectief is negatief, terwijl er wel stevige nieuwe ambities zijn. Om die ambities waar te kunnen maken, zullen er duidelijke strategische keuzes moeten worden gemaakt. We kunnen niet alles tegelijk doen en richten daarom onze inzet op wat wij belangrijk vinden en wat de meeste toegevoegde waarde heeft voor onze inwoners en onze organisatie. We zullen u, in opmaat naar de sturingsmonitor, hier actief bij betrekken. Ook benutten we de kansen die subsidiemogelijkheden en andere beschikbare regelingen ons bieden, zoals Nij Begun.

Daarnaast geeft ook het aangepaste rijksbeleid nieuwe financiële uitdagingen. De ontwikkelingen in het gemeentefonds zijn onzeker. Ook hebben we nog onvoldoende grip op de ontwikkeling van de kosten van de zorg voor de jeugd. We blijven ons inspannen om hier meer grip op te krijgen.

Ambities

Naast deze financiële uitdagingen hebben we grote ambities om Aa en Hunze toekomstbestendiger te maken. Een belangrijk onderdeel daarvan is de ontwikkelingen in het maatschappelijk vastgoed. De komende jaren staan daarom verschillende grote projecten op de agenda, waaronder de ontwikkeling van een MFA in Gieten, een MFA in Gasselte, de noodzakelijke investeringen in de Jan Thiesschool en het aanpassen van het Dr. Nassau College.

Niet alle ambities op het gebied van accommodaties zijn op dit moment al volledig financieel vertaald in de meerjarenbegroting. De bedragen die nu zijn opgenomen in de toelichting op de meerjarenbegroting, zijn daarom indicatief. Zodra de plannen verder zijn uitgewerkt en vastgesteld, kunnen de financiële gevolgen pas worden opgenomen in het meerjarenbeleid van de begroting. Dat betekent dat we de komende jaren de ontwikkelingen nauwlettend blijven volgen en waar nodig onze keuzes en financiële planning bijstellen.

In de begroting voor 2027 is voor ruim 3 ton aan structurele ambities opgenomen en voor € 3,3 miljoen aan incidentele ambities. De grootste incidentele subsidies zijn voor het verhogen van de voorziening wegen in 2027 en 2028 met jaarlijks € 1,0 miljoen voor de uitvoering van het Wegenbeleidsplan 2027-2031. Gezien de uitdagingen en ambities voor de komende jaren houden we rekening met een stapsgewijze verhoging van de belastingdruk. Een voorbeeld hiervan is de OZB. Daarbij blijven we kritisch kijken naar onze uitgaven en naar wat noodzakelijk en haalbaar is. Omdat de tarieven voor de toeristenbelasting een jaar vooraf moeten worden vastgesteld, stellen wij nu al voor om het tarief voor 2028 met € 0,20 te verhogen naar € 1,75 per overnachting.

Slotwoord

Er ligt een ambitieus programma om Aa en Hunze toekomstbestendiger te maken en te bouwen aan een mooier Aa en Hunze. We verwachten daar de komende jaren lastige keuzes over te moeten maken. In samenwerking tussen raad, college en organisatie kijken we naar wat dit van ons vraagt, zodat we hier gezamenlijk de goede keuzes in maken.

Hoogachtend,

het college van de gemeente Aa en Hunze,

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Schoonderbeek'.

de heer R.L.H. Schoonderbeek
secretaris

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Hiemstra'.

de heer A.W. Hiemstra
burgemeester

Bestuur en portefeuillevverdeling

Burgemeester
A.W. Hiemstra

Portefeuilles

- Bestuurlijke coördinatie
- Algemeen bestuur
- Communicatie
- Vergunningen openbare orde en veiligheid incl. evenementen
- Dienstverlening
- Personeel en Organisatie
- Informatisering en automatisering
- Integrale handhaving
- Informatieveiligheid en privacy
- Opvang ontheemden en asielzoekers

Projectportefeuille

- Mijnbouwactiviteiten en schadeafhandeling
- Nij Begun
- Nedersaksenlijn
- Maatschappelijke weerbaarheid

Wethouder
R. Vedder
Gemeentebelangen

Portefeuilles

- Ruimtelijke ontwikkeling
- Volkshuisvesting, woningbouw
- Omgevingsvergunningen
- Participatiebeleid en dorpscontactpersonen
- Beheer openbare ruimte (onder andere wegen, groen, fietspaden)
- Dorpshuizen en multifunctionele centra
- Mobiliteit - verkeersveiligheid
- Begraven en begraafplaatsen
- Cultuurhistorie, cultureel erfgoed

Projectportefeuille

- Omgevingsvisie en omgevingsplan
- Uitvoeringsagenda woningbouw
- Gebiedsontwikkeling Annen
- MFC Gieten
- MFC Gasselte
- N34 ontwikkelingen

Wethouder
J. Fluks
VVD

Portefeuilles

- Grondbeleid, grondzaken en gemeentelijk vastgoed
- Grondbedrijf
- Economische Zaken en werkgelegenheidsbeleid
- Inkoop, w.o. aanbestedingsbeleid
- Global Goals en Fairtrade
- Recreatie en toerisme
- Onderwijs, inclusief onderwijshuisvesting en kindcentra
- Water, waterbeheer en riolering
- Afval
- Cultuurbeleid
- Sportbeleid, inclusief sportaccommodaties
- Leerplicht
- Internationale betrekkingen
- Duurzaamheid en duurzame energie
- Plattelands- en natuurontwikkeling
- Landbouwbeleid met betrekking tot versterken landelijk gebied

Projectportefeuille

- Ontwikkeling Gasselternveld
- Regiodeal Vitaal Verbonden
- Nij Begun economische agenda
- Visie maatschappelijk vastgoed

Wethouder
S. Hilgenga
CDA

Portefeuilles

- Financiën en verzekeringen
- Participatiewet, jeugdhulp en WMO
- Belastingen
- Stichting Attenta
- Arbeidsmarktbeleid en sociale werkvoorziening
- Welzijns- en gezondheidsbeleid
- Sociale Zaken en armoedebeleid
- Volwasseneneducatie
- Laaggeletterdheid
- Schuldhulpverlening
- Inburgering, vluchtelingen
- Leerlingenvervoer
- Volksgezondheid

Projectportefeuille

- Kans voor de Veenkoloniën
- Nij Begun sociale agenda

Gemeentesecretaris
R.L.H. Schoonderbeek

- Adviseur van het college
- Algemeen directeur van de ambtelijke organisatie

Pijler overstijgende onderwerpen

Inleiding

In deze paragraaf lichten we een aantal opgaven uit die momenteel onze aandacht vragen en ook in de toekomst van belang blijven. Hiermee plaatsen we de activiteiten binnen de pijleroverstijgende opgaven in een breder perspectief.

Maatschappelijke weerbaarheid

Toenemende geopolitieke spanningen, hybride en cyberdreigingen, klimaatverandering, pandemieën en mogelijke verstoringen van vitale processen en infrastructures maken het noodzakelijk de maatschappelijke weerbaarheid en veerkracht te versterken. De gevolgen van crises en langdurige verstoringen worden ook in Aa en Hunze gevoeld door inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en de gemeentelijke dienstverlening. Daarom is het belangrijk dat de gemeente haar vitale processen zo goed mogelijk kan blijven uitvoeren. Tegelijkertijd vraagt een weerbare samenleving ook om inwoners, organisaties en ondernemers die voorbereid zijn en naar elkaar omzien.

De gemeente Aa en Hunze pakt deze opgave programmatisch aan. We werken vanuit samenhang tussen beleidsterreinen, maatschappelijke partners en bestaande initiatieven. De gemeente neemt daarbij een regisserende en verbindende rol, maar maatschappelijke weerbaarheid is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van overheid en samenleving.

We versterken onze eigen bedrijfscontinuïteit en stimuleren de zelfredzaamheid van inwoners en de samenredzaamheid binnen de samenleving. Met een pragmatische en flexibele aanpak spelen we in op nieuwe ontwikkelingen, risico's en ervaringen uit de praktijk.

Omgevingsvisie en omgevingsplan

Na een intensief participatieproces wordt de Omgevingsvisie in 2027 vastgesteld. Hiermee beschikt de gemeente over een strategische en integrale langetermijnvisie op de fysieke leefomgeving. De volgende stap is de transitie van het tijdelijke omgevingsplan naar een permanent omgevingsplan. Uit de omgevingswet vloeit de verplichting voort om voor 2032 een definitief omgevingsplan te hebben.

Het omgevingsplan is één van de instrumenten van de Omgevingswet en bevat de gemeentelijke regels voor de fysieke leefomgeving. Waar bestemmingsplannen zich voorheen voornamelijk richtten op ruimtelijke ordening, omvat het omgevingsplan een breder spectrum aan onderwerpen, zoals bouwen, milieu, geluid, water, natuur, erfgoed en gezondheid. Daarmee vormt het omgevingsplan een belangrijk instrument om beleidsdoelen integraal te vertalen naar regels voor de leefomgeving.

Zowel de Omgevingsvisie als het omgevingsplan hebben raakvlakken met diverse beleidsterreinen en dragen bij aan de ambities binnen de verschillende pijlers van deze begroting. We werken toe naar een samenhangende en toekomstbestendige omgevingsvisie en omgevingsplan.

Nij Begun/ Regiodeal

Binnen Nij Begun is gestart met de uitvoering van de sociale en economische agenda. De uitvoering van de economische agenda is ondergebracht in de Gemeenschappelijke Regeling Perspectief Groningen en Noord-Drenthe. Vanuit de gemeenschappelijke regeling gaan we aan de slag met het eerste meerjarig uitvoeringsplan. Binnen de sociale agenda wordt verder vorm en uitvoering gegeven aan de 16 maatregelen verdeeld over 4 thema's. Daarmee wordt ook steeds duidelijker en concreter wat dit betekent voor onze gemeente, onze ondernemers en inwoners. De sociale agenda wordt in 2027 ook ondergebracht in de Gemeenschappelijke Regeling Perspectief Groningen en Noord-Drenthe. Daarnaast wordt verder uitvoering gegeven aan de subsidieregeling isolatie Nij Begun en de bijbehorende ondersteuningsaanpak. Vanuit de toegekende regiodeal Noord-Drenthe Vitaal Verbonden hebben we extra financiële ruimte ontvangen om de komende vier jaar, in samenwerking met de regiopartners, te investeren in het behouden van de brede welvaart op de langere termijn. Binnen de regiodeal werken we verder aan de concretisering en uitvoering van de drie programmalijnen: "meer welzijn, minder zorg", "dorpscentra van iedereen" en "duurzame economische

ontwikkeling". Met als doel om de kwaliteit van leven te behouden voor de toekomst door te investeren in vitaliteit en verbinding. Activiteiten vanuit de regiodeal en Nij Begun zijn terug te zien in de pijler 2, 3 en 4.

Nij Begun

Excel-tabel

Overzicht Nij Begun 2027

Sociale Agenda

Leefbaarheid en gemeenschapszin	€ 965.000
Kansen voor Kinderen en jongeren	€ 168.300
Armoede en participatie	€ 229.656
Gezondheid	€ 149.130
Totaal 4 thema's	€ 1.512.086

Economische Agenda

Geen directe budgetten

Duurzaamheidsagenda

Isolatie (Maatregel 29)	€ 215.508
-------------------------	-----------

Pijler 1 Bestuur en Samen doen

Korte omschrijving

Deze pijler gaat onder andere over het functioneren van de gemeenteraad en het college en het betrekken van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties daarbij. Ook openbare orde en veiligheid, publiekszaken en verkiezingen zijn in deze pijler te vinden.

Ambities

Samen leven, samen doen

Aa en Hunze is een gemeente waarin we samen leven en samen doen. We geloven in de kracht van onze inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en dorpen. Daarom werken we aan een gemeente die dichtbij staat, luistert, verbindt en samen met de samenleving oplossingen vindt voor de uitdagingen van vandaag en morgen. In deze begroting geven we richting aan die ambitie en bouwen we verder aan een sterke samenwerking tussen inwoners, bestuur en organisatie.

Betrokken inwoners en een zichtbare overheid

We willen dat inwoners zich gehoord, betrokken en vertegenwoordigd voelen. Daarom investeren we in een toegankelijke en zichtbare overheid, die inwoners actief betreft bij plannen en besluiten die hun leefomgeving raken. We geven ruimte aan initiatieven uit de samenleving en zorgen ervoor dat jong en oud kunnen meedenken over de toekomst van onze gemeente. Daarbij bouwen we voort op de sterke betrokkenheid die in onze dorpen aanwezig is en versterken we de verbinding tussen inwoners, maatschappelijke organisaties, gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie.

Een veilige en weerbare gemeente

Tegelijkertijd werken we aan een veilige en weerbare gemeente. De samenleving wordt geconfronteerd met nieuwe risico's en onzekerheden, waardoor voorbereiding op crises, verstoringen en veiligheidsvraagstukken steeds belangrijker wordt. Samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners vergroten we de maatschappelijke weerbaarheid en zorgen we ervoor dat onze gemeente ook onder bijzondere omstandigheden betrouwbaar kan blijven functioneren. Daarnaast blijven we investeren in openbare orde, veiligheid, toezicht en handhaving, zodat inwoners prettig en veilig kunnen wonen, werken en recreëren.

Opkomen voor de belangen van inwoners

Wij staan naast onze inwoners wanneer zij worden geconfronteerd met de gevolgen van ontwikkelingen waarop zij zelf weinig invloed hebben. Dat geldt bijvoorbeeld voor vraagstukken rondom mijnbouw en bodembeweging, waarbij wij ons blijven inzetten voor een rechtvaardige behandeling, duidelijke informatie en een goede belangenbehartiging. Ook geven wij invulling aan onze verantwoordelijkheid voor de opvang van ontheemden, asielzoekers en statushouders, met oog voor een menswaardige opvang en voor de leefbaarheid en draagkracht van onze dorpen.

Een betrouwbare basis

Naast deze ontwikkelingen blijven we onze dagelijkse taken uitvoeren. We zorgen voor betrouwbare dienstverlening, organiseren verkiezingen, verlenen vergunningen, geven invulling aan crisisbeheersing, publiekszaken, toezicht en handhaving en zetten ons dagelijks in voor een veilige en goed functionerende gemeente. Zo werken we samen aan een Aa en Hunze waarin inwoners vertrouwen kunnen hebben in hun gemeente en waarin we klaar zijn voor de uitdagingen van de toekomst.

Ambities Bestuur en Samen doen

Beleidsvoornemens Bestuur en participatie structureel (s) en incidenteel (i)

omschrijving beleidsvoornemen	i/s	2027	2028	2029	2030
Brandweerkazerne Rolde	s		pm		
Steunpunt Femicide	i	-11.000	-11.000		
Kinderraad (ambtelijke ondersteuning)	i	-20.000	-20.000	-20.000	
Programma maatschappelijke weerbaarheid	i	x	x		
Continuering inzet participatieadviseur	i	-110.000			
Totaal		-141.000	-31.000	-20.000	

De inhoudelijke onderbouwing van de beleidsvoornemens treft u aan bij het onderdeel Hoofdlijnen – meerjarenbegroting 2027–2030 (ambities structureel en incidenteel).

X staat voor dekking niet ten laste van meerjarenbeeld maar uit bestaande reserve of project.

Effecten in de samenleving

01.1 Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties zijn goed voorbereid op crises en langdurige verstoringen, weten wat zij zelf kunnen doen en kunnen blijven rekenen op een gemeente die ook onder bijzondere omstandigheden haar dienstverlening en ondersteuning voortzet.

01.2 Inwoners ervaren een toegankelijke en zichtbare gemeente die hun belangen goed vertegenwoordigt, hen serieus neemt en hen actief betreft bij ontwikkelingen, plannen en besluiten die invloed hebben op hun leefomgeving.

01.3 Inwoners voelen zich veilig in hun woon- en leefomgeving en kunnen rekenen op passende ondersteuning, hulpverlening en bescherming bij veiligheidsvraagstukken en noodsituaties.

01.4 Ontheemden en asielzoekers die in Aa en Hunze verblijven, krijgen een veilige en menswaardige opvang, waarbij de leefbaarheid, samenhang en draagkracht van dorpen behouden blijven.

Wat willen we bereiken (doelen)

01.1.1 We zijn beter voorbereid op crises en langdurige verstoring en tegelijkertijd de weerbaarheid en veerkracht van onze (lokale) samenleving versterken.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

01.1.1.1 We geven uitvoering aan het programmaplan Maatschappelijke weerbaarheid, aan de hand van de vier lijnen communicatie, zelfredzaamheid, samenredzaamheid en gemeentelijke continuïteit.

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

We werken verder aan de opbouw en uitvoering van het Programma Maatschappelijke Weerbaarheid. We vergroten de weerbaarheid van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties door hen beter voor te bereiden op crises en langdurige verstoringen. We ondersteunen dorpen en maatschappelijke organisaties bij het versterken van de zelfredzaamheid en samenredzaamheid. We

kiezen voor het programma een doorlooptijd van twee jaar (2027 en 2028). De eerste periode ligt de focus op de bedrijfscontinuïteit, de doorleefsessies en op de locaties voor noodsteunpunten. Voor de andere onderdelen sluiten we aan bij het ontwikkeltempo van de Veiligheidsregio Drenthe (VRD). Daarbij werken we nauw samen met de gemeentelijke organisatie, de Veiligheidsregio Drenthe, de provincie, andere gemeenten en maatschappelijke partners.

Wat willen we bereiken (doelen)

01.2.1 De belangen van inwoners zijn vertegenwoordigd bij mijnbouw- en bodemdossiers.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

01.2.1.1 We zetten in op belangenbehartiging voor inwoners bij mijnbouw- en bodemdossiers

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

In Aa en Hunze ondervinden inwoners schade en negatieve gevolgen als gevolg van mijnbouwactiviteiten zoals gaswinning en zoutwinning. We volgen de ontwikkelingen rondom deze activiteiten en de manier waarop schade wordt afgehandeld door het Instituut Mijnbouwschade of de Commissie Mijnbouwschade kritisch en altijd vanuit het perspectief van onze inwoners.

Samen met de regio zetten we ons in voor een menselijke, milde en makkelijke schadeafhandeling, ongeacht waar en door welke vorm van mijnbouw de schade is ontstaan. Daarnaast blijven we kritisch de herziening van de Mijnbouwwet, het Programma Duurzaam Gebruik van de Diepe ondergrond en ontwikkelingen, zoals opslag van radioactief afval en waterstof, volgen en zullen we hierop gevraagd en ongevraagd reageren richting de minister.

We organiseren (informatie)bijeenkomsten voor inwoners en zorgen voor duidelijke en actieve communicatie hierover. Ook maken we – waar dat kan – gebruik van ons adviesrecht en dienen we zienswijzen of beroep in als dat nodig is.

01.2.1.2 Vorm en inhoud geven aan Nij Begun

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

De drie Noord-Drentse gemeenten Noordenveld, Tynaarlo en Aa en Hunze participeren in Nij Begun. Hierin werken we, zowel bestuurlijk als ambtelijk, samen met Groningen, inwoners en samenwerkingspartners.

Dit doen we door middel van een programmatische en/of procesmatige aanpak. We werken in Noord-Drents verband met een structuur van bestuurlijke- en ambtelijk coördinatie en afstemming dan wel vertegenwoordiging. We sluiten aan bij en organiseren verschillende bijeenkomsten met raadsleden, bestuurders en ambtenaren.

In 2027 wordt de sociale agenda ondergebracht in de gemeenschappelijke regeling Perspectief Groningen en Noord-Drenthe. Binnen deze gemeenschappelijk regeling wordt verder uitvoering gegeven aan de in 2025 vastgestelde sociale- en economische agenda. Hierbij hebben we op onderdelen uit beide agenda's zelf ook een rol. In het kader van de isolatieagenda kunnen woningeigenaren in de gemeente Aa en Hunze Nij Begun subsidie aanvragen voor het isoleren en ventileren van hun woning. Inwoners van Aa en Hunze kunnen daarbij gebruik maken van een isolatie-ondersteuner.

Wat willen we bereiken (doelen)

01.2.2 Raad, college en organisatie zijn betrokken en zichtbaar en geven inwoners en organisaties de gelegenheid betrokken te zijn.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

01.2.2.1 We borgen participatie in beleid en uitvoering

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

We gaan participatie steviger op de kaart zetten en borgen dat participatie onderdeel is van ons werk. Het borgings- en uitvoeringsplan participatie geeft hierin richting. We gaan de hulpmiddelen, waaronder het werkboek 'Samen Doen', actualiseren, doorontwikkelen en concreter maken. Medewerkers die betrokken zijn bij participatie, worden in de eerste helft van 2027 getraind en begeleid in participatie en het gebruik van de hulpmiddelen. We gaan een centraal digitaal participatiepunt inrichten. Een plek voor alle tools, informatie, inspiratie, leermiddelen, hulplijnen en praktijkvoorbeelden. We ontwikkelen een toetsingskader voor participatietrajecten van externen. Ook voor externen komen hulpmiddelen en een hulplijn beschikbaar. Onder andere het woningbouwprogramma en de nieuwe cultuurnota zijn speerpunten.

01.2.2.2 Kinderraad en kinderburgemeester

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

De gemeenteraad heeft besloten om vanaf schooljaar 2026/2027 een kinderraad in te stellen, met daaruit voortvloeiend een kinderburgemeester en loco-kinderburgemeester. Hiermee krijgt de stem van kinderen een plek in de lokale democratie en kunnen zij meedenken over thema's die hun dagelijkse leven raken. Op 10 december 2026 is de installatie van de eerste kinderraad en kinderburgemeester voorzien. De kinderraad bepaalt vervolgens welke thema's door de kinderraad worden besproken en welke activiteiten opgestart worden. In juni 2027 worden de eerste ervaringen van de kinderraad, scholen en ouders gedeeld en zal de werving van de tweede kinderraad voorbereid worden.

01.2.2.3 Doorontwikkeling dorpscontactpersonen

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

De vijf dorpscontactpersonen versterken de verbinding tussen de dorpen en de gemeentelijke organisatie. Zij zijn het eerste aanspreekpunt voor de dorpsbelangenverenigingen, volgen ontwikkelingen in de dorpen en zorgen voor een goede uitwisseling van informatie tussen dorp en gemeente. Door vroegtijdig signalen op te halen en mee te denken over vraagstukken en initiatieven dragen zij bij aan een goede samenwerking en betrokkenheid van inwoners. Na enkele jaren ervaring met deze werkwijze wordt daarnaast gekeken hoe de samenwerking wordt ervaren en waar verdere versterking mogelijk is.

01.2.2.4 We versterken de invloed en betrokkenheid van jongeren

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

Ook dit jaar zet de jongerenraad Aa en Hunze zijn activiteiten voort en blijft zich inzetten voor de vertegenwoordiging van jongeren binnen de gemeente. De jongerenraad adviseert het gemeentebestuur gevraagd en ongevraagd, organiseert activiteiten voor jongeren en haalt actief signalen en ideeën op bij jongeren en maatschappelijke partners. De al eerder opgedane ervaringen, waaronder de organisatie van het jongerenfestival en het politiek café over mentale gezondheid, vormen hiervoor een goede basis.

Vanuit de gemeenteraad is de behoefte uitgesproken om de werkwijze en het functioneren van de jongerenraad te evalueren. De klankbordgroep jongerenraad kan deze evaluatie desgewenst oppakken en hierbij samen met de jongerenraad kijken naar de huidige werkwijze, de samenwerking en mogelijke verbeterpunten voor de toekomst.

Wat willen we bereiken (doelen)

01.3.1 Aa en Hunze is een veilige gemeente om in te wonen.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

01.3.1.1 We geven uitvoering aan de Drentse aanpak ondermijning

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

De gemeente Aa en Hunze neemt deel aan de Drentse aanpak ondermijning (DAO). De DAO loopt door tot en met 2027. De thema's zijn onder andere zorgcriminaliteit, jonge aanwas (deze term verwijst naar kinderen en jongeren tot en met 23 jaar die een verhoogd risico lopen om af te glijden in de criminaliteit) en vastgoed. In dat kader is medio 2026 een start gemaakt met de pilot van een (tijdelijke) Drents toezicht en handhavingsteam. Dit team kan gericht integrale controles uitvoeren bij vermoedens van ondermijning. De resultaten en eventuele (financiële) neveneffecten van dit handhavingsteam zullen naar verwachting vooral in 2027 zichtbaar worden.

In het kader van DAO zijn nog diverse projectgroepen bezig met onderwerpen zoals beleidsmatige ontwikkelingen, vastgoed, toezicht en handhaving.

01.3.1.2 We ontwikkelen en actualiseren veiligheids-, toezichts- en handhavingsbeleid en geven hier uitvoering aan.

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

De Uitvoerings- en Handhavingsstrategie dient dit jaar geactualiseerd te worden. In deze strategie leggen wij onze visie, doelen en ambities voor vergunningverlening, toezicht en handhaving vast. Op basis van onder andere een risicoanalyse bepalen wij onze prioriteiten voor de periode 2028-2032.

Het actualiseren van de Uitvoerings- en Handhavingsstrategie vindt in nauwe afstemming plaats met het actualiseren van het Integraal Veiligheidsbeleid dat ook in 2027 plaatsvindt. Het Integrale Veiligheidsbeleid geeft richting aan de prioriteiten en ambities op het gebied van veiligheid.

Besluitvorming ten aanzien van beide beleidsdocumenten vindt in het vierde kwartaal plaats.

01.3.1.3 We zetten ons in voor het behoud van 4 brandweerposten - Planvorming huisvesting brandweer/kernteams Rolde

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

We zetten in op behoud van de vier brandweerposten, onder andere door te investeren in goede huisvesting. Hierbij werken we samen met de Veiligheidsregio Drenthe. We onderzoeken of de huidige brandweerpost in Rolde toekomstbestendiger kan worden gemaakt. Als dat niet het geval is wordt een start gemaakt met het onderzoeken naar de mogelijkheden van nieuwbouw (op een andere locatie). Ook de huisvesting van het kernteam Rolde zal dan onderzocht moeten worden.

Wat willen we bereiken (doelen)

01.4.1 Er wordt invulling gegeven aan een zorgvuldige, menswaardige en bestuurlijk verantwoorde opvang van ontheemden en asielzoekers.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

01.4.1.1 We voldoen aan hetgeen vanuit de Spreidingswet van de gemeente gevraagd wordt

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

We blijven voldoen aan de taakstelling uit de Spreidingswet en geven hieraan uitvoering via de regionale afspraken binnen de Drentse puzzel.

De Regeling Tijdelijke Bescherming (RTB) voor Oekraïense ontheemden is verlengd tot maart 2028. Naast de continuering van de opvang gaan we ons voorbereiden op de uitvoering van het langetermijnbeleid. Het Migratie- en Asielpact heeft ook invloed op de toekomstige instroom, doordat ontheemden bescherming behouden in het eerste EU-land waar ze die hebben verkregen.

Vanaf 1 januari 2027 worden de financiële stromen voor zowel de opvang van Oekraïense ontheemden als de gemeentelijke asielopvang (DGO) via de Doelgroepflexibele Regeling (DFR) verantwoord. Dit heeft gevolgen voor de baten. De afgelopen jaren was er een vaste vergoeding per bed per nacht. In de nieuwe regeling gaan we naar werkelijke kosten plus een kleinere vergoeding per bed per nacht voor overhead. De definitieve voorwaarden en gevolgen worden nog inzichtelijk gemaakt. Het lijkt logisch dat hiermee baten en lasten in evenwicht komen en daarmee voeding van de vereveningsreserve stopt.

Beleidsnota's en verordeningen

Excel-tabel

Niet al deze documenten gaan langs uw raad.

Document	Vastgesteld	Looptijd	Actualisatiemoment
Uitvoerings & Handhavings Strategie			2027
Integraal Veiligheidsbeleid	2024	3	2027
Strategische Toekomstvisie Aa en Hunze 2015 – 2025	2015	10	Hangt samen met ontwikkeling omgevingsvisie
Leidende principes Omgevingswet (2021)	2021		
Notitie Vertrekpunten participatie (2021) - evaluatie 2024	2021		
Verordening Participatie & Inspraak (2021) - evaluatie 2024	2021		
Werkboek Participatie Samen Doen (2023)	2023		
Paasvurenbeleid	2026		
Uitvoering- en Handhavingsstrategie (2024)	2024	3	2027

Beleidsindicatoren

[Totaaloverzicht beleidsindicatoren](#)

Zie hiervoor de tabel achter in het boekwerk. Dit zijn verplichte indicatoren.

Verbonden partijen

Verbonden partijen

- Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)
- Vereniging Drentse Gemeenten (VDG)
- Eems Dollard Regio (EDR)
- Veiligheidsregio Drenthe Assen (VRD)
- Omgevingsdienst Drenthe

Wat mag het kosten?

De cijfers in de kolom begroting 2027 zijn exclusief de ramingen voor de incidentele en structurele beleidsvoornemens en ontwikkelingen uit het begrotingsvoorstel 2027. De effecten van deze voorstellen worden meegenomen bij de eerste begrotingswijziging 2027. In het onderstaande overzicht wordt het totaal van de lasten en baten van de pijler weergegeven. Een uitgebreid overzicht met toelichting is opgenomen in de financiële begroting bij het onderdeel toelichting op de baten en lasten per pijler.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2025	Begroting 2026 incl. wijz.	Primitieve begroting 2027
Lasten	14.646	13.198	12.729
Baten	11.223	9.763	9.764
Onttrekkingen	209	308	18
Stortingen	2.100	2.100	2.100
Gerealiseerd resultaat	-5.315	-5.227	-5.047

Pijler 2 Samen Leven

Korte omschrijving

Deze pijler gaat over hoe onze inwoners zo lang mogelijk op eigen kracht en naar tevredenheid deelnemen aan de samenleving. Zoals verwoord in onze visie op het sociaal domein “Samen maak je de route” zijn onze inwoners in eerste instantie zelf verantwoordelijk. Als dit niet lukt zorgen wij voor ondersteuning, zoals hulp bij opvoeding van kinderen en jeugd, het vinden van werk, verstrekken van inkomensondersteuning en schuldhulpverlening, vrijwilligerswerk en preventie in gezondheid zoals Jongeren op gezond gewicht.

Onze strategie is vooral te investeren in de samenredzaamheid van inwoners en lichte ondersteuning te bieden daar waar nodig. We kiezen voor deze strategie om duurdere vormen van zorg te beperken.

Ambities

Sterke sociale basis

In Aa en Hunze geloven wij in de kracht van mensen, hun netwerken en onze dorpen. Naoberschap, naar elkaar omzien en samen verantwoordelijkheid nemen vormen een belangrijke basis van onze samenleving. Wij vinden dat iedereen de kans moet hebben om mee te doen om zo lang mogelijk zelfstandig en naar tevredenheid te leven. Daarom werken wij aan een sterke sociale basis waarin inwoners elkaar ondersteunen, hulp dichtbij beschikbaar is en ondersteuning toegankelijk blijft voor inwoners die deze echt nodig hebben. In deze begroting bouwen wij voort op de koers die de afgelopen jaren is ingezet en geven wij richting aan de verdere ontwikkeling van een toekomstbestendig sociaal domein.

De druk op zorg en ondersteuning neemt toe door maatschappelijke ontwikkelingen, vergrijzing en de groeiende vraag naar ondersteuning. Tegelijkertijd willen wij de kwaliteit, toegankelijkheid en betaalbaarheid van zorg en ondersteuning behouden. Daarom zetten wij in op preventie, vroegsignalering en het versterken van zelfredzaamheid en samenredzaamheid. Waar mogelijk helpen we inwoners eerder, dichterbij en met lichte vormen van ondersteuning. Wanneer meer of zwaardere ondersteuning nodig is, zorgen wij voor passende hulp. Daarbij werken we intensief samen met inwoners, mantelzorgers, vrijwilligers, verenigingen, onderwijs, welzijnsorganisaties, zorgaanbieders en andere partners.

Wij investeren in sterke lokale netwerken en een toegankelijke ondersteuningstructuur. We werken aan een betere aansluiting tussen zorg, welzijn en ondersteuning, versterken de sociale basis in onze dorpen en zetten in op ondersteuning die voor inwoners eenvoudig vindbaar en toegankelijk is. Initiatieven die bijdragen aan leefbare dorpen, ontmoeting en betrokkenheid ondersteunen wij waar mogelijk. Want juist in sterke gemeenschappen, waar mensen elkaar kennen en helpen, kunnen problemen vaak vroegtijdig worden gesignaleerd en aangepakt.

Kansrijk opgroeien

Bijzondere aandacht gaat uit naar jeugd en jongeren. Wij willen dat kinderen en jongeren veilig, gezond en kansrijk kunnen opgroeien. Daarom investeren we in mentale gezondheid, vroegtijdige ondersteuning en een sterke samenwerking tussen onderwijs, zorg, welzijn en gezinnen.

Meedoen voor iedereen

Daarnaast zetten we ons in voor inwoners die kwetsbaar zijn door bijvoorbeeld armoede, schulden, een beperking, een moeilijke thuissituatie of een afstand tot de arbeidsmarkt. Iedereen moet de mogelijkheid hebben om naar vermogen deel te nemen aan de samenleving en zich gezien, gewaardeerd en gelijkwaardig voelen.

Integraal werken aan maatschappelijke opgaven

Ook werken we aan meer samenhang binnen het sociaal domein. Maatschappelijke opgaven laten zich vaak niet vangen binnen afzonderlijke beleidsterreinen en vragen om een integrale benadering. Daarom versterken we de verbinding tussen preventie, welzijn, ondersteuning, zorg, participatie en bestaanszekerheid. Door vanuit de leefwereld van inwoners te kijken en opgaven in samenhang op te pakken, vergroten we de effectiviteit van onze inzet en bouwen we verder aan een toekomstbestendig sociaal domein.

Grip op de toekomst

Om ook in de toekomst goede keuzes te kunnen maken, werken we aan meer inzicht in de effecten van beleid en ondersteuning. Door beter te monitoren, samen te werken en te sturen op maatschappelijke resultaten versterken we de kwaliteit en beheersbaarheid van het sociaal domein. Daarbij benutten we de kansen die regionale samenwerking, de Sociale Agenda van Nij Begun en andere gezamenlijke programma's bieden om de leefbaarheid, gezondheid en kansengelijkheid voor onze inwoners verder te vergroten.

Naast deze ontwikkelopgaven blijven wij onze reguliere taken uitvoeren op het gebied van jeugdhulp, maatschappelijke ondersteuning, inkomensondersteuning, schuldhulpverlening, gezondheid, participatie en welzijn. Zo werken wij samen aan een Aa en Hunze waarin inwoners op elkaar kunnen rekenen, ondersteuning beschikbaar is wanneer dat nodig is en iedereen de kans krijgt om mee te doen.

Ambities Samen Leven

Beleidsvoornemens Zorg structureel (s) en incidenteel (i)

omschrijving beleidsvoornemen	i/s	2027	2028	2029	2030
Schuldhulpverlening	s	-26.000			
Armoedebeleid; preventie, informatiecampagne en samenwerking	s	-17.000	-17.000		
Monitoring sociaal domein	i	-100.000			
Communicatiestrategie ondersteuningsmogelijkheden	i	-100.000			
Bijdrage Special Olympics	i	-10.000	-15.000		
Totaal		-253.000	-32.000		

De inhoudelijke onderbouwing van de beleidsvoornemens treft u aan bij het onderdeel Hoofddlijnen – meerjarenbegroting 2027–2030 (ambities structureel en incidenteel).

Effect in de samenleving

02.1 Inwoners ervaren dat zij er niet alleen voor staan, omdat zij kunnen terugvallen op een sterke sociale basis en tijdig toegang hebben tot passende ondersteuning.

02.2 Inwoners ervaren dat zorg en ondersteuning beschikbaar en betaalbaar zijn voor wie dit echt nodig heeft, ook op de lange termijn.

02.3 Inwoners, en in het bijzonder jongeren, zijn mentaal veerkrachtig en gezond, waardoor zij beter omgaan met uitdagingen in het leven en minder vaak afhankelijk zijn van zware zorg.

02.4 Iedere inwoner kan naar vermogen meedoen in de samenleving en voelt zich gezien, gewaardeerd en gelijkwaardig, ongeacht achtergrond, beperking of situatie.

Wat willen we bereiken (doelen)

02.1.1 Inwoners weten passende ondersteuning tijdig te vinden en te benutten, doordat een sterke sociale basis en goed toegankelijke ondersteuning in de gemeente aanwezig zijn.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

02.1.1.1 Doorontwikkeling stevige lokale teams

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

We starten in één gebiedsteam met een pilot voor een gezamenlijke werkwijze van Attenta en Impuls. We evalueren de resultaten en gebruiken de opgedane ervaringen voor de verdere invoering in de andere gebiedsteams. Zo werken we toe naar een eenduidige werkwijze en betere ondersteuning voor inwoners. Daarnaast versterken we de samenhang binnen het sociaal domein, zodat maatschappelijke opgaven op het gebied van zorg, welzijn en wonen integraal kunnen worden opgepakt.

02.1.1.2 Verkennen of de zorg en ondersteuning voor gezinnen anders georganiseerd kan worden.

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

We werken aan een koers voor opgroeien. Daarbij kijken we breed naar wat kinderen, jongeren en ouders nodig hebben om kansrijk, gezond en veilig op te groeien. Vanuit deze koers verkennen we hoe (lichte) zorg en ondersteuning anders kan worden georganiseerd, aansluitend bij de beweging naar stevige lokale teams.

Hierbij onderzoeken we hoe ondersteuning meer preventief, integraal en dichtbij inwoners kan worden aangeboden. We betrekken ontwikkelingen in het land en in de regio, zoals Buurkracht Assen en het Jeugd Expertise Punt in Veendam. We brengen mogelijke scenario's en richtingen in kaart en onderzoeken welke kansen en aandachtspunten daarbij horen.

Op basis daarvan bepalen we de eerste richting om te komen tot een toekomstbestendige inrichting van de zorg en ondersteuning.

02.1.1.3 Uitrol van dorpsondersteuning

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

Nadere concretisering volgt wanneer er een besluit is genomen over de leefbaarheidsmaatregelen.

02.1.1.4 Beschermd wonen, maatschappelijke opvang en dakloosheid

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

We herzien (regionaal en lokaal) de inrichting van de maatschappelijke opvang en onderzoeken hoe we deze het beste kunnen inkopen. Daarbij vinden we het belangrijk dat ondersteuning goed over de regio is verdeeld, zodat inwoners zo veel mogelijk hulp krijgen in hun eigen omgeving. Als regio gaan we deelnemen aan een landelijke telling, waarmee de omvang van dak- en thuisloosheid in kaart wordt gebracht. Daarnaast verkennen we wat nodig is om in de toekomst volgens het principe Wonen Eerst te werken, waarbij het bieden van stabiele huisvesting het vertrekpunt vormt voor herstel en participatie. En zetten we de pilot Kamers met Aandacht voort.

02.1.1.5 Uitvoeren van het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

We werken samen met de andere Drentse gemeenten verder aan de uitvoering van het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming. Daarbij versterken we de samenwerking tussen

lokale teams, Veilig Thuis en jeugdbeschermingsorganisaties. Ook werken we aan een gezamenlijke werkwijze voor de ondersteuning van gezinnen waar sprake is van onveiligheid. Tegelijk bereiden we ons voor op een andere vorm van samenwerking binnen de jeugdbescherming. De ontwikkeling hiervan hangt mede af van landelijke wetgeving en de keuzes die het Rijk de komende jaren maakt.

02.1.1.6 Coördinatie en implementatie Aanvullend Zorg en Welzijn Akkoord (AZWA)

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

Het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) is een landelijk akkoord uit 2025 dat de zorg en ondersteuning in Nederland toekomstbestendig, toegankelijk en betaalbaar wil houden.

In Drenthe werken we in de vorm van de Gezonde Marke samen met zorg- en welzijnsorganisaties, inwonersinitiatieven, zorgverzekeraar en de Drentse lokale overheden.

AZWA onderscheidt vijf leefgebieden met bijbehorende basisfunctionaliteiten op het snijvlak van zorg en het sociaal domein:

1. Kansrijk opgroeien: Kansrijke start (Nu niet zwanger en Integrale gezinspoli) en ketenaanpak overgewicht kinderen. Het accent ligt op het versterken van het netwerk, waaronder de samenwerking met huisartsen.
2. Gezonde leefstijl: naast reguliere activiteiten ontwikkelen wij, op basis van de evaluatie van het gezondheidsbeleid, welke activiteiten en de samenhang hiervan wij willen versterken.
3. Mentale gezondheid: de nadruk ligt hier op de ontwikkeling van laagdrempelige steunpunten waar inwoners naartoe kunnen. Ook zetten we in op de doorontwikkeling van Welzijn op recept (sociaal verwijzen) in de huisartsenpraktijken.
4. Vitaal ouder worden: Ketenaanpak Valpreventie en ketenaanpak dementie. Beide aanpakken bestaan al. Het accent zal liggen op het versterken van het netwerk sociaal en medisch domein en op bewustwording, om zo meer inwoners te bereiken en te ondersteunen.
5. Gezondheidsachterstanden verminderen en voorkomen: Ketenaanpak overgewicht volwassenen (GLI). Bij deze ketenaanpak ligt het accent op de verbinding sociaal en medisch domein. Zo streven wij ernaar dat inwoners die een GLI programma hebben gevolgd, ook daarna blijven bewegen door samenwerking met sportverenigingen, wandelactiviteiten enz. Ook zetten we in op bewustwording van mogelijke verwijzers, zodat meer inwoners deel gaan nemen aan dit programma.

02.1.1.7 Afronding oprichting en inrichting Jeugdhulpregio Drenthe

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

In 2027 treedt de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulpregio Drenthe in werking. De organisatie voert, samen met de Drentse gemeenten, de taken uit zoals vastgelegd in de regeling, de begroting en het bedrijfsplan. We werken gezamenlijk aan de uitvoering van de regiovisie gespecialiseerde jeugdhulp en aan de aanbestedingen die nodig zijn om vanaf 2028 nieuwe contracten voor jeugdhulp af te sluiten.

02.1.1.8 Uitvoeren Leefbaarheidsmaatregelen Nij Begun

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

Vanaf 2027 gaan we verder met uitvoering geven aan de leefbaarheidsmaatregelen van Nij Begun. Het Gemeentelijk Leefbaarheidsoverleg is actief en werkt samen met inwoners, maatschappelijke organisaties en gemeente aan leefbare dorpen en wijken. We investeren in ontmoetingsplekken, versterken wijk- en dorpsondersteuning en zetten in op jongerenwerk, buurtsport en/of cultuurcoaching. Daarmee vergroten we de mogelijkheden voor ontmoeting, inwonersinitiatieven en

maatschappelijke participatie. We monitoren de voortgang en delen ervaringen met regionale partners. Zo versterken we de sociale samenhang en gemeenschapskracht.

02.1.1.9 Coördineren, implementeren en uitvoeren sociale agenda lokaal en in Noord Drents verband

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

Er wordt toegewerkt naar het onderbrengen van de sociale agenda in de Gemeenschappelijke Regeling Perspectief Groningen en Noord-Drenthe.

De betrokkenheid van de gemeente bij de uitvoering verschilt per maatregel. Dit varieert van helemaal geen uitvoerende betrokkenheid tot de rol van deelnemer of kartrekker. Daar waar wij betrokken zijn bij de uitvoering van een maatregel is dit ondergebracht bij het beleidsterrein waar dit betrekking op heeft en zorgen we ook voor het aanleveren van de gegevens ten behoeve van de monitoring. Maatregelen die in de uitvoeringsfase zitten en waarin wij als gemeente een rol (groot of beperkt) hebben zijn:

- Leefbaarheidsmaatregelen: ontmoetingsplaatsen, dorpsondersteuning/-ondersteuners, opbouwwerk/jongerenwerk/buurtsport- en cultuurcoaches.
- Tijd voor Toekomst (verlengde schooldag).
- Brugfunctionaris
- Doorberekenen van generatiearmoede (Kansen voor Kinderen)
- Verlagen aantal vroegtijdig schoolverlaters
- Welzijn op Recept
- Van Drenthe tot aan 't Wad, onderdeel cultuurparticipatie
- Stevige basis voor taal en (digitale) geletterdheid, onderdeel leesbevordering
- Nij Begunbanen
- Kansrijke start

02.1.1.10 Doorontwikkeling adviesloket rondom geldzorgen

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

Het Adviesloket is voor een aantal dagdelen per week opengesteld. Een groot deel van de leden van het armoedepact sluit regelmatig aan tijdens de openstelling van het Adviesloket. Tijdens de eerste periode evalueren we regelmatig om bij te kunnen sturen en zetten we stappen voor een uitbreiding naar minimaal 2 locaties in 2027. Ook blijven we aandacht schenken aan het vergroten van de bekendheid van het Adviesloket door middel van de communicatiestrategie, zodat inwoners en mogelijke doorverwijzer het Adviesloket goed weten te vinden.

02.1.1.11 Ontwikkelen en uitvoeren communicatiestrategie vindbaarheid en bekendheid ondersteuning op het gebied van zorg en bestaanszekerheid

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

We zetten in op het vergroten van vindbaarheid en bekendheid van ondersteuningsmogelijkheden die betrekking hebben op bestaanszekerheid en zorg. We ontwikkelen en starten met uitvoeren van een gerichte communicatiestrategie, waarbij we verschillende middelen en vormen verkennen, zoals de inzet van een kanskaart, één loket als duidelijke en centrale vindplaats met alle informatie en het betrekken van ervaringsdeskundigen.

Wat willen we bereiken (doelen)

02.2.1 Het sociaal domein is beter financieel beheersbaar en effectiever door gerichte sturing, monitoring, samenwerking en hervorming.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

02.2.1.1 Herpositionering van de NMD

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

Samen met de andere NMD-gemeenten Assen, Midden-Drenthe, Noordenveld en Tynaarlo zoeken we een passende vorm om onze samenwerking op het terrein van de Wmo in 2027 voort te zetten. Aanleiding hiervoor is de oprichting van de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulpregio Drenthe, waardoor de inkoop van jeugdhulp niet langer onderdeel uitmaakt van de NMD-samenwerking. Voor de Wmo blijven we samen met de andere NMD-gemeenten samenwerken aan de inkoop van ondersteuning, het beheer van contracten en het uitvoeren van toezicht en handhaving. Met een nieuwe inrichting van deze samenwerking zorgen we voor een effectieve uitvoering van deze taken. Daarnaast richten we de samenwerking zo in dat deze past bij de behoeften van de gemeenten en bijdraagt aan goede ondersteuning voor inwoners.

02.2.1.2 Ontwikkelen van een monitorings- en sturingskader

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

In 2027 starten we met uitvoering geven aan de ambitie om te komen tot een samenhangende visie op monitoring en sturing. Op basis van deze ambitie worden de eerste onderdelen van het sturingskader ingericht. Hierbij ligt de focus op het vaststellen van doelen, indicatoren en rapportageafspraken, zodat voortgang, resultaten en maatschappelijke effecten beter inzichtelijk worden gemaakt.

Onder andere wordt op het gebied van jeugd en WMO monitoring ontwikkeld zodat de relatie tussen meldingen en indicaties inzichtelijk worden. Op deze manier kan gevolgd worden hoe “het veld” zich ontwikkelt en kan er op ontwikkelingen geacteerd worden. Hiermee krijgen we meer grip op de relatie tussen genoten ondersteuning en kosten die in beeld worden gebracht.

Wat willen we bereiken (doelen)

02.3.1 Preventie en vroegsignalering zijn versterkt, met specifieke inzet op mentale gezondheid en het voorkomen van zwaardere problematiek.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

02.3.1.1 Gerichtere inzet jongerenwerk ter verbetering mentale gezondheid

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

Zowel vanuit de sociale agenda van Nij Begun als het Transformatieplan Mentale Gezondheid is er in 2027 aandacht voor de mentale gezondheid van onze jongeren. We zoeken naar de beste manieren om jongerenwerk op deze ontwikkelingen aan te sluiten zodat deze brede en regionale plannen optimaal aansluiten bij onze lokale ervaringen en werkelijkheid.

02.3.1.2 Uitvoering van de pilot inzet praktijkondersteuner jeugd

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

In 2027 zetten we de pilot POH-jeugd voort en monitoren we het bereik, de (financiële) effecten en de ervaringen van de betrokken partijen. Daarbij bezien we de toekomstige positie van de praktijkondersteuner jeugd in samenhang met de ontwikkeling van de stevige lokale teams, en de brede koers rondom opgroeien. Op basis hiervan wordt een afweging gemaakt over het vervolg en structurele borging.

02.3.1.3 Uitvoering van de pilot Steunouders

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

We volgen de ontwikkelingen van het eerste jaar van steunouders in Aa en Hunze. In de uitvoering ligt de focus op de verbinding met andere initiatieven binnen Kansrijk opgroeien.

02.3.1.4 Opstellen visie bibliotheekwerk

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

Naar verwachting treedt de nieuwe bibliotheekwet per 1 januari 2027 in werking. Met de wetswijziging krijgen gemeenten een wettelijke zorgplicht voor een openbare bibliotheekvoorziening. Dit houdt in dat gemeenten moeten zorgen voor een voldoende toegankelijke bibliotheekvoorziening, waarbij ten minste één volwaardige bibliotheekvoorziening aanwezig is. De wet verplicht gemeenten om samen met de lokale bibliotheekorganisatie iedere vier jaar een meerjarenbeleidsplan op te stellen.

Het bibliotheekwerk in onze gemeente wordt uitgevoerd door Biblionet Drenthe. Wij gaan in 2027 samen met Biblionet een meerjarenbeleidsplan opstellen dat voldoet aan de nieuwe bibliotheekwet en dat aansluit op wat nodig is voor Aa en Hunze. Het beleidsplan moet eind 2027 gereed zijn voor besluitvorming.

02.3.1.5 Actualisatie gezondheidsbeleid

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

Gemeenten zijn verplicht om een lokaal gezondheidsbeleid vast te stellen. Voor de actualisatie van het gezondheidsbeleid wordt het bestaande beleid geëvalueerd en worden regionale en landelijke ontwikkelingen in beeld gebracht. Deze twee uitkomsten vormen gezamenlijk de basis voor de actualisatie van het lokale gezondheidsbeleid.

02.3.1.6 Implementatie en uitvoering transformatieplan mentale gezondheid

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

De zes onderdelen van het transformatieplan in de gemeente worden gespreid geïmplementeerd. We beginnen met een Herstelinitiatief voor inwoners die laagdrempelige (mentale) groepsgerichte ondersteuning nodig hebben, waarin we samenwerken met welzijnsorganisaties en de gemeente Borger-Odoorn. Hierna gaan we door met de overige bouwstenen. Hierin is ook aandacht voor de mentale gezondheid van jongeren. We zorgen voor een goed aanbod van preventieve interventies op scholen in de regio en met integrale gezinshulp verbeteren we de ondersteuning voor multi-problem gezinnen. Ook brengen we het medisch en sociaal domein dicht bij elkaar door nieuwe verbindingen en werkwijzen te implementeren. Voor de doelgroep met een ernstige psychiatrische aandoening wordt een nieuw regionaal team opgezet. Verder maken we voorzieningen en ondersteuning voor inwoners nog toegankelijker via een uitgebreid Drenthe-breed digitaal portaal.

02.3.1.7 We geven uitvoering aan de woonzorgvisie

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

De woonzorgvisie 'Samen thuis in Aa en Hunze' vormt de basis voor de afspraken die we hebben gemaakt met woningcorporaties, verhuurders, welzijn en ondersteuning, zorgaanbieders en zorgkantoren over wat mensen met een hulpvraag, naast een woonplek, nodig hebben aan dienstverlening, zorg en ondersteuning om zo lang mogelijk passend thuis te kunnen blijven wonen.

In het uitvoeringsprogramma zijn vier actielijnen benoemd die verder uitgewerkt zijn en worden in activiteiten en projecten:

1. Zorgzame gemeenschappen

Het ontwikkelen van zorgzame gemeenschappen waarin niemand er alleen voor staat. De inzet is gericht op het versterken van informele netwerken, buurtinitiatieven, lokale aanspreekpunten en wederkerigheid in dorpen. Ook willen we de toegang tot hulp en ondersteuning verbeteren. Door in gesprek te gaan met dorpen, brengen we wensen en behoeften in beeld en werken we dit samen met inwoners en maatschappelijke partners uit tot een werkwijze.

2. Passend wonen

Passende woonconcepten ontwikkelen, selecteren en mogelijk maken en de ondersteuning verbeteren van bewonersinitiatieven die bijdragen aan een woningvoorraad passend bij de toekomstige behoefte. We gaan hierin het volgende doen:

- We richten één informatiepunt in voor inwoners en initiatiefnemers van verschillende woonvormen, zoals familiewonen, woningsplitsing, domotica enz.
- We ontwikkelen een gemeentelijk kader voor woonconcepten met kansrijke locaties die opgenomen worden in het volkshuisvestingsprogramma (zie ook 04.3.1.3)

- Vanuit de ambitie de toegankelijkheid van de openbare ruimte te vergroten, benutten we koppelkansen met het uitvoeringsprogramma mobiliteit. In 2027 gaat het om Rolde en Gieten, waar ervaringsdeskundigen bij de uitvoering worden betrokken.

3. Inclusie en toegankelijkheid

Vanuit de ambitie dat iedereen volwaardig kan deelnemen aan de samenleving, ongeacht beperking, achtergrond of gedrag. Een van de acties is het verbeteren van de toegankelijkheid van websites en bestaande loketten, onder anderen door de inzet van ervaringsdeskundigen en mystershoppers.

4. Preventie en gezondheid

Ambitie is de beweging te maken van ziekte en zorg naar preventie en gezondheid. De inzet is gericht op een gezonde fysiek en sociale leefomgeving, een gezonde leefstijl, mentale gezondheid en vitaal ouder worden.

Acties die hier uit volgen, hangen ook nauw samen met de actualisatie van het nieuwe gezondheidsbeleid.

02.3.1.8 Coördinatie en implementatie projecten Regiodeal Vitaal verbonden - meer welzijn minder zorg

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

We geven uitvoering aan projecten binnen de programmalijn Meer welzijn minder zorg van de Regio Deal Noord-Drenthe. We werken samen met maatschappelijke organisaties, zorg- en welzijnspartners en de gemeenten Noordenveld en Tynaarlo aan initiatieven die bijdragen aan gezondheid, preventie, sociale verbondenheid en een sterke sociale basis. Gedurende het jaar begeleiden we de ontwikkeling en uitvoering van projecten, bewaken we de samenhang met de Sociale Agenda Nij Begun en monitoren we de voortgang en resultaten. Zo werken we aan meer welzijn, een grotere zelfredzaamheid van inwoners en minder druk op de zorg.

02.3.1.9 Ontwikkeling ondersteuningsaanbod bij echtscheidingen

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

We geven vervolg aan de verkenning van ondersteuning bij relatie- en scheidingsproblematiek. Daarbij onderzoeken we hoe ondersteuning voor kinderen, ouders en professionals beter kan worden verbonden en gepositioneerd binnen de ontwikkeling van de Stevige Lokale Teams. Het doel is om problemen eerder te signaleren, passende ondersteuning toegankelijker te maken en escalatie naar zwaardere vormen van hulp zoveel mogelijk te voorkomen.

Wat willen we bereiken (doelen)

02.4.1 De mogelijkheden voor inwoners om naar vermogen deel te nemen aan de samenleving zijn vergroot, met gerichte ondersteuning voor kwetsbare groepen.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

02.4.1.1 Maken van prestatie-afspraken met WPDA

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

De gemeente en WPDA stellen gezamenlijk een uitvoeringsovereenkomst op waarin de gemaakte afspraken en verantwoordelijkheden worden vastgelegd. In deze overeenkomst worden onder meer de uitvoering van de werkzaamheden, de planning, de financiële afspraken, de rapportageverplichtingen en de wijze van monitoring en evaluatie beschreven.

02.4.1.2 Doorbreken van generatiearmoede en doorbraakmethode (NB)

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

De eerste gezinnen krijgen ondersteuning van een ervaringsdeskundige buddy. Impuls Welzijn werft en begeleidt de buddy's. Samen met de buddy maakt het gezin een toekomstplan. In dit plan staan duidelijke doelen en afspraken die helpen om stap voor stap te werken aan een beter toekomstperspectief.

Binnen de uitvoering van Kansen voor Kinderen hoort ook het domeinoverstijgende doorbraakteam. In dit team werken medewerkers uit verschillende organisaties (zoals Attenta, Impuls, GKB, WPDA, gemeente en woningbouwcorporaties) samen aan een oplossing voor gezinnen die vastlopen. Zij brengen kennis samen op het gebied van jeugd, werk, inkomen en schulden. De kern van het doorbraakteam volgt de training Doorbraakmethode.

Beleidsnota's en verordeningen

Excel-tabel

Niet al deze documenten gaan langs uw raad.

Document	Vastgesteld Looptijd		Actualisatiemoment
Verordening Maatschappelijke Ondersteuning en Jeugdhulp	2025		Tot intrekking
Verordening leerlingenvervoer	2026		Tot intrekking
Afstemmingsverordening Participatiewet in Balans *	2016		2027
Verordening maatschappelijke participatie Pwet in Balans *	2016		2027
Boeteverordening *	2016		2027
Verordening breed offensief Pwet in Balans *	2016		2027
Nota gezondheidsbeleid	2022		2027
Cultuurnota	2023	4	2027
Visie bibliotheekwerk	2023	4	2027
Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs	2015	Komt zodra nieuwe wetgeving van kracht is, zie ook Integraal Huisvestingsplan	
Armoedebeleid 2024 – 2028	2024	4	2028

* worden voorbereid door WPDA

Beleidsindicatoren

[Totaaloverzicht beleidsindicatoren](#)

Zie hiervoor de tabel achter in het boekwerk. Dit zijn verplichte indicatoren.

Verbonden partijen

Verbonden partijen

- Gemeenschappelijke regeling Werkplein Drentse Aa (WPDA)

- Gemeenschappelijke regeling Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe (GGD)
- Gemeenschappelijke regeling Publiek Vervoer Groningen –Drenthe

Wat mag het kosten?

De cijfers in de kolom begroting 2027 zijn exclusief de ramingen voor de incidentele en structurele beleidsvoornemens en ontwikkelingen uit het begrotingsvoorstel 2027. De effecten van deze voorstellen worden meegenomen bij de eerste begrotingswijziging 2027. In het onderstaande overzicht wordt het totaal van de lasten en baten van de pijler weergegeven. Een uitgebreid overzicht met toelichting is opgenomen in de financiële begroting bij het onderdeel toelichting op de baten en lasten per pijler.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2025	Begroting 2026 incl. wijz.	Primitieve begroting 2027
Lasten	40.456	40.059	38.545
Baten	10.038	9.097	8.878
Onttrekkingen	220	460	34
Stortingen	19	94	19
Gerealiseerd resultaat	-30.217	-30.595	-29.651

Pijler 3 Economie en Duurzaamheid

Korte beschrijving

Deze pijler gaat over werken aan een duurzame gemeente en het versterken van de economische structuur. Zodat Aa en Hunze een aantrekkelijke gemeente blijft voor inwoners, ondernemers en bezoekers.

Ambities

Aa en Hunze is een gemeente waar ruimte is om te wonen, werken, ondernemen en recreëren. Onze dorpen, ondernemers, agrarische bedrijven, natuur en landschappen vormen samen de basis voor een aantrekkelijke en vitale gemeente. Zij zorgen voor werkgelegenheid, voorzieningen, bedrijvigheid en dragen bij aan de leefbaarheid van onze dorpen. We zetten in op een sterke economie, een toekomstbestendige landbouwsector, een aantrekkelijk recreatief aanbod en een duurzame leefomgeving. Daarbij zoeken we steeds de balans tussen ontwikkeling en het behoud van de kwaliteiten die Aa en Hunze bijzonder maken.

Ruimte voor ondernemen

Wij willen een gemeente zijn die toegankelijk is en meedenkt met korte lijnen. Een gemeente waar ruimte is om te ondernemen, te vernieuwen en door te groeien. Lokale ondernemers leveren een belangrijke bijdrage aan de werkgelegenheid, leefbaarheid en economische vitaliteit van onze gemeente. Daarom blijven wij investeren in goede samenwerking en aantrekkelijke werklocaties. We denken mee, benutten kansen uit regionale samenwerkingen, zoals de Regio Deal 'Vitaal verbonden' en Nij Begun, en ondersteunen initiatieven die bijdragen aan een toekomstbestendige economie.

Toekomstbestendig recreatieve sector

Onze natuur, landschappen en cultuurhistorie maken Aa en Hunze aantrekkelijk voor inwoners en bezoekers. Recreatie en toerisme dragen daarmee niet alleen bij aan de lokale economie, maar ook aan de leefbaarheid van onze dorpen. Wij zetten in op een sterke en toekomstbestendige recreatieve sector, waarbij ruimte is voor ontwikkeling met respect voor natuur, landschap en de kwaliteit van de leefomgeving. We gaan verder met de planontwikkeling voor een recreatieve voorziening bij het Gasselterveld en verkennen de mogelijkheden van toeristische ontwikkelingen van het veengebied.

Perspectief voor landbouw

Agrarische ondernemers spelen een belangrijke rol in het beheer van het landschap, de lokale economie en het sociale leven in onze dorpen. Daarom zetten wij ons in voor een toekomstbestendige landbouw, met oog voor ondernemerschap, natuur en leefbaarheid. We volgen ontwikkelingen in het landelijk gebied, zoals de ontwikkelingen rondom het Programma Toekomstgericht Landelijk Gebied Drenthe (TLGD), actief en blijven aandacht houden voor een goede balans tussen verschillende belangen.

Duurzaam vooruit

Tegelijkertijd werken wij aan een duurzame en klimaatbestendige gemeente. We zetten in op energiebesparing, verduurzaming en een groene leefomgeving die voorbereid is op de gevolgen van klimaatverandering. Daarbij kiezen we voor een aanpak die past bij Aa en Hunze: realistisch, uitvoerbaar en met oog voor draagvlak.

Zo werken wij samen aan een gemeente waarin het prettig wonen, werken, ondernemen en recreëren is en waar de kwaliteiten van Aa en Hunze behouden blijven voor de toekomst.

Ambities Duurzaamheid en Economie

Beleidsvoornemens Economie, werk en recreatie structureel (s) en incidenteel (i)

omschrijving beleidsvoornemens	i/s	2027	2028	2029	2030
Brugbediening Grevelingskanaal	s		pm		
Nedersaksenlijn	s				pm
Uitvoeringsbudget duurzaamheid	i	x			
Brugbediening Grevelingskanaal	i	-80.000			
Uitvoeringsbudget economie, recreatie en toerisme	i	-40.000			
Verkenning toeristische ontwikkeling veengebied	i	-20.000			
Revitalisering bedrijventerreinen	i	-87.000			
Toekomstbestendige bedrijventerreinen	i	-40.000			
Geopark de Hondsrug	i	-30.000			
Regiodeal Noord Drenthe 'Vitaal verbonden'	i	x	x	x	
Totaal		-297.000			

De inhoudelijke onderbouwing van de beleidsvoornemens treft u aan bij het onderdeel Hoofdlijnen – meerjarenbegroting 2027–2030 (ambities structureel en incidenteel).

X staat voor dekking niet ten laste van meerjarenbeeld maar uit bestaande reserve of project.

Effect in de samenleving

03.1 Ondernemers ervaren Aa en Hunze als een aantrekkelijke gemeente om te ondernemen, waar ruimte is voor vestiging, groei, innovatie en werkgelegenheid.

03.2 Inwoners en bezoekers genieten van een aantrekkelijk en gevarieerd gebied voor recreatie en toerisme, waarbij natuur, landschap en voorzieningen bijdragen aan de leefbaarheid en lokale economie.

03.3 Agrarische ondernemers hebben toekomstperspectief en kunnen duurzaam ondernemen, terwijl het landelijke karakter, de leefbaarheid en de kwaliteit van het buitengebied behouden blijven.

03.4 Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties verbruiken minder energie, zijn beter voorbereid op klimaatverandering en profiteren van een duurzame en groene leefomgeving.

Wat willen we bereiken (doelen)

03.1.1 We zijn een gemeente waar bedrijven zich graag vestigen en kunnen doorgroeien.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

03.1.1.1 We werken aan de revitalisering bedrijventerreinen

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

In de Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe was Toekomstbestendige Bedrijventerreinen één van de projecten, specifiek betreft dat de Bedrijventerreinen Bloemakkers Gieten en Vogelshemweg Gasselternijveen. Hiervoor is in 2022 een startnotitie vastgesteld. De startnotitie is vervolgens vertaald in een uitvoeringsplan met daarin ook voorstellen voor concrete maatregelen. Voor uitvoering van deze maatregelen is aanvullende cofinanciering noodzakelijk. De Regio Deal Vitaal Verbonden biedt hiervoor nieuwe kansen. De Regio Deal aanvraag voor het Bedrijventerrein Bloemakkers Gieten is in

voorbereiding. Op basis van de uitkomsten van de aanvraag volgt definitieve besluitvorming over de uit te voeren maatregelen. Ook voor het Bedrijventerrein Vogelshemweg Gasselternijveen wordt een aanvraag voorbereid bij de Regiodeal Vitaal Verbonden.

03.1.1.2 Uitvoering geven aan de economische koersnota

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

Om de rol van aanjager en faciliterende gemeente richting ondernemers te kunnen uitvoeren is de economische koersnota verlengd en loopt deze ook door in 2027. De uitvoeringsagenda van de huidige economische koersnota is opgebouwd aan de hand van de volgende vijf uitvoeringslijnen;

1. Ondernemers en innovatie: we werken mee aan het versterken van ondernemerschap en innovatie. Dit doen we door actief kennis, ondersteuning- en financieringsmogelijkheden te delen. We maken hierbij gebruik van onze partners waaronder Ik ben Drents Ondernemer, het Drents Energieloket, LTO, Marketing Drenthe en andere kennisorganisaties.
2. Toekomstbestendige bedrijventerreinen: We investeren in goede en toekomstbestendige werklocaties. Door veranderde wetgeving en opgaven op het gebied van energie, klimaat en ruimte, is onze rol meer dan alleen faciliterend en ondersteunend. We zijn in gesprek met bedrijven en grondeigenaren om gezamenlijk kansen te verkennen en tot oplossingen te komen die bijdragen aan deze drie transities (relatie met activiteit 3.1.1.1. en 3.1.1.7).
3. Recreatie en toerisme: We versterken ons recreatieve- en toeristisch aanbod om bezoekers te behouden. Dit doen we onder andere door voorzieningen te verbeteren, (nieuw) aanbod te promoten en beter te ontsluiten en nieuwe trends en ontwikkelingen in de markt weg te zetten. We werken nauw samen met Recreatieschap Drenthe en Marketing Drenthe.
4. Samenwerking en dienstverlening: We zetten ons in om dienstverlening aan ondernemers toegankelijk te houden en de onderlinge samenwerking te bevorderen. Daarbij sluiten we aan bij de uitgangspunten van de VNG-aanpak voor MKB-vriendelijke dienstverlening. Concreet zetten we in op een herkenbaar aanspreekpunt voor ondernemers, periodiek overleg met het ondernemersplatform en de recreatiecommissie en het afleggen van bedrijfsbezoeken.
5. Leefbaarheid, energie en duurzaamheid: we willen dat economische ontwikkeling bijdraagt aan een duurzame en leefbare gemeente. Dat betekent dat er zoveel mogelijk lokaal wordt gekocht en grondstoffen en energie slim worden benut. Daarvoor onderzoeken we op bedrijventerreinen samen met ondernemers of er mogelijkheden zijn voor collectieve energieoplossingen. We brengen ondernemers en dorpen bij elkaar om lokale inkoop en samenwerking te vergroten (relatie met activiteit 3.1.1.1. en 3.1.1.7).

De activiteiten in deze thema's zijn reguliere activiteiten en lopen door in 2027. Ze sluiten aan bij landelijke- en provinciale regelingen, de programma's van de Regiodeal Vitaal Verbonden en Nij Begun en bieden daarmee een stevige basis om middelen te bundelen en kunnen mogelijk ingezet worden als cofinanciering.

03.1.1.3 Actualiseren van de Economische Koersnota

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

Eerder is besloten om de Economische Koersnota te verlengen in afwachting van de vaststelling Omgevingsvisie Aa en Hunze. We actualiseren de Economische Koersnota en gaan opnieuw richting bepalen. De Economische Agenda Nij Begun, de Regiodeal Vitaal Verbonden en de Nedersaksenlijn bieden kansen en worden hierin meegenomen. We werken, met eerdergenoemde ontwikkelingen, toe naar een nieuwe strategische koers op economie.

03.1.1.4 Aanjagen en faciliteren dat ondernemers gebruik (kunnen) maken van de kansen die de Economische Agenda Nij Begun biedt

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

Voor de uitvoering van de economische agenda is in 2026 het meerjarig uitvoeringsplan van de economische agenda voor Groningen en Noord-Drenthe (2026-2028) vastgesteld. Het meerjarig uitvoeringsplan biedt ondernemers kansen via investeringen, samenwerking en ondersteuning op een aantal economische speerpunten zoals technologie, talent en toerisme. In Noord-Drenthe gaan we met ondernemers innovatie- en denkkraft bundelen om te verkennen hoe (grotere) projecten en ontwikkelingen als concrete kansen kunnen inbrengen in de economische agenda. Met als doel de economische ontwikkeling van de regio te versterken.

03.1.1.5 Uitvoering van de Regiodeal 'Vitaal verbonden'

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

We zetten de uitvoering van de RegioDeal Noord-Drenthe – Vitaal Verbonden voort via een programmatische aanpak. In nauwe afstemming met de programmamanager van de RegioDeal worden de initiatieven binnen de programmalijnen Meer welzijn, minder zorg, Dorpscentra voor iedereen en Duurzame economische ontwikkelingen verder uitgewerkt tot concrete en uitvoerbare projecten. Zo is er onder andere een aanvraag in voorbereiding voor Toekomstbestendige bedrijventerreinen – Bloemakkers Gieten. Doel is deze projecten met behulp van cofinanciering vanuit het Rijk uiterlijk op 31 december 2029 te realiseren.

03.1.1.6 Verkennen of het mogelijk is om toe te treden dan wel samen te werken met de Regio Groningen - Assen

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

We willen verkennen of het mogelijk is om, in het kader van een aantal grote opgaves, zoals de Nedersaksenlijn, Nij Begun en de woningbouwopgave, toe te treden dan wel samen te werken met de Regio Groningen-Assen. Een dergelijke verkenning kan inzicht geven in de meerwaarde voor opgaven rond bereikbaarheid, woningbouwprogrammering, regionale economie en ruimtelijke kwaliteit, evenals in de voorwaarden en consequenties van mogelijke toetreding. De RGA is een vrijwillig samenwerkingsverband van de provincies Drenthe en Groningen en de gemeenten Assen, Groningen, Het Hogeland, Midden-Groningen, Noordenveld, Tynaarlo en Westerkwartier.

03.1.1.7 Uitbreiding en ontwikkelen van nieuwe bedrijventerreinen

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

We werken aan voldoende ruimte voor lokaal ondernemerschap door bestaande bedrijventerreinen waar mogelijk uit te breiden en waar nodig nieuwe ruimte voor bedrijvigheid te onderzoeken. Per locatie bepalen we op basis van behoefte, haalbaarheid en ruimtelijke kwaliteit wat passend is.

1. Bloemakkers Gieten: in 2026 zijn verschillende onderzoeken uitgevoerd in verband met de planologische procedure waaronder flora en fauna onderzoek en stikstof. Deze onderzoeken worden in het eerste kwartaal van 2027 afgerond en zullen eventuele maatregelen in het kader van flora en fauna worden getroffen. Hierna kan de planologische procedure verder worden doorlopen. In de volgende fase werken we toe naar de totstandkoming van de uitbreiding.

2. Ambachtenterrein Rolde: In 2027 zal nader behoefte onderzoek worden gedaan naar bedrijvigheid op het Ambachtenterrein in Rolde. Mocht er behoefte zijn, wordt onderzocht of uitbreiding haalbaar is.
3. Vogelshemweg Gasselternijveen: in het eerste halfjaar van 2027 starten we met een verkenning of uitbreiding in Gasselternijveen wenselijk is. Dit houdt in dat we verkennen wat de voorwaarden zijn voor uitbreiding en vervolgens gaan uitvragen of er behoefte is aan uitbreiding.
4. Annen: uit het behoeftenonderzoek (uitgevoerd in 2026) is gebleken dat er behoefte is aan ruimte voor bedrijvigheid in Annen. In tegenstelling tot bovenstaande bedrijventerreinen, is er in Annen nog geen sprake van een bestaand bedrijventerrein. In 2027 zal nader worden onderzocht waar ruimte is voor een bedrijventerrein en of een locatie voldoet aan de voorwaarden.

Wat willen we bereiken (doelen)

03.2.1 We hebben een toekomstbestendige en sterke recreatiesector.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

03.2.1.1 We initiëren verdere planontwikkeling van Gasselternveld

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

In het kader van het verder realiseren van de recreatieve doelstellingen en ontwikkelvisie Gasselternveld gaan we samen met de provincie Drenthe en Staatsbosbeheer verder met het ontwikkelen van een plan voor recreatieve horeca voorziening bij de recreatieplas. We onderzoeken of en welke (financiële) mogelijkheden hiervoor zijn.

03.2.1.2 Verkenning en versterking van de toeristische ontwikkelingen van het veengebied

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

Om het veengebied aantrekkelijker te maken voor recreatie en toerisme lopen er diverse ontwikkelingen:

- In samenwerking met buurgemeenten in Drenthe en Groningen wordt gewerkt aan een beleefkaart 'Land van Veen en Vaart'. Hiermee wordt het verhaal van het gebied verteld en de bezienswaardigheden gepromoot. Verder blijven we met projecten en route ontwikkelingen het veengebied promoten. Dit draagt bij aan de toeristische ontwikkeling.
- We stimuleren initiatieven in het veengebied, zo zijn we onder andere betrokken bij de verkenning naar een toeristisch trekpleister in het veengebied die vanuit de Kansenskaart Nij Begun wordt gedaan.
- Voor een betere recreatieve ontsluiting wordt in samenwerking met de terrein beherende organisaties een verkenning gedaan naar recreatieve voorzieningen in het Hunzedal.
- In het kader van het Hunzeproject werkt de Provincie Drenthe samen met gebiedspartners aan een actualisatie van het inrichtingsplan NNN-Hunzedal. Hier wordt het fietspad langs de Hunze (utiliteir/ recreatief) meegenomen als een koppelkans voor recreatieve ontwikkeling van het Hunzegebied.

Wat willen we bereiken (doelen)

03.3.1 We bieden, binnen onze mogelijkheden, perspectief aan de landbouwsector.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

03.3.1.1 We geven uitvoering aan acties die voortkomen uit het gebiedsprogramma transitie landelijk gebied Drenthe

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

Provinciale Staten van Drenthe heeft in 2026 het programma Toekomstgericht Landelijk Gebied Drenthe (TLGD) vastgesteld. Dit programma is gericht op het integraal uitvoeren van de wettelijke doelen voor waterkwaliteit, natuurverbetering, stikstofreductie en klimaat. Hiervoor is een breed maatregelenpakket opgesteld. Voor de integrale aanpak zal in de komende jaren gebruik worden gemaakt van de bestaande overlegstructuren voor de gebiedsprogramma's: de Drentsche Aa, Hunze en Veenkoloniën. De gemeente Aa en Hunze maakt hier als gebiedspartner onderdeel van uit. Van de gemeenten wordt gevraagd de gebiedsprocessen met ruimtelijke planvorming en vergunningverlening te faciliteren.

Het faciliteren van deze processen via onze ruimtelijke planvorming en vergunningverlening vereist echter altijd een zorgvuldige lokale afweging. Als gemeente hebben wij een zelfstandige verantwoordelijkheid voor onze inwoners en de leefomgeving. Dit betekent dat de gemeente voor zichzelf de vrijheid behoudt om een ruimtelijk initiatief of ruimtelijke maatregel te toetsen aan onze eigen strategische doelen, lokale kaders en democratisch vastgesteld beleid.

Eind juni heeft het ministerie van LNV op rijksniveau een integrale aanpak voor de transitie van het landelijk gebied bekend gemaakt met de kamerbrief: 'Weer ruimte voor boer, natuur en bouw'. Het daarin benoemde maatregelenpakket vertoont globaal gezien grote gelijkenis met het TLGD door focus op doelsturing en emissiebeperking maar er zitten ook duidelijke verschillen in qua normstelling en zonering. Hoe de aanpak van de provincie zich gaat verhouden tot de door LNV aangekondigde maatregelen is nog niet bekend. Met de aanpak van zowel Rijk als provincie wordt ook beoogd om de vergunningverlening voor boeren, bouwen, infrastructuur, mobiliteit en industrie weer mogelijk te maken. Daarvoor is wel eerst nodig dat de Kritische Depositiewaarde als norm uit wet wordt gehaald en de Rekenkundige Ondergrens voor vergunningverlening wordt verhoogd. Dit zal nog zeker een jaar op zich laten wachten.

Wat willen we bereiken (doelen)

03.4.1 Aa en Hunze is verder verduurzaamd, met een focus op het verminderen van het energieverbruik.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

03.4.1.1 We geven uitvoering aan de Duurzaamheidsvisie

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

Onder de Duurzaamheidsvisie wordt gewerkt aan verschillende doelen verdeeld over zes duurzaamheidsthema's. Er wordt gewerkt aan een uitvoeringsagenda en deze door het college vastgesteld. In de Uitvoeringsagenda wordt concreet vermeld welke werkzaamheden per thema uitgevoerd worden. Daarbij wordt onderzocht hoe landelijke en regionale financiële regelingen ingezet kunnen worden om uitvoering te geven aan de Duurzaamheidsvisie.

In 2027:

- werken we aan onze RES-ambities en zetten we in op het tegengaan van netcongestie. Dit doen we door processen tussen Enexis, inwoners en organisaties en de gemeente te ondersteunen waar mogelijk. We ondersteunen ondernemers op bedrijventerrein Bloemakkers bij onderzoek naar de haalbaarheid van een Energie Hub. Dit draagt bij aan het ontlasten van het energienet, het verbeteren van het vestigings- en groeiklimaat van ondernemers en ondersteunt het realiseren van duurzaamheidsambities.
- Blijven we aangehaakt bij de Drentse Circulaire Standaard. Dit biedt bouwstenen en een gezamenlijke routekaart in samenwerking met andere Drentse overheden.
- geven we uitvoering aan de ambitie uit de Duurzaamheidsvisie om in 2030 de gronden rondom het gemeentelijk vastgoed en openbaar groen van de gemeente klimaatadaptief en natuurlijk in te richten. Hiermee wordt hittestress tegen gegaan, verbeteren we het watersysteem en dragen we bij aan het versterken van de biodiversiteit in de gemeente.
- werken we aan de Basiskwaliteit Natuur. Door uitvoering te geven aan maatregelen, genoemd in de opgestelde Natuurwaardenkaarten, dragen we bij aan de Natuurherstelwet. Hierbij wordt nadrukkelijk de (financiële) samenwerking gezocht met de provincie Drenthe.
- zetten we in op het project Tuinrangers in samenwerking met Stichting Steenbreek. Hiermee worden vrijwilligers van Aa en Hunze opgeleid om andere inwoners van advies te voorzien om hun tuinen natuurlijker in te richten. Dit bevordert de biodiversiteit en gaat hittestress en wateroverlast tegen.
- treedt er een nieuwe subsidieregeling voor duurzaamheidsinitiatieven in werking. Dit is een vervolg op de eerdere regeling en zet in op het ondersteunen van initiatieven uit de gemeente die bijdragen aan het realiseren van de ambities uit de duurzaamheidsvisie.

We blijven communiceren over alle zes thema's van de duurzaamheidsvisie. Via de Schakel en social media kanalen bereiken we inwoners over diverse duurzaamheidsthema's

03.4.1.2 We geven uitvoering aan activiteiten die leiden tot het verminderen van het energieverbruik

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

Vanuit het Warmteprogramma werken we toe naar gebouwen die zonder aardgas worden verwarmd. De eerste stap is het verminderen van het energieverbruik door isolatie. Met de isolatieaanpak Nij Begun stimuleren en ondersteunen we particuliere woningeigenaren om hun woning uiterlijk 2035 te isoleren volgens de isolatiestandaard. Hiervoor zijn subsidies en ondersteuning beschikbaar, waaronder persoonlijk advies aan huis.

We gaan verder met de dorpsgerichte aanpak om inwoners te informeren en te stimuleren gebruik te maken van de beschikbare isolatieregelingen. Daarnaast werken we samen met inwoners, lokale energie-initiatieven, woningcorporaties en huurdersorganisaties aan energiebesparing en de voorbereiding op aardgasvrije dorpen. Ook ondersteunen we energie-initiatieven bij hun activiteiten en kennisuitwisseling.

Om inwoners te helpen energie te besparen zetten we verschillende maatregelen in, zoals energiecafés, fixteamacties en de inzet van vrijwillige energiecoaches. Voor vragen en onafhankelijk advies kunnen inwoners terecht bij het Drents Energieloket en de inloopspreekuren in de gemeente

03.4.1.3 We stellen een Soortenmanagementplan op waarmee duurzaamheidsmaatregelen makkelijker uitgevoerd kunnen worden.

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

In het eerste kwartaal van 2027 volgt de aanvraag voor de definitieve gebiedsgerichte vergunning op basis van het Soortenmanagementplan (SMP). De organisatie richt werkprocessen in om met het SMP te werken. Ook worden inwoners in 2027 geïnformeerd over de werkwijze en de mogelijkheden van het SMP. Daarmee wordt het verduurzamen en isoleren van woningen eenvoudiger, terwijl beschermde soorten behouden blijven. In 2027 worden aanvullende compensatievoorzieningen gerealiseerd en worden voorbereidingen getroffen voor de 10-jarige monitoring die na vergunningverlening start.

Beleidsnota's en verordeningen

Excel-tabel

Niet al deze documenten gaan langs uw raad.

Document	Vaststellingsdatum	Looptijd	Actualisatiemoment
Lokale adaptatiestrategie	2024	5	2029
Duurzaamheidsvisie	2024		
Transitievise Warmte en uitvoeringsplan	2022	4	2026
Beleidskader Zonne-energie	2020		
Beleidskader Windmolens agrarisch - verwerkt in facet bestemmingsplan	2020		
Regionale Energie Strategie Drenthe	2020	10	2030
Economische koersnota en vrijetijdseconomie 2022 – 2025	2021	verlengd tot vaststelling omgevingsvisie medio 2027	
Beleidskader verblijfsaccommodaties	2025		
Landschapvisie Hunzedal	2020		
Aanvulling op landschapvisie - Recreatievisie: Kader beleven en benutten			
Landschapvisie Drentsche Aa	2023		

Beleidsindicatoren

Totaaloverzicht beleidsindicatoren

Zie hiervoor de tabel achter in het boekwerk. Dit zijn verplichte indicatoren

Verbonden partijen

Verbonden partijen

- Gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Drenthe

Wat mag het kosten?

De cijfers in de kolom begroting 2027 zijn exclusief de ramingen voor de incidentele en structurele beleidsvoornemens en ontwikkelingen uit het begrotingsvoorstel 2027. De effecten van deze voorstellen worden meegenomen bij de eerste begrotingswijziging 2027. In het onderstaande overzicht wordt het totaal van de lasten en baten van de pijler weergegeven. Een uitgebreid overzicht

met toelichting is opgenomen in de financiële begroting bij het onderdeel toelichting op de baten en lasten per pijler.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2025	Begroting 2026 incl. wijz.	Primitieve begroting 2027
Lasten	2.703	3.714	2.580
Baten	4.247	3.523	3.524
Onttrekkingen	805	693	0
Stortingen	400	0	0
Gerealiseerd resultaat	1.948	502	944

Pijler 4 Voorzieningen, leefbaarheid en wonen

Korte beschrijving

Deze pijler gaat over de kwaliteit van de fysieke leefomgeving en het wonen in onze dorpen en buitengebied.

Ambities

Aa en Hunze is een gemeente van vitale dorpen, waar mensen prettig wonen, elkaar ontmoeten en naar elkaar omzien. De kwaliteit van wonen, voorzieningen en leefbaarheid bepaalt in belangrijke mate hoe inwoners hun leefomgeving ervaren. We bouwen voort op de sterke basis die er ligt en zetten wij ons in voor aantrekkelijke dorpen waar het voor jong en oud goed wonen en leven is.

Woningbouw

Wij zien dat de vraag naar woningen groot blijft. Daarom zetten wij in op het versnellen van de woningbouw en het vergroten van het aanbod, met bijzondere aandacht voor jongeren, starters en senioren. Wij willen dat inwoners in iedere levensfase een passende woning kunnen vinden en, als zij dat willen, in hun eigen dorp kunnen blijven wonen. Daarbij streven we naar voldoende betaalbare koopwoningen, sociale huurwoningen en een goede balans tussen groei, leefbaarheid en behoud van de ruimtelijke kwaliteiten van onze gemeente.

Leefbaarheid

Leefbaarheid gaat echter over meer dan wonen alleen. Ontmoetingsplekken, sportvoorzieningen, culturele activiteiten, scholen, dorpshuizen en multifunctionele accommodaties vormen het hart van onze dorpen. Vrijwilligers, verenigingen en maatschappelijke organisaties spelen daarbij een onmisbare rol. Wij blijven, binnen de grenzen van onze financiële mogelijkheden, hen ondersteunen en investeren in voorzieningen die bijdragen aan ontmoeting, gezondheid, participatie en naoberschap. Tegelijkertijd maken we keuzes die ook op de lange termijn financieel haalbaar en toekomstbestendig zijn.

Ook werken wij aan een veilige, bereikbare en aantrekkelijke leefomgeving. De kwaliteit van de openbare ruimte, verkeersveiligheid, bereikbaarheid en de inrichting van dorpen zijn belangrijk voor inwoners en bezoekers. Daarom zetten wij in op een leefomgeving die aansluit bij de behoeften van vandaag én voorbereid is op toekomstige ontwikkelingen. Daarbij benutten we kansen die bijdragen aan de vitaliteit van onze dorpen en de brede welvaart binnen onze gemeente.

Naast deze ontwikkelopgaven blijven wij onze reguliere taken uitvoeren op het gebied van wonen, voorzieningen, leefbaarheid, mobiliteit en de fysieke leefomgeving. Zo werken wij samen aan een Aa en Hunze waarin inwoners prettig kunnen wonen, elkaar kunnen ontmoeten en trots kunnen zijn op hun dorp en leefomgeving.

Ambities Voorzieningen, leefbaarheid en wonen

Beleidsvoornemens Voorzieningen leefbaarheid en wonen structureel (s) en incidenteel (i)

omschrijving beleidsvoornemens	i/s	2027	2028	2029	2030
Areaaluitbreiding groen	s	-25.000	-25.000	pm	pm
Reservering MFA Gasselte	s		pm		
Veldverlichting voetbalvelden	s	-12.250			
Strategische grondaankopen	s	-30.000			
Verplaatsbare woningen (Raatakkers 3)	s	x			
Uitbreiding Nassaucollege	s		-162.000		
Huisvesting de Dobbe Gasselte	s		-132.000		
Huisvesting OBS Jan Thies Rolde	s			-230.000	
Herinrichting Brink Gieten	s	x			
Herinrichting Stationsstraat Noord Gieten	s	x			
Uitvoeringsprogramma mobiliteitsplan verkeer en vervoer	s	-30.000	-30.000		
Klimaatadaptieve inrichtingsplannen	s	-16.560			
Bermbeheer	i	-100.000			
Aanpassingen sporthal de Boerhoorn	i	-15.000			
Opstellen visie gemeentelijke sportaccommodaties	i	-100.000			
Bijdrage Dorpshuis Eexterzandvoort	i	-100.000			
Inzet Maatschappelijk vastgoed	i	-250.000	-250.000	-250.000	
Omgevingsplan	i	-200.000	-200.000	pm	pm
Extra dotatie voorziening wegen	i	-1.000.000	-1.000.000		
Tijdelijke huisvesting de Dobbe Gasselte (bestaande situatie)	i	-70.000			
Incidentele lasten i.v.m. bouw MFA Gasselte	i		pm	pm	
Programma woningbouw	i	x	x		
Nedersaksenlijn bijdrage	i	-32.000	-32.000		
Nedersaksenlijn uitvoeringsbudget	i	-50.000	pm	pm	
Aanbrengen graskeien	i	-100.000			
Tijdelijke huisvesting Dr Nassau college	i	-235.000	-235.000		
Tijdelijke huisvesting Dr Nassau college (spoedaanvraag 2026)	i	-200.000	-400.000	-400.000	-400.000
Totaal		-2.566.000	-2.466.000	-880.000	-400.000

De inhoudelijke onderbouwing van de beleidsvoornemens treft u aan bij het onderdeel Hoofdpijnen – meerjarenbegroting 2027–2030 (ambities structureel en incidenteel).

X staat voor dekking niet ten laste van meerjarenbeeld maar uit bestaande reserve of project.

Effecten in de samenleving

04.1 Inwoners kunnen dichtbij huis gebruikmaken van voorzieningen die aansluiten bij hun behoeften en bijdragen aan de leefbaarheid van dorpen en wijken.

04.2 Inwoners wonen in leefbare, veilige en aantrekkelijke dorpen, waar ruimte is voor ontmoeting, verenigingsleven, bereikbaarheid en een prettige openbare ruimte.

04.3 Inwoners kunnen in iedere levensfase een passende woning vinden binnen de gemeente, waardoor zij in hun dorp of omgeving kunnen blijven wonen en de vitaliteit van de dorpen behouden blijft.

Wat willen we bereiken (doelen)

04.1.1 De voorzieningen sluiten aan bij de behoefte van onze inwoners en zijn toekomstbestendig.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

04.1.1.1 We realiseren een multifunctionele accommodatie in Gieten.

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

We willen een toekomstbestendige multifunctionele accommodatie (MFA) in Gieten realiseren die aansluit bij de behoeften van inwoners, verenigingen en maatschappelijke organisaties. Omdat de omstandigheden en inzichten voor deze accommodatie in de afgelopen jaren zijn veranderd, actualiseren we de uitgangspunten en behoeften van gebruikers die van belang zijn voor de verdere ontwikkeling en kijken we vanuit een bredere maatschappelijke opgave naar de gewenste functies en voorzieningen. De eerdere koppeling met onderwijs wordt daarbij losgelaten. Dit moet leiden tot een gedragen locatiekeuze en een voortvarende verdere uitwerking richting realisatie.

Op basis van een ruimtelijk en functioneel programma brengen we in beeld welke locaties geschikt zijn voor realisatie van de accommodatie. Daarbij onderzoeken we onder meer de ruimtelijke inpasbaarheid, bereikbaarheid, parkeermogelijkheden en planologische haalbaarheid. Er wordt nadrukkelijk gekeken naar de mogelijkheden van De Wendeling. Tegelijkertijd brengen we ook andere kansrijke locaties in beeld, zodat indien nodig snel kan worden doorgeschakeld naar een alternatief en de voortgang van het project gewaarborgd blijft.

Parallel aan de locatieverkenning onderzoeken we verschillende scenario's voor eigendom, beheer en exploitatie. Hierdoor ontstaat vroegtijdig inzicht in de ruimtelijke, organisatorische en financiële haalbaarheid van de verschillende opties. De resultaten van deze onderzoeken vormen de basis voor een voorstel aan de raad over de voorkeurslocatie en de verdere uitwerking van het project.

04.1.1.2 We realiseren een multifunctionele accommodatie Gasselte.

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

Samen met het dorp wordt gewerkt aan de realisatie van een multifunctionele accommodatie (MFA) in Gasselte. Het moet een toekomstbestendige voorziening worden die bijdraagt aan de leefbaarheid van het dorp en de sociale samenhang versterkt. Om te komen tot een gedragen en haalbare oplossing werken we verschillende scenario's uit voor de invulling van het MFA. Daarbij onderzoeken we onder meer hoe functies als onderwijs, kinderopvang, een gymzaal en het dorpshuis binnen een multifunctionele accommodatie een plek kunnen krijgen. En we brengen de verschillende scenario's voor eigendom, beheer en exploitatie in beeld. De scenario's verschillen in invulling, investeringskosten en kapitaallasten. Op basis hiervan neemt de raad een besluit over de gewenste invulling van het MFA en de daarbij behorende investering. We streven er naar dit begin 2027 voor besluitvorming voor te leggen.

Op basis van dit besluit zetten we de vervolgstappen richting realisatie, zoals de verdere uitwerking van het ontwerp, het doorlopen van de benodigde ruimtelijke procedures en de voorbereiding van de uitvoering.

04.1.1.3 We voeren het Integraal onderwijshuisvestingsprogramma uit.

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

Obs Prins Willem Alexander Eext

We vervolgen het proces van de nieuwbouw van de school. Ervan uitgaande dat er eind 2026 vanwege flora en fauna geen belemmeringen zijn voor sloop van het voormalige schoolgebouw, is de verwachting dat de nieuwbouw begin 2027 start en dat de oplevering van de school eind 2027 plaatsvindt en de ingebruikname in januari 2028.

Dr. Nassau College - tijdelijke huisvesting

Voor het schooljaar 2026/ 2027 is een tussenoplossing gecreëerd voor de tijdelijke huisvesting op Sportpark de Goorns in de vorm van gebruik van de kantine van de voetbalvereniging en de kantine van de sporthal. We willen met ingang van het schooljaar 2027/2028 tijdelijke huisvesting gerealiseerd hebben voor de school middels tijdelijke units.

Dr. Nassau College - Permanente huisvesting

Samen met het Nassau College werken we aan toekomstbestendige en permanente huisvesting voor het voortgezet onderwijs in Aa en Hunze. Omdat de omstandigheden en inzichten voor deze accommodatie in de afgelopen jaren zijn veranderd, actualiseren we de uitgangspunten voor de verdere ontwikkeling. De eerdere koppeling met een cultuuraccommodatie wordt daarbij losgelaten, zodat de huisvestingsvraag van het voortgezet onderwijs zelfstandig kan worden beoordeeld en uitgewerkt.

We stellen een ruimtelijk programma op. Op basis daarvan brengen we in beeld welke locaties geschikt zijn voor realisatie van de nieuwe huisvesting. Daarbij onderzoeken we onder meer de ruimtelijke inpasbaarheid, bereikbaarheid, verkeerskundige aspecten en planologische haalbaarheid. Er wordt nadrukkelijk gekeken naar de mogelijkheden van de locatie aan de Stokleggingslaan. Tegelijkertijd brengen we ook andere kansrijke locaties in beeld, zodat indien nodig snel kan worden doorgeschakeld naar een alternatief en de voortgang van het project gewaarborgd blijft. De resultaten van deze verkenning vormen de basis voor een voorstel aan de raad over de voorkeurslocatie en de verdere uitwerking van de plannen. Hiermee zetten we een belangrijke stap naar een toekomstbestendige onderwijsvoorziening voor de huidige en toekomstige generaties leerlingen in Aa en Hunze.

[04.1.1.4 We zorgen voor toekomstbestendige sportaccommodaties.](#)

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

In 2027 wordt onderzoek uitgevoerd naar de staat van de gemeentelijke sportaccommodaties. Het onderzoek brengt de technische en functionele staat van de gebouwen in beeld en geeft inzicht in de benodigde maatregelen op korte en langere termijn. Op basis hiervan wordt een toekomstvisie / afwegingskader en uitvoeringsplan ontwikkeld, waarbij per accommodatie wordt gekeken naar de gewenste toekomst: instandhouding, renovatie, verduurzaming of nieuwbouw.

Met ingang van het seizoen 2026-2027 wordt in het amateurvoetbal weekendvoetbal ingevoerd, waarbij zaterdag- en zondagverenigingen in één competitie uitkomen. Hierdoor zal er vaker op zaterdag worden gespeeld, terwijl de zaterdag bij veel verenigingen al intensief wordt benut. Deze ontwikkeling kan leiden tot knelpunten in het gebruik van met name het hoofdveld. Dit speelt onder andere bij vv Annen, vv Rolder Boys en vv Gieten. Om dit capaciteitsprobleem op te lossen worden de hoofdvelden voorzien van veldverlichting.

[04.1.1.5 We maken, implementeren en borgen beleid voor maatschappelijk vastgoed en voeren dit uit.](#)

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

In 2027 stellen we nieuw beleid voor maatschappelijk vastgoed vast. Zodat het beleid beter aansluit op de actualiteit en richting geeft aan de keuzes die de komende jaren gemaakt moeten worden op thema's zoals tariefstelling, mfc's, verduurzaming en onderhoud.

Wat willen we bereiken (doelen)

04.2.1 De leefbaarheid in de gemeente blijft in stand en is waar mogelijk verbeterd.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

04.2.1.1 We voeren de projecten uit het mobiliteitsplan uit.

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

In 2027 voeren we verschillende projecten uit het Mobiliteitsplan uit, waarbij we in principe de prioritering uit het uitvoeringsprogramma volgen (o.a. gebaseerd op risico-analyse en koppelkansen). Afhankelijk van de besluitvorming en de geplande onderzoeken in najaar 2026 voeren we de aanpassing van de kruising Asserstraat–Tumuliboslaan in Rolde uit. Ook werken we de plannen voor de herinrichting van de Asserstraat binnen de bebouwde kom verder uit. In Gieten werken we aan de Gasselterweg–Parallelweg. In Amen verlagen we de snelheid in de bebouwde kom naar 30 km/h en we richten we de weg goed in. Ook in Spijkerboor en Oud Annerveen richten we de weg in passend bij 30 km/u per uur. Dat doen we op de Tolweg en Oude Tol.

04.2.1.2 Het opstellen van een Omgevingsvisie.

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

In het eerste kwartaal zal de Ontwerp Omgevingsvisie ter inzage worden gelegd. Na de ter inzagelegging zal de Omgevingsvisie Aa en Hunze naar verwachting in het tweede kwartaal ter besluitvorming worden voorgelegd aan de gemeenteraad.

04.2.1.3 Opstellen Omgevingsplan Aa en Hunze.

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

In het kader van de Omgevingswet zijn gemeenten verplicht om een gemeentedeekkend Omgevingsplan op te stellen. Het opstellen van een gemeentedeekkend Omgevingsplan is een grote opgave die in de praktijk gemiddeld 5 jaar in beslag neemt. De gemeente moet uiterlijk 1 januari 2032 een gemeentedeekkend omgevingsplan hebben vastgesteld. Indien deze deadline niet wordt gehaald, dan vervalt de bruidsschat en ook de bestemmingsplannen die nu onderdeel uitmaken van het tijdelijk omgevingsplan.

In 2027 starten we met het opstellen van het Omgevingsplan. Daar zal een plan van aanpak voor worden opgesteld met daarin een uitlijning van het proces om te komen tot een Omgevingsplan. In het plan van aanpak zal ook de rol van de raad worden toegevoegd.

04.2.1.4 We volgen de ontwikkelingen van provinciaal project aanpak verkeersknooppunt Gieten actief en ondernemen actie waar nodig.

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

In 2025 heeft Gedeputeerde Staten het besluit genomen dat een viaduct over het verkeersplein (fly-over), gecombineerd met een verdubbeling van 5 km tussen Eext en Gasselte, de beste oplossing is voor het verkeersknooppunt Gieten. In 2026 is de provincie gestart met een projectbesluit procedure waarin het ruimtelijk kader voor deze oplossing wordt vastgelegd. In 2027 wordt, nadat het ontwerp projectbesluit ter inzage heeft gelegen, het projectbesluit door Gedeputeerde Staten vastgesteld.

Door middel van de ambtelijke en bestuurlijke begeleidingsgroep zijn we betrokken bij de uitwerking van de fly-over. Ook worden de inwoners van onder andere Gieten en Eext via een ingerichte focusgroep hierbij betrokken. De focusgroep wordt gevraagd om hun specifieke lokale kennis in te brengen over de milieueffecten, het ontwerpproces en eventuele koppelkansen. Daarnaast worden er door de provincie inloopbijeenkomsten georganiseerd die voor iedereen toegankelijk zijn.

04.2.1.5 Masterplan Regiocentrum Gieten.

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

Vanuit de economische agenda Nij Begun worden onder andere middelen beschikbaar gesteld/ingezet om te investeren in de economische vitaliteit van regiocentra die een duidelijke bovenregionale verzorgende functie vervullen. In 2026 is in opdracht van de kwartiermaker economische agenda het masterplan regiocentra Noord-Drenthe opgesteld. Dit plan brengt de opgaven, kwaliteiten en ontwikkelkansen van Gieten, Roden en Zuidlaren in beeld. En vormt de basis voor toekomstige planvorming om daarmee aanspraak te kunnen maken op cofinanciering vanuit de economische agenda. Daarvoor wordt een plan van aanpak opgesteld om het masterplan verder uit te werken tot een visie voor Gieten.

04.2.1.6 Opstellen beleid cultuureducatie en actualiseren van de cultuurnota.

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

Cultuurvisie: De huidige cultuurnota loopt eind 2027 af. Daarom wordt in 2027 een nieuwe cultuurvisie opgesteld, inclusief een uitvoeringsplan voor de daaropvolgende vier jaar. De besluitvorming van de cultuurvisie is voorzien in het derde kwartaal van 2027. In de cultuurvisie wordt de koers voor het cultuurbeleid voor de komende jaren vastgelegd, met aandacht voor toegankelijkheid, cultuurparticipatie en de bijdrage van cultuur aan de leefbaarheid en identiteit van de gemeente. Culturele partners en inwoners worden actief betrokken bij het opstellen van de visie.

Cultuureducatie: De wens om te komen tot een vernieuwde visie op cultuureducatie wordt zowel vanuit het onderwijs als vanuit de gemeente onderschreven. De onderwijsdoelen in het primair onderwijs voor cultuuronderwijs zijn gewijzigd. Deze vormen de aanleiding om met een vernieuwde visie te komen. Met de visie wordt ingezet op een goede aansluiting tussen cultuureducatie en het onderwijs, zodat kinderen op een laagdrempelige manier in aanraking komen met kunst en cultuur. De visie wordt opgesteld door een externe partij in opdracht van het primair onderwijs en de gemeente. Bij het ophalen van input wordt aangesloten bij de bestaande overleggen die het ICO heeft met de basisscholen in onze gemeente. De visie op cultuureducatie wordt geïntegreerd in de cultuurvisie en zal naar verwachting eind tweede kwartaal 2027 gereed zijn.

04.2.1.7 Ontwikkeling Nedersaksenlijn.

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

De gemeente Aa en Hunze heeft zich in 2025 als partner verbonden aan het proces voor de gezamenlijke MIRT- en Gebiedsverkenning die nodig zijn voor de ontwikkeling van de Nedersaksenlijn. De nieuwe spoorverbinding die langs en/of door onze gemeente gaat lopen wordt gezien als voorwaardenscheppend voor de instandhouding en ontwikkeling van een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor woningbouw, bedrijvigheid en zorg- en onderwijsinstellingen. De Nedersaksenlijn creëert daarmee kansen voor een gebiedsontwikkeling die bijdraagt aan de brede welvaart.

Om voor de regionale gebiedsverkenning input te kunnen geven is het belangrijk dat de gemeente Aa en Hunze kan aangeven welke lokale visie en welk ontwikkelingsperspectief zij zelf wil verbinden aan de Nedersaksenlijn. Daarom wordt een lokale ontwikkelverkenning gemaakt, waarmee de sociaaleconomische kansen in beeld worden gebracht met een ruimtelijke vertaling daarvan. Deze ontwikkelverkenning vormt onze input voor de regionale gebiedsverkenning. Het proces voor de verkenning van het spoor en de aanverwante gebiedsontwikkeling loopt tot en met 2028.

Wat willen we bereiken (doelen)

04.3.1 Het aanbod van woningen is vergroot en sluit beter aan op de behoeften van inwoners.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

04.3.1.1 Gebiedsgerichte woningbouwprogrammering.

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

In 2027 ligt de focus op de verdere uitvoering van de woningbouwopgave en het borgen van de opgedane werkwijzen uit het programma binnen de lijnorganisatie. We werken daarbij langs drie strategische lijnen:

1. Langetermijnprogrammering versterken

We versterken de langetermijnprogrammering, onder andere door het opstellen van het Volkshuisvestingsprogramma. Hierin leggen we vast hoeveel, waar en voor wie we bouwen en welke maatregelen nodig zijn om de woningbouwopgave te realiseren.

2. Woningbouw versnellen en nieuwe mogelijkheden benutten

We pakken kansen en belemmeringen in woningbouwontwikkeling gericht aan en benutten nieuwe mogelijkheden voor woningtoevoeging. De ervaringen uit de pilot woningsplitsing en -deling gebruiken we om deze mogelijkheden verder uit te werken en in de lijnorganisatie te borgen.

Voor de verschillende dorpen zijn en worden de mogelijkheden voor woningbouw verkend. Op basis hiervan worden prioriteiten gesteld en focus aangebracht binnen de woningbouwopgave. Kansrijke initiatieven en locaties die bijdragen aan de gemeentelijke woningbouwdoelstellingen worden actief ondersteund en gefaciliteerd.

3. Omgeving betrekken bij woningbouw en gebiedsontwikkeling

We betrekken de omgeving actief bij gebiedsontwikkeling. We zetten passende vormen van participatie en communicatie in om inwoners en andere betrokkenen tijdig te informeren en te betrekken.

Actief grondbeleid

Om de woningbouwopgave te ondersteunen, zetten we actief grondbeleid in. Hiermee kunnen we slagvaardig inspelen op kansen voor strategische grondverwerving. Om deze handelingsruimte te bieden is in de begroting een budget van € 2,0 miljoen opgenomen voor de aankoop van gronden die van strategisch belang zijn voor de realisatie van de woningbouwopgave.

Overkoepelende ambitie

We blijven sturen op het realiseren van minimaal 835 woningen vóór 2032, met aandacht voor betaalbaarheid, kwaliteit en leefbaarheid in alle kernen. Daarbij houden we extra aandacht voor voldoende sociale huurwoningen en voor jongeren, starters en senioren.

Woningbouwontwikkelingen in 2027

Naast de programmabrede activiteiten werken we verder aan een aantal grotere woningbouwontwikkelingen die bijdragen aan de realisatie van de woningbouwopgave, waaronder:

- Annen, Westrand: we zetten de participatie met de omgeving voort, het stedenbouwkundig plan werken we verder uit tot een definitief inrichtingsplan en de benodigde ruimtelijke procedures worden doorlopen.
- Nooitgedacht: naar verwachting geven we de laatste kavels uit.
- Anloo: naar verwachting start een Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO) met de ontwikkeling van 13 woningen aan de Raatakkers (tweede fase). Voor de derde fase werken we het onderzoek naar de haalbaarheid van flexwonen verder uit, samen met Woonborg.
- Gieterveen, Vonderpad: naar verwachting starten we medio 2027 met het bouwrijp maken, gevolgd door de bouw van de eerste woningen.
- Annerveenschekanaal: in samenwerking met Woonborg starten we de ontwikkeling van vijf sociale huurwoningen aan de Greveling.

Daarnaast faciliteren we een groot aantal particuliere woningbouwontwikkelingen, onder andere aan de Parallelweg in Gieten en aan de Stationsstraat in Rolde.

[04.3.1.2 Doorvertaling Wet Versterking regie Volkshuisvesting in gemeentelijk beleid.](#)

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

In 2027 gaan we verder met de doorvertaling en uitvoering van de Wet versterking regie volkshuisvesting. We stellen het Volkshuisvestingsprogramma vast en vertalen de opgaven voor betaalbare woningbouw, waaronder sociale huur, aandachtsgroepen en wonen en zorg, naar de uitvoering. Waar nodig borgen we deze opgaven in de prestatieafspraken met woningcorporaties en betrekken we daarbij zorg- en welzijnspartijen. De opgaven op het gebied van zorg en ondersteuning zijn zowel geborgd in onze woonzorgvisie als in de te actualiseren nota gezondheidsbeleid. Daarnaast stellen we een huisvestingsverordening met een regionaal afgestemde urgentieregeling vast en leggen we binnen Drenthe fair-shareafspraken over de huisvesting van urgente woningzoekenden vast.

[04.3.1.3 We zetten ons in om te voldoen aan datgene wat op het gebied van huisvesting van statushouders aan ons gevraagd wordt.](#)

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

In 2027 werken we verder aan het terugdringen van de achterstand in de taakstelling huisvesting vergunninghouders die opgebouwd is tot en met 2024. Daarin wordt samen met woningcorporaties

gezocht naar oplossingen voor de huisvesting van grote gezinnen (6+), waaronder het geschikt maken van bestaande woningen en het zoeken naar alternatieve huisvestingsvormen.

Beleidsnota's en verordeningen

Excel-tabel

Niet al deze documenten gaan langs uw raad.

Document	Vastgesteld	Looptijd	Actualisatiemoment
Omgevingsplan	Voor 2033		
Beheerplan Zwanemeerbos	2022	10	2032
Beheer- en beleidsplan bagger	2016	10	2026
Mobiliteitsplan	2025	10	2035
Strategisch plan verkeersveiligheid	2025	10	2035
Visie elektrische laadpalen	2022	10	2026
Beleidsplan gladheidsbestrijding	2025	10	2035
Meerjarenonderhoudsplan gebouwen	2025	10	2034
Meerjarenonderhoudsplan verlichting	2017	10	2027
Meerjarenonderhoudsplan bruggen	2022	5	2027
Wegenbeleidsplan	2027	5	2031
Water en rioleringsplan	2021	7	2027
Afvalstoffenbeleidsplan	2017	10	2027
Verordening afvoer hemelwater en grondwater	2024		Tot intrekking
Structuurvisie Buitengebied	2016		
Welstandsbeleid Aa en Hunze	2020	7	2027
Ruimtelijke kwaliteit bomen in kernen			
Woonvisie (2020+)	2021	5	2026; Wordt vervangen door vhp en omgevingsvisie in 2027
Addendum op woonvisie	2023	5	2028
Afwegingskader Woningbouw - product van Woonvisie 2020+	2022		Tot intrekking
Kader afspraken woningcorporaties	2025	5	2031
Nota Grondbeleid	2022	4	2026
Nota Grondprijzenbrief	2026		
Overhoekenbeleid	2024		
Regionale woondeal – afspraken met provincie	2022		
Beleidsregels 'Woningsplitsing in het buitengebied, Aa en Hunze'			
Beleidsregels tweede agrarische bedrijfswoning			
Dorpshuizenbeleid	2006		
Beleidskader Toekomstgericht voorzieningenbeleid	2012		
Visie maatschappelijk vastgoed	2017	Onbeperkt	Tot intrekking
Uitvoeringsplan Maatschappelijk vastgoed	2017	Onbeperkt	Tot intrekking
Archeologische beleids- en advieskaart	2012		
Cultuurhistorische waardenkaart	2026		
Kerkenvisie			

Beleidsindicatoren

[Totaaloverzicht beleidsindicatoren](#)

Zie hiervoor de tabel achter in het boekwerk. Dit zijn verplichte indicatoren.

Verbonden partijen

Verbonden partijen

- Omgevingsdienst Drenthe

Wat mag het kosten?

De cijfers in de kolom begroting 2027 zijn exclusief de ramingen voor de incidentele en structurele beleidsvoornemens en ontwikkelingen uit het begrotingsvoorstel 2027. De effecten van deze voorstellen worden meegenomen bij de eerste begrotingswijziging 2027. In het onderstaande overzicht wordt het totaal van de lasten en baten van de pijler weergegeven. Een uitgebreid overzicht met toelichting is opgenomen in de financiële begroting bij het onderdeel toelichting op de baten en lasten per pijler.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2025	Begroting 2026 incl. wijz.	Primitieve begroting 2027
Lasten	27.121	31.681	24.521
Baten	11.756	11.539	9.833
Onttrekkingen	1.935	3.966	80
Stortingen	562	0	0
Gerealiseerd resultaat	-13.992	-16.175	-14.608

Pijler 5 Middelen en ondersteuning

Korte beschrijving

Deze pijler gaat over de organisatie, de financiering en de informatieveiligheid van de gemeentelijke huishouding. Het is het fundament onder de 4 inhoudelijke pijlers.

Ambities

Om onze ambities voor Aa en Hunze waar te maken, is een sterke en toekomstbestendige organisatie onmisbaar. In deze begroting blijven wij daarom investeren in een organisatie die betrouwbaar, toegankelijk en wendbaar is en die inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties goed ondersteunt.

Digitale dienstverlening

We werken aan een veilige en betrouwbare informatievoorziening en besteden blijvend aandacht aan informatieveiligheid, privacy en digitale weerbaarheid. Ook verkennen we de mogelijkheden van nieuwe technologieën, zoals kunstmatige intelligentie (AI), op een manier die verantwoord, zorgvuldig en passend is bij de publieke taak van de gemeente.

Toekomstbestendige organisatie en personeelsbeleid

We investeren in aantrekkelijk werkgeverschap, de ontwikkeling van medewerkers en een organisatie die blijft leren en vernieuwen. Tegelijkertijd maken we realistische keuzes die passen binnen de beschikbare financiële middelen en personele capaciteit.

Toegankelijke dienstverlening

We willen een gemeente zijn die dichtbij inwoners staat en hen snel, duidelijk en deskundig helpt. Daarom blijven wij werken aan de kwaliteit van onze dienstverlening en aan een organisatie die zichtbaar en gericht is op de samenleving.

Naast deze ontwikkelopgaven blijven wij onze reguliere taken uitvoeren op het gebied van bedrijfsvoering, financiën, personeelsbeleid, dienstverlening, informatievoorziening en informatieveiligheid.

Ambities Middelen en ondersteuning

Beleidsvoornemens Middelen en ondersteuning structureel (s) en incidenteel (i)

omschrijving beleidsvoornemen	i/s	2027	2028	2029	2030
Coördinator AI (0,2 fte)	s	-20.000			
Facilitair coördinator	s	-90.000			
Verlagen kwetsbaarheid kritische applicaties	s	-80.000			
Bezetting kernteams	s		pm		
ARBO	i	-30.000			
Inrichten procesmatig en datagedreven werken	i	-125.000	-125.000		
Totaal		-345.000	-125.000		

De inhoudelijke onderbouwing van de beleidsvoornemens treft u aan bij het onderdeel Hoofddijnen – meerjarenbegroting 2027–2030 (ambities structureel en incidenteel).

Effect in de samenleving

05.1 Inwoners en ondernemers ervaren een toegankelijke, betrouwbare en professionele gemeente die hen snel en goed helpt en meebeweegt met maatschappelijke en technologische ontwikkelingen.

Wat willen we bereiken (doelen)

05.1.1 Gegevens worden door de gemeente veilig verwerkt en digitale dienstverlening is betrouwbaar, toegankelijk en toekomstbestendig.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

05.1.1.1 We ontwikkelen beleid en processen omtrent AI.

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

We geven vervolg aan de verkenning die we hebben gedaan met betrekking tot risico's en kansen van AI. We ontwikkelen beleid en werkafspraken voor het verantwoord toepassen van kunstmatige intelligentie. We ondersteunen de organisatie bij de inzet van kunstmatige intelligentie en faciliteren de ontwikkeling van kennis en vaardigheden. Door navolgbaar te maken wat de kwaliteits- en mogelijk efficiëntiewinst is kunnen we in een latere fase concreet maken hoe dit bijdraagt aan toenemende efficiëntie en effectiviteit.

05.1.1.2 We geven uitvoering aan het informatiebeleidsplan.

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

We ronden de activiteiten uit de beleidsperiode 2023–2026 af en werken we aan een nieuwe visie en een uitvoeringsplan voor de periode 2027–2030. De beschikbare middelen gebruiken we voor de afronding van lopende activiteiten en voor nieuwe ontwikkelingen. We vernieuwen onze informatiesystemen en onderzoeken met een pilot de mogelijkheden van Nextcloud als Europees cloudplatform.

05.1.1.3 Doorontwikkeling informatiebeveiliging en privacy.

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

We schrijven beleid over hoe we omgaan met het monitoren van systemen en het op tijd ondernemen van actie bij incidenten of afwijkingen. Dit is noodzakelijk voor een stabiele bedrijfsvoering en continuïteit van onze dienstverlening. Daarnaast professionaliseren we ons steeds verder in informatiebeveiliging. Middels een cyberoefening testen en verbeteren we onze digitale weerbaarheid en crisisrespons.

Wat willen we bereiken (doelen)

05.1.2 De gemeentelijke organisatie is een professionele, deskundige en slagvaardige organisatie die toegerust is om in te spelen op maatschappelijke ontwikkelingen en in staat is haar taken uit kan voeren.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

05.1.2.1 We zetten in op aantrekkelijk werkgeverschap met blijvende ruimte voor ontwikkeling.

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

We ontwikkelen een integrale HR-aanpak met aandacht voor arbeidsmarktbenadering, duurzame inzetbaarheid en strategische personeelsplanning (SPP) zodat personeelsbezetting, formatie en capaciteit blijven aansluiten op de toekomstige opgaven van de organisatie en de beschikbare middelen.

05.1.2.2 Inrichten procesmatig en datagedreven werken.

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

We stellen een richtinggevend kader op voor datagedreven werken zodat we planmatig kunnen gaan werken aan de ontwikkeling van data-oplossingen én aan de randvoorwaarden die daarvoor nodig zijn, zoals datageletterdheid, datakwaliteit en heldere processen, privacy en een passende IT-infrastructuur. We starten met het ontwikkelen van een aantal concrete dataproducten die besluitvormingsprocessen ondersteunen zodat we daarmee kunnen leren welke stappen in onze organisatie aandacht verdienen in de ontwikkeling naar datagedreven werken.

05.1.2.3 De samenwerking in SDA verband wordt verder uitgebreid

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

In SDA-verband (Samenwerking Drentse Aa) nemen de samenwerkende gemeenten deeltaken van elkaar over. Het gaat om personeelsregistratie, inkoop en belastingen waarbij het onderdeel belastingen is ondergebracht bij de gemeente Aa en Hunze. Naar verwachting wordt de samenwerking uitgebreid met één gemeente. We verkennen of deze mogelijkheid voor alle partijen voordelig is, dit zal in 2027 duidelijker worden.

05.1.2.4 We verkennen alternatieve vormen van organisatie en uitvoering voor de personele bezetting van de kernteams.

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

Het wordt steeds moeilijker om voldoende mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in te zetten voor het groenonderhoud in de kernen. Hierdoor wordt een groter deel van de werkzaamheden uitgevoerd door eigen medewerkers die niet tot de doelgroep behoren en wordt een deel van het werk uitbesteed. Om ook in de toekomst een voldoende niveau van groenonderhoud te kunnen waarborgen, onderzoeken we welke personele inzet hiervoor nodig is. Daarnaast kijken we naar mogelijkheden om onze sociale doelstellingen blijvend invulling te geven. Gezien de afnemende

beschikbaarheid van medewerkers uit de doelgroep verwachten we dat de kosten voor het groenonderhoud in de toekomst niet op het huidige, relatief lage niveau kunnen blijven.

Wat willen we bereiken (doelen)

05.1.3 Inwoners ontvangen snel, begrijpelijk en betrouwbaar antwoord op hun vragen en kunnen gebruikmaken van toegankelijke dienstverlening via het kanaal dat het beste bij hen past.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

05.1.3.1 We geven uitvoering aan het uitvoeringsplan Dienstverlening.

Omschrijving

Doorkijk 2027 e.v.

Vanuit het uitvoeringsplan Dienstverlening werken we stap voor stap aan het versterken van de dienstverlening van de gemeente Aa en Hunze.

Vanuit de resultaten in onze klanttevredenheidsonderzoeken werken we aan de verbetering van de klantervaring. Waar mogelijk breiden we deze meting uit naar andere processen.

We initiëren een klantreis leerlingenvervoer en we voeren de verbeterpunten die voortkomen uit de klantreis uit. Daarnaast onderzoeken we de openingstijden van het gemeentehuis en kijken of aanpassing gewenst is. Hierbij betrekken we naast de behoeften van onze bezoekers ook de beschikbare capaciteit en de veiligheid van onze medewerkers.

Beleidsnota's en verordeningen

Excel-tabel

Niet al deze documenten gaan langs uw raad.

Document	Vastgesteld	Looptijd	Actualisatiemoment
Financiële verordening 2025	2025	2	2027
Controleverordening ex. art. 213 Gemeentewet	2023	6	2029
Nota weerstandsvermogen en risicomanagement 2023	2023	6	2029
Nota financiële beleidskaders 2023	2023	6	2029
Controleprotocol 2025-2026	2025	2	2027
Normenkader 2025	2025	1	2026
Treasurystatuut 2024	2024	6	2030
Nota reserves & voorzieningen 2024	2025	5	2030
Strategisch informatiebeveiligingsbeleid gemeente Aa en Hunze 2026-2028	2005	3	2028
Privacybeleid (+privacyreglement)	2023	3	2026
Cybercrisisplan	2024	Onbekend	Wordt geactualiseerd n.a.v. incidenten/cyberoefeningen
Informatiebeleidsplan 2022-2026	2022	4	2026
Kwaliteitshandboek Informatie- en Archiefbeheer 2017	2017 actualisatie in 2024	Onbekend	2027
Archiefverordening Aa en Hunze 2017	2017	Onbekend, gelieerd aan Archiefwet	2027
Besluit Informatiebeheer 2017	2017	Onbekend, gelieerd aan Archiefwet	2027

Beleidsindicatoren

[Totaaloverzicht beleidsindicatoren](#)

Zie hiervoor de tabel achter in het boekwerk. Dit zijn verplichte indicatoren.

Verbonden partijen

Verbonden partijen

- Gemeenschappelijke Regeling Regionaal Historisch Centrum Drents Archief

Wat mag het kosten?

De cijfers in de kolom begroting 2027 zijn exclusief de ramingen voor de incidentele en structurele beleidsvoornemens en ontwikkelingen uit het begrotingsvoorstel 2027. De effecten van deze voorstellen worden meegenomen bij de eerste begrotingswijziging 2027. In het onderstaande overzicht wordt het totaal van de lasten en baten van de pijler weergegeven. Een uitgebreid overzicht met toelichting is opgenomen in de financiële begroting bij het onderdeel toelichting op de baten en lasten per pijler.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2025	Begroting 2026 incl. wijz.	Primitieve begroting 2027
Lasten	16.898	16.426	14.721
Baten	67.780	64.238	63.077
Onttrekkingen	3.351	3.992	6
Stortingen	6.659	309	0
Gerealiseerd resultaat	47.575	51.496	48.362

Hoofdlijnen

Ontwikkelingen en financiële uitgangspunten

Ontwikkelingen en financiële uitgangspunten

In dit onderdeel gaan we in op het begrotingsresultaat, de actuele financiële positie 2027-2030 (op hoofdlijnen), de Vrije Algemene Reserve (VAR), gemeentelijke lastendruk, enkele belangrijke financiële ontwikkelingen en de financiële uitgangspunten.

Hierna volgen de raadsvoorstellen en vaststelling van de begroting 2027. En tot slot de meerjarenbegroting 2028-2030. Op basis van deze hoofdlijnen kunt u zich een goed beeld vormen van de beleidsmatige en financiële ontwikkelingen.

Begrotingsresultaat

De begroting 2027 is structureel sluitend. Onze structurele lasten zijn in 2027 lager dan onze structurele baten. Dat geldt echter niet voor de jaren daarna. Vanaf 2028 hebben we te maken met een negatief structureel beeld. Daar komt bij dat de budgetten sociaal domein onder druk staan en we vanaf 2027 te maken gaan krijgen met een gewijzigde bekostiging van Oekraïense ontheemden en de gemeentelijke asielopvang. Tegelijkertijd gaan we aan de slag met enkele structurele ambities die nu nog niet in ons meerjarenbeeld zijn verwerkt. We willen komen tot multifunctionele accommodaties in Gasselte en Gieten. Daarnaast moeten we zorgen dat de brandweerkazerne Rolde aan de eisen voldoet.

Voor de jaren vanaf 2028 ligt er een uitdaging om de begroting in die jaren ook sluitend te krijgen. We vinden het belangrijk om een financieel gezonde gemeente te blijven. We zien dat het maken van keuzes noodzakelijk is. We gaan tijdig starten met het verkennen van ombuigingsmogelijkheden. Daarbij nemen we, als dat nodig blijkt, een verhoging van de belastingdruk als optie mee.

Actuele financiële positie 2027-2030

Hieronder is het resultaat van de actuele meerjarenbegroting weergegeven. Het overzicht geeft inzicht in het structurele verloop van de begroting en de incidentele mutaties. Voor een toelichting op de verschillende onderdelen verwijzen wij naar: 'Meerjarenbegroting 2027-2030'. Het totaal van de incidentele ambities wordt onttrokken aan de VAR.

	2027	2028	2029	2030
STRUCTURELE MUTATIES				
Saldo begroting voorafgaand jaar	-68.166	28.834	-1.064.166	-1.538.166
<i>Mutaties t.o.v. saldo:</i>				
Nieuwe ambities	-283.000	-25.000	-	-
Ambities uit fmp begroting 2026	-64.000	-341.000	-230.000	-
Prijsontwikkeling	-1.821.000	-1.916.000	-1.777.000	-1.840.000
Gemeentefonds	3.402.000	392.000	277.000	884.000
Overige mutaties	-1.137.000	797.000	1.256.000	1.399.000
Actueel begrotingsresultaat	28.834	-1.064.166	-1.538.166	-1.095.166

	2027	2028	2029	2030
INCIDENTELE MUTATIES				
Nieuwe ambities (ter overweging)	-2.650.000	-1.653.000	-270.000	-
Ambities uit fmp begroting 2026	-605.000	-635.000	-400.000	-400.000
Gemeentefonds	-	-	-	-
Totaal incidentele mutaties	-3.255.000	-2.288.000	-670.000	-400.000

VAR

VAR

Incidenteel nieuw beleid

De voorstellen zoals in deze begroting 2027 en meerjarenbegroting 2028-2030 zijn opgenomen leiden tot een totaal aan onttrekking aan de VAR van € 6,6 miljoen.

We komen uit op een verwachte stand van de VAR op 31 december 2030 van afgerond € 3 miljoen. Deze schatting houdt rekening met de cumulatieve incidentele mutaties en niet met de structurele begrotingsresultaten. De meicirculaire 2026 leidt voor ons tot een incidenteel voordeel van € 1,7 miljoen in 2026. We verwerken dit voordeel in de najaarsnota 2026. Het resultaat van de najaarsnota verwerken na vaststelling met de VAR. In het verloop van de VAR is het voordeel van de meicirculaire 2026 nog niet verwerkt. Als we dat wel doen dan worden de standen van de VAR € 1,7 miljoen hoger. We blijven boven het overeengekomen minimum van € 3,0 miljoen.

VAR in relatie tot de WAR

In de meest recente actuele nota weerstandsvermogen en risicobeheersing, vastgesteld in het 1e kwartaal 2023, is het doel en vereiste van de algemene reserve (WAR) in relatie tot de weerstandscapaciteit inzichtelijk gemaakt. De verwachte stand van de WAR is per eind 2027 € 5,7 miljoen conform de vastgestelde financiële uitgangspunten.

Hieronder is de prognose van het verloop van de VAR weergegeven:

Verloop Vrije Algemene Reserve (VAR)

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
(bedragen x € 1.000)				
geprognosticeerde stand per 1 januari	9.547	6.292	4.004	3.334
storting	0	0	0	0
onttrekking	3.255	2.288	670	400
geprognosticeerde stand per 31 december	6.292	4.004	3.334	2.934

Gemeentelijke lastendruk

Gemeentelijke lastendruk

OZB

De onroerendezaakbelasting (OZB) stijgt in 2027 met het inflatiepercentage. De inflatiecorrectie is bedoeld om de inkomsten en uitgaven op hetzelfde niveau te houden. Voor 2027 is dit 2,1%.

Rioolrecht

De kosten voor investeringen en onderhoud aan het riool stijgen in 2027 met 8%. Het tarief voor de rioolheffing is afhankelijk van de WOZ-waarde. Rekening houdend met de geraamde kosten rioolheffing 2027 en de gemiddelde waardeinstijging van woningen (8%) en niet-woningen (2%) stijgen de tarieven met 4,5%. Als uitgangspunt voor de bepaling van het tarief voor de rioolheffing geldt 100% kostendekkendheid.

Afvalstoffenheffing

Als uitgangspunt voor de bepaling van het tarief voor de afvalstoffenheffing geldt 100% kostendekkendheid. De kosten van de gemeentereiniging worden voor 2027 geraamd op € 3.341.000. Ten opzichte van 2026 zijn de kosten gestegen. Dit heeft een stijging van de tarieven met 11% tot gevolg. De belangrijkste oorzaken zijn hogere storkosten, grotendeels veroorzaakt door hogere rijksheffingen hierop, en lagere inkomsten op de gescheiden inzameling van afval, voor een groot deel veroorzaakt door de vervuiling van het ingezamelde PMD (plastic metaal drankenkartons).

Lokale lastendruk

jaar		inwoners	afval	riool	ozb	totaal	per inwoner
2024	25.730		2.780.000	2.219.000	4.990.000	9.989.000	388
2025	25.975		2.739.000	2.352.000	5.250.000	10.341.000	398
2026	25.980		2.905.000	2.458.000	5.410.000	10.773.000	415
2027	26.050		3.341.000	2.654.000	5.624.000	11.619.000	446

Jaar	Soort huishouding/ woning	Afval	Riool	OZB	Totaal
2024	Huurwoning, eenpersoonshuishouding	199	0	0	199
	Woning, gemiddelde WOZ-waarde € 298.000	265	165	278	708
	Villa, WOZ waarde € 1,38 miljoen	265	424	1.288	1.977
2025	Huurwoning, eenpersoonshuishouding	199	0	0	199
	Woning, gemiddelde WOZ-waarde € 310.000	265	170	287	722
	Villa, WOZ waarde € 1,43 miljoen	265	437	1.325	2.027
2026	Huurwoning, eenpersoonshuishouding	212	0	0	212
	Woning, gemiddelde WOZ-waarde € 350.000	282	168	286	736
	Villa, WOZ waarde € 1,62 miljoen	282	433	1.322	2.037
2027	Huurwoning, eenpersoonshuishouding	236	0	0	236
	Woning, gemiddelde WOZ-waarde € 378.000	315	176	289	780
	Villa, WOZ waarde € 1,75 miljoen	315	457	1.338	2.110

Financiële ontwikkelingen

Financiële ontwikkelingen

Hieronder zijn de belangrijkste ontwikkelingen weergegeven die (mogelijk) een grote impact hebben op de financiële positie van onze gemeente.

Ontwikkelingen Gemeentefonds

De raming voor de algemene uitkering volgt de meicirculaire 2026. Het algemene beeld is iets positiever dan een jaar geleden, maar de accressen zijn (nog steeds) niet voldoende om de prijsontwikkeling en onze nieuwe ambities uit te kunnen voeren. Ombuigingen zijn daarmee noodzakelijk.

Prijsontwikkeling

Voor de doorberekening van de prijsontwikkeling zijn de inflatiepercentages uit de meicirculaire 2026 gebruikt conform onze financiële uitgangspunten. Voor 2027 is dat 4,2 % voor de salarissen en 2,1 % voor de overige onderdelen.

Financiële uitgangspunten.

Hieronder treft u de (geactualiseerde) financiële uitgangspunten op basis waarvan de begroting is vastgesteld:

1. We streven naar een structureel sluitende begroting voor het jaar 2027. Hierbij worden structurele lasten structureel geraamd en gedekt.
2. We baseren de begroting op de laatst gepubliceerde meicirculaire en zorgen voor een realistische raming van de algemene uitkering waarbij structurele ruimte wordt gecreëerd voor het opvangen van onverwachte gebeurtenissen. Het weerstandsvermogen moet voldoende zijn om de onzekerheden en risico's op te vangen.
3. Het Weerstandsdeel Algemene Reserve (WAR) behoudt een ondergrens van € 5,7 mln. De Vrije Algemene Reserve (VAR) behoudt een ondergrens van € 3,0 mln.
4. We willen rijksregelingen uitvoeren met rijksmiddelen, zonder 'plus'. Dit passen we ook toe bij Jeugdzorg.
5. Tijdens het proces van het opstellen van de begroting komen we tot een integrale afweging of een aanvullende bezuinigingstaakstelling noodzakelijk is.
6. De (eventuele) taakstellende bezuinigingen in het eerstvolgende begrotingsjaar worden concreet ingevuld.
7. Bij het niet (kunnen) realiseren van een bezuinigingstaakstelling op een taakveld binnen een pijler dient bij voorkeur primair binnen dezelfde pijler een alternatief te worden gevonden. Indien dit niet mogelijk is dan dient een alternatief te worden gevonden door integrale afweging binnen alle pijlers (procesafpraak).
8. Bij het opvoeren van nieuw beleid / nieuwe wensen dient dekking te worden aangegeven voor hetzelfde begrotingsjaar. Of er dient aangegeven te worden welk oud beleid plaats maakt voor het nieuwe.
9. De toevoegingen in de algemene uitkering uit het gemeentefonds die we van de rijksoverheid ontvangen voor specifieke beleidsvelden / intensiveringen (de zogenaamde taakmutaties) worden in principe niet omgezet in stelposten voor de bedoelde beleidsterreinen/intensiveringen.
10. Inkomstenontwikkeling: er wordt uitgegaan van een verhoging van de tarieven (niet zijnde belastingen) met het geldende prijsindexcijfer voor overheidsconsumptie, netto materieel (inflatiecorrectie) uit de meest recente circulaire. Uitzonderingen hierop zijn de tariefsverhogingen die onderdeel zijn van het bezuinigingstraject. Voor de kostenontwikkeling wordt uitgegaan van datzelfde prijsindexcijfer met uitzondering van de loonontwikkeling. Daarvoor wordt het prijsindexcijfer voor loonvoet sector overheid gebruikt zoals dat bekend is op het moment van opstellen van de (werk)begroting.
11. De onroerende zaakbelastingen, de forensenbelasting, de toeristenbelasting, het rioolrecht en de afvalstoffenheffing volgen niet de systematiek onder punt 8 genoemd. Waarbij voor rioolrecht en afvalstoffenheffing een kostendekkend tarief wordt gehanteerd en het college voor de belastingen een afzonderlijk voorstel doet.
12. Incidentele budgetten (vanuit de algemene middelen) mogen slechts één keer worden doorgeschoven naar een volgend jaar.

Voorstellen begroting 2027

Voorstellen begroting 2027

Aan uw raad wordt voorgesteld:

1. De beleidsbegroting 2027 vast te stellen.
2. De inhoud van de onderdelen 'Actuele financiële positie 2027-2030', 'VAR', 'Gemeentelijke lastendruk' uit 'Ontwikkelingen en financiële uitgangspunten', voor kennisgeving aan te nemen.
3. Van de financiële begroting en de meerjarenbegroting 2027-2030 de jaarschijf 2027 inclusief ombuigingen vast stellen en de overige jaarschijven voor kennisgeving aan te nemen.
4. De 'Bij 1e begrotingswijziging 2027 beschikbaar te stellen budgetten' vast te stellen.
5. In te stemmen met de voorgestelde resultaatbestemming. Het betreft toevoegingen van per saldo € 1.980.000 aan de diverse reserves ten laste en ten gunste van de exploitatie.

11 november 2026

College van burgemeester en wethouders gemeente Aa en Hunze

de secretaris,

de heer R.L.H. Schoonderbeek

de burgemeester,

de heer A.W. Hiemstra

Vaststelling begroting 2027

Vaststelling begroting 2027

De raad der gemeente Aa en Hunze;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van de gemeente Aa en Hunze;

Besluit:

1. De beleidsbegroting 2027 vast te stellen.
2. De inhoud van de onderdelen 'Actuele financiële positie 2027-2030', 'VAR' en 'Gemeentelijke lastendruk' uit 'Ontwikkelingen en financiële uitgangspunten' voor kennisgeving aan te nemen.
3. Van de financiële begroting en de meerjarenbegroting 2027-2030 de jaarschijf 2027 inclusief ombuigingen vast stellen en de overige jaarschijven voor kennisgeving aan te nemen.
4. De 'Bij 1e begrotingswijziging 2027 beschikbaar te stellen budgetten' vast te stellen.
5. In te stemmen met de voorgestelde resultaatbestemming. Het betreft een toevoeging van per saldo € 1.980.000 aan de diverse reserves ten laste en ten gunste van de exploitatie.

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Aa en Hunze in de openbare vergadering van 11 november 2026.

de plv. griffier,

Dhr. H. Flokstra

de voorzitter,

de heer A.W. Hiemstra

Aangenomen amendementen

Meerjarenbegroting 2027 - 2030

Meerjarenbegroting 2027-2030

De begroting 2027 en de meerjarenraming 2028-2030 zijn opgesteld op basis van het collegeprogramma en de door de raad vastgestelde beleidsmatige en financiële uitgangspunten en actuele ontwikkelingen.

Begroting 2027

De begroting 2027 sluit structureel. Voor het jaar 2027 is er een overschot van afgerond € 29.000.

We onttrekken in 2027 een bedrag aan de VAR van afgerond € 3,3 miljoen ter dekking van de incidentele ambities.

Meerjarig

De meerjarenbegroting heeft in 2030 een structureel saldo van € 1.095.000 negatief. Incidenteel wordt in de jaren 2028 t/m 2030 in totaal een beslag op de VAR gelegd van € 3,4 miljoen.

Meerjarenbegroting 2027 - 2030

	2027	2028	2029	2030
STRUCTURELE MUTATIES				
Saldo begroting voorafgaand jaar	-68.166	28.834	-1.064.166	-1.538.166
<i>Mutaties t.o.v. saldo:</i>				
Nieuwe ambities	-283.000	-25.000	-	-
Ambities uit fmp begroting 2026	-64.000	-341.000	-230.000	-
Prijsontwikkeling	-1.821.000	-1.916.000	-1.777.000	-1.840.000
Gemeentefonds	3.402.000	392.000	277.000	884.000
Overige mutaties	-1.137.000	797.000	1.256.000	1.399.000
Actueel begrotingsresultaat	28.834	-1.064.166	-1.538.166	-1.095.166

	2027	2028	2029	2030
INCIDENTELE MUTATIES				
Nieuwe ambities (ter overweging)	-2.650.000	-1.653.000	-270.000	-
Ambities uit fmp begroting 2026	-605.000	-635.000	-400.000	-400.000
Gemeentefonds	-	-	-	-
Totaal incidentele mutaties	-3.255.000	-2.288.000	-670.000	-400.000

Ambities structureel

Ambities structureel

Bij dit onderdeel zijn de structurele lasten van de ambities opgenomen die voortvloeien het collegeprogramma en de actuele ontwikkelingen.

Ambities structureel

Nr.	Pijler	Omschrijving beleidsvoornemen	2027	2028	2029	2030
Nieuwe ambities						
1	1	Brandweerkazerne Rolde		pm		
2	2	Schuldhelpverlening	-26.000			
3	3	Brugbediening Grevelingskanaal		pm		
4	3	Nedersaksenlijn				pm
5	4	Areaaluitbreiding groen	-25.000	-25.000	pm	pm
6	4	Reservering MFA Gasselte		pm		
7	4	Reservering MFA Gieten		pm		
8	4	Veldverlichting voetbalvelden	-12.250			
9	4	Strategische grondaankopen	-30.000			
10	4	Verplaatsbare woningen (Raatakkers 3)	x			
11	5	Coördinator AI (0,2 fte)	-20.000			
12	5	Facilitair coördinator	-90.000			
13	5	Verlagen kwetsbaarheid kritische applicaties	-80.000			
14	5	Bezetting kernteams		pm		
		Subtotaal	-283.000	-25.000		
Ambities uit fmp begroting 2026						
15	2	Armoedebelief; preventie, informatiecampagne en samenwerking	-17.000	-17.000		
16	4	Uitbreiding Nassaucollege		-162.000		
17	4	Huisvesting de Dobbe Gasselte		-132.000		
18	4	Huisvesting OBS Jan Thies Rolde			-230.000	
19	4	Herinrichting Brink Gieten	x			
20	4	Herinrichting Stationsstraat Noord Gieten	x			
21	4	Uitvoeringsprogramma mobiliteitsplan verkeer en vervoer	-30.000	-30.000		
22	4	Klimaatadaptieve inrichtingsplannen	-16.560			
		Subtotaal	-64.000	-341.000	-230.000	
		Totaal	-347.000	-366.000	-230.000	

Toelichting ambities structureel

Toelichting nieuwe ambities structureel

Ad 1 Brandweerkazerne Rolde

De brandweerkazerne Rolde voldoet niet (meer) aan de eisen. De veiligheidsregio stelt nu een programma van eisen op waaraan een brandweerkazerne moet voldoen. Afhankelijk hiervan zullen de noodzakelijk maatregelen worden genomen. Omdat niet duidelijk is wat deze zijn en wat deze gaan kosten is deze post pm opgenomen voor het jaar 2028.

Ad 2 Schuldhulpverlening

Vanuit het budget Schuldhulpverlening wordt voornamelijk de uitvoering van de wettelijke taken van de Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp) betaald. De Gemeentelijke Krediet Bank (GKB) voert dit voor Aa en Hunze uit. De kosten voor de GKB zijn de afgelopen jaren toegenomen. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door autonome ontwikkelingen, zoals prijsstijgingen en cao-verhogingen. Anderzijds is er sprake van een toename in het aantal inwoners dat gebruik maakt van de dienstverlening van de GKB. Ook spelen wettelijke wijzigingen die in 2023 zijn doorgevoerd een rol. Dit heeft als gevolg dat er bv. meer ingezet moet worden op nazorg wat ook extra kosten met zich meebrengt. Het huidige budget is niet meer toereikend en daarom is het voorstel om structureel € 26.000 toe te voegen aan het budget Schuldhulpverlening.

Ad 3 Brugbediening Grevelingskanaal

Tot en met 2024 werd de brugbediening in het Grevelingkanaal tegen relatief lage kosten uitgevoerd, gecoördineerd door de gemeente Midden-Groningen met inzet van WSW-medewerkers. Vanaf het vaarseizoen 2025 is deze werkwijze vervallen, waardoor een alternatieve en duurdere uitvoering noodzakelijk is gebleken. De extra kosten zijn voor 2025 en 2026 incidenteel opgevangen. We stellen voor om dit voor 2027 nogmaals te doen, zie Incidentele ambities. We verkennen samen met de betrokken gemeenten hoe we de exploitatie na 2027 inrichten. Daar zijn extra structurele middelen voor nodig. Voor 2028 hebben we daarom een pm raming opgenomen.

Ad 4 Nedersaksenlijn: Financiële bijdrage fysieke realisatie spoor en stations

Naast een bijdrage aan de verkenning voor gebiedsontwikkeling heeft de regio bij het Rijk ook toegezegd dat voor de realisatie van het spoor en de stations een bijdrage zal worden gedaan van € 50 mln (zgn. regiobod). Dit is terug te leiden naar een besluit van de Stuurgroep NSL van 20 september 2024. Op dat moment maakte Aa en Hunze nog geen deel uit van de Stuurgroep. Ook was er op dat moment nog geen afspraak gemaakt over een verdeelsleutel.

De regio heeft bij het Rijk aangegeven de toegezegde bijdrage van € 50 mln. tijdens de MIRT-verkenning (periode 2026 t/m 2028) te zullen vinden. Dan is ook duidelijk waar het tracé precies gaat lopen en welke stations er wel of niet komen. Aan de hand daarvan wil de regio bepalen de wat bijdrage van de deelnemende gemeenten moet zijn.

Hoewel de hoogte van de bijdrage in de realisatiekosten nog niet vaststaat, is wel duidelijk dat vanaf 2029 een bijdrage van enige omvang gevraagd zal worden. Op basis van een voorlopige verdeelsleutel realisatiekosten wordt van de gemeenten gevraagd rekening te houden met een bijdrage van maximaal € 350.000 verdeeld over tien jaar. Vanwege de onzekerheid over de hoogte van de bijdrage is voorlopig een pm post opgenomen.

Ad 5 Areaaluitbreiding groen

De gemeente heeft de afgelopen periode, en ook de komende jaren, te maken met een uitbreiding van het areaal aan openbare ruimte als gevolg van gerealiseerde en geplande uitbreidingsplannen. Het gaat hierbij om Gasselternijveen en de uitbreiding bij Nooitgedacht. Deze areaaluitbreiding leidt tot een structurele toename van het te onderhouden groen. De huidige onderhoudsbudgetten zijn vastgesteld op basis van het eerdere, kleinere areaal en sluiten daardoor niet langer volledig aan bij de omvang van de beheeropgave. Om de kwaliteit en veiligheid van de openbare ruimte op het gewenste niveau te kunnen handhaven, is het noodzakelijk de onderhoudsbudgetten hierop aan te passen. Wij stellen daarom voor om de exploitatiebudgetten voor groen te verhogen met € 25.000 in 2027 en in 2028.

Ad 6 Reservering MFA Gasselte

De realisatie van een multifunctionele accommodatie (MFA) in Gasselte is een belangrijk speerpunt binnen het voorzieningenbeleid en de leefbaarheid in de dorpen. De gemeente zet actief in op de totstandkoming van deze voorziening en werkt daarbij nauw samen met het dorp. Uitgangspunt is een toekomstbestendige invulling, waarbij we rekening houden met de wensen en behoeften van inwoners en lokale organisaties in het proces. De MFA moet bijdragen aan het versterken van de sociale samenhang en het aanbod aan maatschappelijke voorzieningen in Gasselte. We verkennen op welke wijze onderwijs, kinderopvang, gymzaal en het dorps huis binnen een multifunctionele accommodatie een plaats kunnen krijgen. We ontwikkelen diverse scenario's die leiden tot verschillende investeringsbedragen en daarmee kapitaallasten. De verwachte investeringsbedragen liggen tussen de € 10 en € 15 miljoen; hierbij horen kapitaallasten van € 400.000 tot € 600.000.

Ad 7 Reservering MFA Gieten

We willen een multifunctionele accommodatie in Gieten realiseren, waar naast cultuur ook andere verenigingen hun activiteiten kunnen organiseren en elkaar kunnen ontmoeten. Onderwijs vormt hier geen onderdeel (meer) van. Er is nu sprake van twee plannen: een MFA en nieuwbouw Nassau. De kosten zijn afhankelijk van de nog te maken keuzes in de uitvoering. In 2024 is al een bedrag beschikbaar gesteld van € 3,2 miljoen voor een gewenste onderwijs- en cultuuraccommodatie. De benodigde aanvullende investeringen zijn afhankelijk van verdere planuitwerking. Een aanvullende investering van € 1 miljoen betekent € 40.000 aan extra kapitaallasten, een aanvullende investering van € 2 miljoen betekent € 80.000 aan extra kapitaallasten, enz.

Ad 8 Veldverlichting voetbalvelden

Met ingang van het seizoen 2026–2027 wordt in de 2e en 3e klasse van het amateurvoetbal weekendvoetbal ingevoerd, waarbij zaterdag- en zondagverenigingen in één competitie uitkomen. Dit betekent dat traditionele zondagverenigingen vaker op zaterdag zullen spelen, zeker wanneer zij tegen een principiële zaterdagclub uitkomen.

Omdat de zaterdag bij veel verenigingen al intensief wordt benut, leidt dit tot knelpunten in het gebruik van het hoofdveld. De eerste elftallen moeten uitwijken naar de zaterdagavond en zijn verplicht om op een hoofdveld te spelen. Dit vraagt om veldverlichting, die op de meeste hoofdvelden momenteel ontbreekt.

Deze ontwikkeling speelt onder andere bij vv Annen, vv Rolder Boys en vv Gieten. In het geldende harmonisatiebeleid is de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor veldverlichting beperkt tot trainings- en kunstgrasvelden. Bij het opstellen van dit beleid was weekendvoetbal nog niet voorzien, waardoor verlichting van hoofdvelden hierin niet is meegenomen.

De kosten van de investering bedragen € 150.000 met een kapitaallast van € 12.250 (afschrijvingstermijn 15 jaar, rente 1,5%).

Ad 9 Strategische grondaankopen

Om slagvaardig op te kunnen treden bij het aankopen van (strategische) grond met name in het kader van de woningbouwontwikkeling is het wenselijk hiervoor een budget op te nemen. Voor het aankopen van gronden voor een bedrag ad € 2,0 mln is een bedrag ad € 30.000 benodigd ten behoeve van de rentelast.

Ad 10 Verplaatsbare woningen (Raatakkers 3)

Het college heeft de locatie Raatakkers 3 aangewezen als beoogde locatie voor het realiseren van verplaatsbare woningen. Dit project wordt uitgevoerd in samenwerking met woningcorporatie Woonborg en moet leiden tot 32 sociale huurwoningen waarvan 24 verplaatsbaar. Tevens biedt de locatie ruimte voor 1 vrijstaande kavel. Uw raad heeft in de begroting van 2024 incidenteel budget beschikbaar gesteld voor het realiseren van huisvesting statushouders en flexwoningen. Vanuit dit budget zijn voorbereidingskosten betaald. De ontwikkeling van Raatakkers 3 is een investering waarop we gaan afschrijven. Het investeringsbedrag bedraagt 1,3 mln. Dit is inclusief een bedrag ad € 0,1 mln voor het verplaatsen van de ijsbaan. De rentelasten van het geheel ad € 19.500 werken budgettair neutraal uit met de verwachte pachtopbrengst.

Ad 11 Coördinator kunstmatige intelligentie (AI)

Binnen de gemeentelijke organisatie neemt het gebruik van kunstmatige intelligentie (AI) toe. Om dit in goede banen te leiden en te zorgen voor een verantwoorde toepassing die voldoet aan wet- en regelgeving, wordt voorgesteld een AI-coördinator aan te stellen. Hiervoor wordt een bestaande functie uitgebreid met 4 tot 8 uur per week. De kosten bedragen € 20.000.

Ad 12 Facilitair coördinator

De functie van facilitair coördinator heeft zich de afgelopen jaren bewezen als een waardevolle aanvulling binnen de organisatie. De functie draagt bij aan een goede uitvoering en coördinatie van facilitaire werkzaamheden en ondersteunt de teamleiding bij de aansturing van operationele facilitaire vraagstukken. Hierdoor krijgen onderwerpen zoals huisvesting, arbeidsomstandigheden, aanbestedingen en facilitaire ontwikkelingen de benodigde aandacht. De functie was incidenteel gedekt. We stellen voor om de functie nu structureel in te vullen. De kosten bedragen € 90.000.

Ad 13 Verlagen kwetsbaarheid kritische applicaties

Voor een aantal kritische gemeentelijke applicaties is de kennis en het beheer momenteel bij één medewerker belegd. Hierdoor ontstaan kwetsbaarheden voor de continuïteit van de dienstverlening bij afwezigheid of uitval van deze medewerker. Dit kan gevolgen hebben voor processen binnen het sociaal domein, burgerzaken en de bedrijfsvoering. Om de continuïteit, dienstverlening en informatiebeveiliging beter te waarborgen, wordt voorgesteld de capaciteit voor functioneel beheer structureel uit te breiden met 28 tot 32 uur per week. De kosten bedragen € 80.000.

Ad 14 Bezetting kernteams

We onderzoeken hoe we in de toekomst de kernteams gaan vormgeven. We verwachten in de begroting 2028 met nadere voorstellen te komen. Vooralsnog wordt voor 2028 een pm raming opgenomen.

Ambities uit fmp begroting 2026

Ad 15 Armoedebeleid, preventie, informatiecampagne en samenwerking

In het 'Armoedebeleid 2024-2028' is één van de doelen: 'In 2028 bereiken we significant meer inwoners dan in 2021 met onze voorzieningen'. Op dit moment maken inwoners niet altijd gebruik van mogelijke regelingen. Dit heeft verschillende redenen; onder andere door schaamte, wantrouwen en (on)bekendheid van het aanbod. Dit doel brengt een evenredig percentage kostenstijging met zich mee. Om over 4 jaar een significante groei te realiseren, zal het bereik elk jaar (enigszins) moeten stijgen. Structureel is hiervoor in 2025 € 117.000 beschikbaar gesteld ten behoeve van extra inzet Impuls, het 'samen doen team' en vrijwilligers. De jaren daarna (2026, 2027 en 2028) is er € 17.000 per jaar extra nodig ten opzichte van het vorige jaar.

Ad 16 Uitbreiding Nassaucollege

Op basis van de leerlingenprognoses zal aanvullende nieuwbouw moeten worden gepleegd op de locatie NassauVincent. Dit maakt onderdeel uit van de actualisatie van het IHP (Integraal Huisvesting Plan). Geschatte nieuwbouwkosten € 4,05 mln. Dit geeft dit een kapitaallast van € 162.000 per jaar (afschrijvingstermijn 40 jaar, rente 1,5%).

Ad 17 Huisvesting de Dobbe Gasselte

Afhankelijk van de uitkomst van het onderzoek uit 2025 en vaststelling van het nieuwe Integraal Huisvestings Plan (IHP) in 2025 wordt in 2026 uitvoering gegeven aan ontwerp en realisatie van toekomstgerichte huisvesting in Gasselte. Het geactualiseerde IHP gaat uit van nieuwbouwkosten ad € 3,3 mln. De kapitaallast hiervan is € 132.000 (afschrijvingstermijn 40 jaar, rente 1,5%).

Ad 18 Huisvesting OBS Jan Thies Rolde

Vanwege de staat van het gebouw is renovatie/nieuwbouw gewenst. De planning gaat uit van 2029. De geschatte nieuwbouwkosten bedragen € 5,75 mln. De bijbehorende kapitaallast is € 230.000 (afschrijvingstermijn 40 jaar, rente 1,5%).

Ad 19/20 Herinrichting Brink en Stationsstraat Noord Gieten

Uit het in het verleden door uw raad vastgestelde Uitvoeringsprogramma Omgevingsvisie Centrum Gieten 2018-2022 zijn nog een tweetal maatregelen/projecten nog niet uitgevoerd. Vanuit de Economische Agenda Nij Begun, het masterplan voor Gieten en de Regiodeal Noord-Drenthe verwachten we Rijksmiddelen te kunnen inzetten als cofinanciering voor het uitvoeren van maatregelen.

In 2027 wordt nader uitgewerkt hoe het masterplan verder kan worden geconcretiseerd naar projecten om in aanmerking te komen voor co-financiering.

Ad 21 Uitvoeringsprogramma mobiliteitsplan verkeer en vervoer

Het uitvoeringsprogramma van ons mobiliteitsplan omvat concrete maatregelen om de gestelde mobiliteitsdoelen in de periode 2024-2028 te realiseren. Het mobiliteitsplan is eerder door uw raad vastgesteld.

We kunnen aanspraak maken op de derde tranche van de Subsidie Investeringsimpuls Verkeersveiligheid van de Rijksoverheid. Hoewel de voorwaarden voor deze tranche nog niet definitief zijn, verwachten we voor een groot deel van de maatregelen een subsidie van 50% te ontvangen. Het gaat om een jaarlijks investeringsbedrag van € 1.500.000 met een netto investeringsbedrag van € 750.000.

De jaarlijkse kapitaallasten, gecorrigeerd voor de 50% subsidie, bedragen € 30.000. Dit is gebaseerd op een afschrijvingstermijn van 40 jaar en een rente van 1,5%. Een financiële actualisatie volgt zodra de maatregelen zijn uitgewerkt.

Ad 22 Klimaatadaptieve inrichtingsplannen

Eerder is door uw raad de lokale adaptatie strategie vastgesteld. Om deze strategie uit te voeren is er budget nodig voor het deel dat niet uit het rioolfonds kan worden gefinancierd.

Voor de periode 2025-2027 gaat het om een totaalbedrag van € 1.656.000. Na aftrek van een rijkssubsidie van 25% blijft er voor de gemeente een bedrag van € 1.242.000 over. Verspreid over drie jaar betekent dit een jaarlijks gemeentelijk investeringsbedrag van € 414.000, met kapitaallasten van € 16.560 per jaar (afschrijving over 40 jaar, rente van 1,5%)

Ambities incidenteel

Ambities incidenteel

Bij dit onderdeel zijn de incidentele lasten van de ambities opgenomen die voortvloeien het collegeprogramma en de actuele ontwikkelingen.

**Ambities
incidenteel**

Nr.	Pijler	Omschrijving beleidsvoornemen	2027	2028	2029	2030
Nieuwe ambities (ter overweging)						
1	1	Steunpunt Femicide	-11.000	-11.000		
2	1	Kinderraad (ambtelijke ondersteuning)	-20.000	-20.000	-20.000	
3	1	Programma maatschappelijke weerbaarheid	x	x		
4	1	Continuering inzet participatieadviseur	-110.000			
5	2	Monitoring sociaal domein	-100.000			
6	2	Communicatiestrategie ondersteuningsmogelijkheden	-100.000			
7	2	Bijdrage Special Olympics	-10.000	-15.000		
8	3	Uitvoeringsbudget duurzaamheid	x			
9	3	Brugbediening Grevelingskanaal	-80.000			
10	3	Uitvoeringsbudget economie, recreatie en toerisme	-40.000			
11	3	Verkenning toeristische ontwikkeling veengebied	-20.000			
12	3	Revitalisering bedrijventerreinen	-87.000			
13	4	Bermbeheer	-100.000			
14	4	Aanpassingen sporthal de Boerhoorn	-15.000			
15	4	Opstellen visie gemeentelijke sportaccommodaties	-100.000			
16	4	Bijdrage Dorpshuis Eexterlandvoort	-100.000			
17	4	Inzet Maatschappelijk vastgoed	-250.000	-250.000	-250.000	
18	4	Omgevingsplan	-200.000	-200.000	pm	pm
19	4	Extra dotatie voorziening wegen	-1.000.000	-1.000.000		
20	4	Tijdelijke huisvesting de Dobbe Gasselte (bestaande situatie)	-70.000			
21	4	Incidentele lasten i.v.m. bouw MFA Gasselte		pm	pm	
22	4	Programma woningbouw	x	x		
23	4	Nedersaksenlijn bijdrage	-32.000	-32.000		
24	4	Nedersaksenlijn uitvoeringsbudget	-50.000	pm	pm	
25	5	ARBO	-30.000			
26	5	Inrichten procesmatig en datagedreven werken	-125.000	-125.000		
Totaal			-2.650.000	-1.653.000	-270.000	0
Ambities uit fmp begroting 2026						
27	3	Toekomstbestendige bedrijventerreinen	-40.000			
28	3	Geopark de Hondsrug	-30.000			
29	div	Regiodeal Noord Drenthe 'Vitaal verbonden'	x	x	x	
30	4	Aanbrengen graskeien	-100.000			
31	4	Tijdelijke huisvesting Dr Nassau college	-235.000	-235.000		
32	4	Tijdelijke huisvesting Dr Nassau college (spoedaanvraag 2026)	-200.000	-400.000	-400.000	-400.000
			-605.000	-635.000	-400.000	-400.000
Totaal			-3.255.000	-2.288.000	-670.000	-400.000

Toelichting ambities incidenteel

Toelichting ambities incidenteel

Ad 1 Steunpunt Femicide

De gemeenten Aa en Hunze, Assen, Noordenveld en Tynaarlo starten samen met de provincie Drenthe een regionaal steunpunt voor huiselijk geweld en (dreigend) femicide. Dit steunpunt biedt laagdrempelige ondersteuning en snelle doorgeleiding voor slachtoffers, plegers en professionals. Doel is het voorkomen van escalatie, het vergroten van veiligheid en het beperken van maatschappelijke kosten door vroegsignalering en snelle interventie. Regionale samenwerking bundelt expertise en capaciteit en versterkt de effectiviteit van de aanpak. De provincie financiert 50% in de periode 2026–2028, onder voorwaarde van een gelijke gemeentelijke bijdrage. Samenwerking versterkt de effectiviteit en preventie. Voor 2027 en 2028 wordt hiervoor een incidenteel bedrag van € 11.000 opgenomen.

Ad 2 Kinderraad (ambtelijke ondersteuning)

De gemeenteraad heeft besloten om vanaf schooljaar 2026/2027 een kinderraad in te stellen, met daaruit voortvloeiend een kinderburgemeester en loco-kinderburgemeester. Scholen worden nadrukkelijk betrokken bij het opzetten van de kinderraad. Hiermee krijgt de stem van kinderen een plek in de lokale democratie en kunnen zij meedenken over thema's die hun dagelijks leven raken. Voor de jaren 2027 t/m 2029 wordt jaarlijks een incidenteel een bedrag opgenomen van € 20.000.

Ad 3 Programma maatschappelijke weerbaarheid

Gemeenten hebben een structurele regierol bij het versterken van de maatschappelijke weerbaarheid in de samenleving. De opgave omvat onder meer crisis- en risicocommunicatie, zelfredzaamheid, samenredzaamheid (waaronder noodsteunpunten) en de continuïteit van de gemeentelijke organisatie.

We kiezen voor het programma een doorlooptijd van twee jaar (2027 en 2028). Vanaf 2029 wordt gestreefd naar een afbouw van de tijdelijke programmaorganisatie en een geleidelijke inbedding van de werkzaamheden binnen de reguliere organisatie. De eerste periode ligt de focus op de bedrijfscontinuïteit, de doorleefsessies en het in beeld brengen van de locaties voor noodsteunpunten. Voor de andere onderdelen sluiten we aan bij het ontwikkeltempo van de Veiligheidsregio Drenthe (VRD). Voor de dekking doen we een beroep op de vereveningsreserve rijkstaken. Het gaat voor 2027 om een incidenteel bedrag van € 390.000 en in 2028 om een bedrag van € 360.000.

Ad 4 Continuering inzet participatieadviseur

Het afgelopen jaar zijn met de inzet van de participatieadviseur de eerste stappen gezet om participatie steeds meer te borgen en onderdeel te laten zijn van het dagelijkse werk. Ook het komende jaar gaat de participatieadviseur hier verder mee en zal collega's coachen en ondersteunen bij het toepassen van participatie. Er zullen o.a. trainingen worden georganiseerd voor medewerkers en praktische tools (door)ontwikkeld. Het gaat om een incidenteel bedrag van € 110.000.

Ad 5 Monitoring Sociaal domein

Als college willen we een monitorings- en sturingskader ontwikkelen dat ondersteunt bij het maken van onderbouwde keuzes en het realiseren van maatschappelijke resultaten. Met de opbrengst kunnen we meer sturen op de uitvoering, nut en noodzaak. De verdere ontwikkeling van het monitorings- en sturingskader zal zoveel mogelijk aansluiten bij bestaande informatie, instrumenten en ontwikkelingen. Er hoeft niet opnieuw begonnen te worden; de uitdaging ligt vooral in het verbinden van wat al beschikbaar is, zowel op inhoud als in de techniek. Om dit proces verder te brengen binnen het sociaal domein (gemeentelijke organisatie en netwerkpartners) is er behoefte aan een procescoördinator/ ontwikkelaar. Kosten: € 100.000.

Ad 6 Communicatiestrategie ondersteuningsmogelijkheden

We willen inzetten op het vergroten van vindbaarheid en bekendheid van ondersteuningsmogelijkheden die betrekking hebben op bestaanszekerheid en zorg. We willen een opdracht uitzetten voor het ontwikkelen en voeren van een gerichte communicatiestrategie, waarbij we verschillende middelen en vormen verkennen, zoals de inzet van een kansenskaart, één loket als duidelijke en centrale vindplaats met alle informatie en het betrekken van ervaringsdeskundigen. Het gaat om een incidenteel bedrag van € 100.000.

Ad 7 Bijdrage Special Olympics

Wij vinden het belangrijk dat iedereen in Drenthe kan meedoen, ook mensen met een verstandelijke beperking. Hoewel er in het verleden ervaring is opgedaan met parasportevenementen, is het aanbod voor deze doelgroep nog beperkt. Samen met de provincie Drenthe, de Drentse gemeenten en SportDrenthe zetten wij ons in om deze sporters een volwaardig podium te bieden en tegelijkertijd het sport- en beweegbeleid voor aangepaste sport verder te versterken.

Alle Drentse gemeenten en de provincie hebben deze ambitie vastgelegd in een Letter of Intent, waarna Drenthe is aangewezen als gastheer van de Special Olympics Nationale Spelen 2028. Dit grootste landelijke sportevenement voor mensen met een verstandelijke beperking biedt een unieke kans om sport en inclusie verder te stimuleren.

De gemeentelijke bijdrage bedraagt in totaal € 25.000, waarvan € 10.000 in 2027 voor de voorbereiding en regionale kampioenschappen en € 15.000 in 2028 voor de uitvoering. Onze gemeente organiseert daarbij de sporten voetbal, badminton en openwaterzwemmen

Ad 8 Uitvoeringsbudget duurzaamheid

In 2027 wordt onder meer ingezet op de uitvoering van het Warmteprogramma en op de ontzorging van (kwetsbare) inwoners door middel van het Fixteam Drenthe, energiecoaches, het Drents Energieloket en een subsidieadviseur. Daarnaast wordt uitvoering gegeven aan het project 'Wies met de Patrijs' en is gemeente Aa en Hunze ambassadeur van de Steenuil, met als doel het leefgebied van de patrijs en de steenuil te verbeteren. Ook wordt de ontwikkeling van voedselbossen gestimuleerd. Verder wordt gewerkt aan het verduurzamen van de gemeentelijke organisatie, de realisatie van laadinfrastructuur om elektrisch rijden te bevorderen en het verkennen van mogelijkheden voor energiehubs op bedrijventerreinen in samenwerking met ondernemers. Daarnaast wordt ingezet op het vergroten van de bewustwording rondom duurzaamheid en het voldoen aan bestaande en toekomstige wet- en regelgeving. Het gaat om een incidenteel bedrag van € 327.000. We gaan ervan uit dat deze kosten gedekt kunnen worden uit de CDOKE-middelen.

Ad 9 Brugbediening Grevelingskanaal

Voor 2027 wordt een aanvullend incidenteel budget van € 80.000 geraamd. Dit bedrag is bedoeld om de continuïteit van de bediening te borgen in de overgangsfase naar een structureel hoger kostenniveau.

Zoals nader toegelicht bij de ambities structureel, is vanaf 2027 sprake van een blijvende stijging van de kosten. Parallel hieraan wordt samen met betrokken gemeenten gewerkt aan het verkennen van een toekomstbestendige en doelmatige inrichting van de exploitatie van de vaarroute.

Ad 10. Uitvoeringsbudget economie, recreatie en toerisme

Voor de uitvoering op het gebied van economie, recreatie en toerisme is een incidenteel budget benodigd ad € 40.000. Hiermee wordt o.a. de doorontwikkeling van fiets- en wandelroutes gefaciliteerd. Ook wordt onze deelname aan het samenwerkingsverband Hondsrug Drenthe hiermee gecontinueerd. En wordt dit budget ingezet om de agrarische sector en het MKB te faciliteren bij initiatieven, versterken van onderlinge verbindingen en themabijeenkomsten. Te denken valt aan bijeenkomsten in het kader van week van de ondernemer, ondernemersplatform, deelname aan Drentse onderneming van het jaar, schrijven aan alle ondernemers.

Ad 11 Verkenning toeristische ontwikkeling veengebied

De Veenkoloniën hebben een uniek karakter, gevormd door turfwinning, kanalen en industrie. Het is een rijk cultureel, industrieel en landschappelijk erfgoed met unieke verhalen. We gaan samen met ondernemers uit het gebied een samenhangend toeristisch aanbod creëren dat een positieve bijdrage levert aan de brede welvaart in de Veenkoloniën. In 2026 hebben we een beleefkaart ontwikkeld. In 2027 zetten we in op planvorming en een aanzet tot promotie en ontwikkeling. Hierin zitten de volgende elementen: organiseren brainstormbijeenkomsten met ondernemers, Interactieve kaart van de Veenkoloniën maken, arrangementen en routes ontwikkelen, TV reeks omroep MAX maken en verbinden bestaande en toevoegen van points of interest langs routes. Het gaat om een incidenteel bedrag van € 20.000.

Ad 12 Revitalisering bedrijventerreinen

Voorgestelde plannen willen we de komende jaren tot uitvoering brengen. De uitvoering richt zich op drie speerpunten: samenwerking, uitstraling en veiligheid. Inrit naar het industrieterrein en de bermen langs de Vogelhemweg (N378) zijn eigendom van de provincie. Binnen de kostenraming zijn hiervoor dan ook geen kosten opgenomen. Voor het verbeteren van de uitstraling en veiligheid zijn diverse werkzaamheden meegenomen in de kostenraming. De kosten voor uitvoering bedragen incidenteel € 87.000

Ad 13 Bermbeheer

Tijdens de uitvoering van het in 2025 vastgestelde bermbeheer is gebleken dat een andere werkwijze voor het afvoeren van het bermmaaisel moet worden gekozen om te voldoen aan de geldende wet- en regelgeving. Dit veroorzaakt een stijging van deze kosten. Het gaat vooralsnog om een incidenteel bedrag van € 100.000. We onderzoeken onze opties voor bermbeheer vanaf 2028.

Ad 14 Aanpassingen sporthal de Boerhoorn

De beschikbare uitloopruiimte achter en naast de doelen voldoet onvoldoende aan de veiligheidsbehoefte van sporters tijdens wedstrijden en trainingen. Om het risico op blessures en onveilige situaties te beperken, is het noodzakelijk om stootabsorberende bescherming aan te brengen op de achterliggende en aangrenzende wanden. Voor deze veiligheidsmaatregel is een incidenteel budget van € 15.000 nodig.

Ad 15 Opstellen visie gemeentelijke sportaccommodaties

De gemeentelijke sportaccommodaties (sporthallen Annen, Rolde (Stichting Boerhoorn) en Gieten, sportzaal Gasselternijveen en gymzalen Gieten en Eext) zijn sterk verouderd. De accommodaties zijn gebouwd in de jaren '70 en '80. De gemeente staat voor de uitdaging om de komende jaren te vervangen, te verduurzamen of af te stoten.

Er wordt voorgesteld om een onafhankelijk bureau een visie/afwegingskader op te laten stellen voor de verouderde gemeentelijke sportaccommodaties zoals hierboven beschreven. Het gaat om een bedrag van € 100.000.

Ad 16 Dorpshuis Eexterzandvoort

De besturen dorps huis en Dorpsbelangen Eexterzandvoort willen het dorps huis verbouwen zodat het toekomstbestendig wordt. Het gaat hierbij om duurzaamheid, isolatie, gebruik van de zolderverdieping, vernieuwen van de technische installatie, moderniseren van de keuken, het opnieuw indelen van de binnenruimte, realiseren van een bergruimte en een invalidentoilet en renovatie van de toiletten. De verbetering van het dorps huis komt ten goede aan de leefbaarheid in Eexterzandvoort e.o. Met de bijdrage van de gemeente kan het dorps huis een subsidie van Leader aanvragen. Het betreft een bijdrage van € 100.000. Het college heeft de intentie uitgesproken om een bijdrage te verstrekken onder voorbehoud van een sluitende begroting van het verbouwproject en besluitvorming raad.

Ad 17 Inzet maatschappelijk vastgoed

De gemeente staat de komende jaren voor een aantal omvangrijke en complexe opgaven op het gebied van maatschappelijk vastgoed. Naast de ontwikkeling van de multifunctionele accommodatie in Gasselte, de multifunctionele accommodatie in Gieten en de uitbreiding van het Dr. Nassau College, vraagt ook de uitvoering van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs om strategische afwegingen en projectmatige sturing. Voor deze vastgoedopgaven is een voorbereidingskrediet nodig. Vanuit dit krediet huren we externe expertise in voor de ontwikkeling en uitvoering van de projecten. In een latere fase kunnen externe en interne personele inzet ten laste komen van projecten.

Daarnaast willen we in 2027 de basis leggen voor een structurele aanpak van maatschappelijk vastgoed. Afgelopen periode is duidelijk geworden dat een kwaliteitsslag nodig is. Een aan te stellen strategisch adviseur maatschappelijk vastgoed kan daarbij de beleidsmatige en projectmatige regie voeren en beleid opstellen, terwijl tegelijkertijd ervaring wordt opgedaan met de benodigde capaciteit, deskundigheid en organisatorische inrichting.

Maatschappelijk vastgoed heeft structureel strategische aandacht nodig heeft. De vraagstukken rondom accommodaties zullen ook na afronding van de huidige projecten blijvend om integrale afwegingen en deskundige begeleiding vragen.

Ad 18 Omgevingsplan Aa en Hunze

Het omgevingsplan is één van de instrumenten van de Omgevingswet. Sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 jan 2024 beschikt elke gemeente over een omgevingsplan van rechtswege. Dit wordt het tijdelijke deel van het omgevingsplan genoemd. Dit tijdelijke deel bestaat uit twee onderdelen: (1) alle bestaande ruimtelijke plannen (zoals het bestemmingsplan) en (2) de bruidsschat (regels die door het Rijk zijn toegevoegd, waaronder milieunormen).

Iedere gemeente is verplicht om de inhoud van het tijdelijke deel van het omgevingsplan om te zetten naar (eigen) regels in het nieuwe permanente deel van het omgevingsplan. Hierbij heeft de gemeente de beleidsruimte om globaler, flexibeler en locatie specifieke regels te stellen. Gedurende de overgangsfase gelden de regels van de bruidsschat, zolang de gemeente nog geen eigen regels heeft gesteld.

De overgang van de veelheid aan plannen en regels naar één permanent, gemeente dekkend omgevingsplan is een enorme opgave die meerdere jaren zal beslaan en die vraagt om een weloverwogen, gestructureerde aanpak. Deze transitie raakt intern verschillende domeinen/disciplines, omdat het instrument omgevingsplan breder is dan het bestemmingsplan.

De kosten voor het opstellen van een Omgevingsplan brengt zowel kosten voor de inhuur van een bureau met zich mee als inzet van personeel. De gemiddelde kosten voor het opstellen van een Omgevingsplan (over vijf jaar) worden geschat op zo'n € 1.000.000.

Het voorstel is om jaarlijks incidenteel middelen te reserveren voor het opstellen van het permanent Omgevingsplan. Dit betreft een inschatting; we weten nog niet wat de daadwerkelijke kosten zullen zijn. Zeker is dat dit wordt aanbesteed, omdat we zelf niet de capaciteit hiervoor hebben. Voor 2027 en 2028 gaat het om een incidenteel bedrag van € 200.000.

Ad 19 Extra dotatie voorziening wegen

Voor de uitvoering van het Wegenbeleidsplan 2027-2031 wordt uitgegaan van kwaliteitsniveau basis (de basisplanning). In deze planning zijn de onderhoudswerkzaamheden evenwichtig over de planperiode verdeeld. Om te voorkomen dat achterstallig onderhoud ontstaat en om het gewenste kwaliteitsniveau van de wegen te behouden, wordt voorgesteld om de voorziening wegen in 2027 en 2028 met jaarlijks € 1,0 miljoen te verhogen. Daarnaast wordt de structurele storting in de voorziening wegen verhoogd met € 468.000 per jaar. Dit bedrag is opgenomen onder het onderdeel 'overige mutaties structureel'.

Ad 20 Tijdelijke huisvesting de Dobbe Gasselte (bestaande situatie)

Voor de tijdelijke huisvesting van OBS de Dobbe is tot de realisatie van de nieuwbouw incidenteel geld nodig. Voor 2027 gaat het om een bedrag voor de huur van units van € 70.000.

Ad 21 Incidentele lasten i.v.m. bouw MFA Gasselte

De bouw van het MFA in Gasselte zal ook incidentele lasten met zich meebrengen. Dat betreft o.a. kosten voor tijdelijke huisvesting van de huidige gebruikers tijdens de bouw. We proberen de bouw zodanig te plannen dat dit zo veel mogelijk wordt voorkomen om de lasten zo laag mogelijk te houden. Omdat we nog niet kunnen inschatten om welk bedrag het gaat nemen we hier voorlopig een pm-post voor op.

Ad 22 Voortzetting programma woningbouw

We streven ernaar om vóór 2032 835 extra woningen te hebben gerealiseerd. Om deze ambitie te bereiken, is net als in 2025 en 2026 in 2027 en 2028 een incidenteel bedrag van € 450.000 per jaar nodig. Dit bedrag kan ten laste van de reserve grondbedrijf worden gebracht en is voornamelijk bedoeld voor personele inzet in de woningbouwopgave, verkenningen en onderzoek. Waar mogelijk worden gemaakte kosten op een later moment ingebracht in een op te stellen grondexploitatie (GREX).

Ad 23 Nedersaksenlijn – Bijdrage

Van de gemeente wordt een bijdrage ad € 32.000 gedurende een periode van 3 jaar verwacht voor de verkenning Gebiedsontwikkeling en als bijdrage in de kosten voor het opstellen van een strategische impactanalyse. Voor het jaar 2026 is deze al verwerkt in de bestuursrapportage 2026.

Ad 24 Nedersaksenlijn – Uitvoeringskosten

De ontwikkeling van de Nedersaksenlijn vraagt de komende jaren inzet van de gemeente Aa en Hunze. De gezamenlijke MIRT- en Gebiedsverkenning vragen om actieve deelname aan regionale onderzoeken, werkgroepen en overleggen.

Hiervoor hebben we een uitvoeringsbudget nodig. Dit budget kan flexibel worden ingezet voor bijvoorbeeld onderzoek, advies en communicatie. Kosten bedragen € 50.000.

Ad 25 ARBO

De hogere kosten binnen het arbobudget hangen samen met toegenomen verplichtingen vanuit de Arbowetgeving, waaronder cao-afspraken en acties die voortvloeien uit Risico-Inventarisatie en -Evaluatie (RI&E) en het Preventief Medisch Onderzoek (PMO), gericht op verzuimbegeleiding, preventie en duurzame inzetbaarheid. Er wordt ook gewerkt aan de ontwikkeling en implementatie van nieuw Arbobeleid rondom duurzame inzetbaarheid, wat tijdelijk tot een intensivering van activiteiten en inzet leidt. Tegelijkertijd is deze inzet gericht op het beperken van verzuim en het verbeteren van de inzetbaarheid van medewerkers. Voor 2027 wordt daarom een incidentele bijstelling van € 30.000 voorgesteld.

Ad 26 Inrichten procesmatig en datagedreven werken

We willen de kwaliteit van onze organisatie verbeteren. Hiervoor gaan we procesmanagement (verder) ontwikkelen, professionaliseren en borgen. Ook in datagedreven werken willen we stappen maken. Door te starten met pilots en navolgbaar te maken wat de kwaliteits- en efficiëntiewinst is kunnen we in een latere fase concreet maken hoe we werken aan een efficiënte en effectieve organisatie. De inrichting van zowel procesmatig als datagedreven werken vraagt extra capaciteit. Voor 2027 en 2028 een incidenteel bedrag van € 125.000.

Incidentele Ambities uit fmp begroting 2026

Ad 27 Toekomstbestendige Bedrijventerreinen

Bedrijventerreinen spelen een cruciale rol in de economie en hebben verschillende belangrijke voordelen en functies. Bedrijventerreinen bieden ruimte en faciliteiten voor bedrijven om zich te vestigen, te groeien en te opereren. Ze stimuleren economische activiteit, creëren werkgelegenheid en dragen bij aan de groei van de lokale economie. Er zijn verschillende ontwikkelingen gaande op het gebied van bedrijventerreinen zoals de ruimtelijke aspecten op bedrijventerreinen, vraag naar bedrijfslocaties, de mate waarin een bedrijventerrein georganiseerd is en de verduurzamingsopgave. Met het bedrijventerrein de Bloemakkers willen we de volgende stappen zetten naar een toekomstbestendig bedrijventerrein die naar voren zijn gekomen uit het uitvoeringsplan Bloemakkers. Op bedrijventerrein Gasselternijveen willen we het proces in gang zetten dat ook gevolgd is voor de Bloemakkers. Om hieraan uitvoering te kunnen geven is een budget van totaal € 120.000 nodig, verdeeld over 2025, 2026 en 2027 elk jaar een bedrag van € 40.000.

Ad 28 Geopark de Hondsrug

We subsidiëren Geopark de Hondsrug al gedurende een langere periode. De afgelopen 4 jaar was dit budget opgenomen in de budgetten van de Economische Koersnota. Deze middelen zijn vanaf 2026 niet meer beschikbaar maar we kunnen de subsidie niet direct beëindigen vanwege het langjarige karakter. Daarnaast hebben we met een convenant getekend met Geopark de Hondsrug over de periode 2017-2027. Voor de jaren 2026 en 2027 hebben we nu een incidenteel subsidiebedrag opgenomen van € 30.000.

Ad 29 Regiodeal Noord Drenthe 'Vitaal verbonden'

De gemeenten Aa en Hunze, Noordenveld en Tynaarlo hebben samen met de provincie Drenthe de Regiodeal Noord-Drenthe Vitaal Verbonden toegekend gekregen. Vanuit het Rijk wordt hiervoor een bedrag van € 15 miljoen beschikbaar gesteld voor de periode 2026–2029. Met deze middelen wordt ingezet op het versterken van de brede welvaart in Noord-Drenthe, onder meer op het gebied van leefbaarheid, voorzieningen, zorg, economie en sociale cohesie. Het geheel is budgettair neutraal. We maken gebruik van bestaande middelen voor de cofinanciering.

Ad 30 Aanbrengen graskeien

Voor het aanbrengen van graskeien begroten we in 2027 een bedrag van € 100.000. In de begroting voor 2024 was voor de periode 2024-2027 jaarlijks een bedrag van € 100.000 opgenomen voor het aanbrengen van graskeien. In de begroting 2025 is deze reeks vervangen door pm ramingen. Dit omdat er voor de kortere termijn nog voldoende budget beschikbaar was.

Ad 31/32 Tijdelijke huisvesting Dr Nassau college

Vanwege een toename van het aantal leerlingen wordt uitbreiding van de locatie NassauVincent gepland. Om de tussentijd te overbruggen is tijdelijke huisvesting noodzakelijk. We zijn voor de eerste fase uitgegaan van 3 schooljaren te beginnen in 2025/2026. In het derde jaar is een verwijderingsbudget opgenomen. We verwachten gedurende de jaren 2027 en 2028 incidenteel een bedrag ad € 235.000 nodig te zijn. Aannee was toen de bouw van een onderwijs- en cultuuraccommodatie bij de locatie van het Dr. Nassau college.

Het Dr. Nassau College heeft een spoedaanvraag ingediend voor tijdelijke huisvesting van ca. 600 m2. Dit als aanvulling op de tijdelijke huisvesting die vorig jaar bij de school is gerealiseerd. Voor het schooljaar 2026/2027 is gekozen voor een tussenoplossing in de vorm van het gebruik van bestaande accommodaties op de Goorns. Voor het schooljaar 2027/2028 willen wij tijdelijke huisvesting in de vorm van tijdelijke units hebben gerealiseerd. Dit gedurende de periode totdat er een permanente oplossing is voor de ruimtebehoefte van de school. Voor 2027 gaat het om een bedrag van € 200.000. Voor de periode 2028-2030 jaarlijks een om een incidenteel bedrag van € 400.000.

Prijsontwikkeling structureel

Prijsontwikkeling structureel

Het financieel uitgangspunt bij de inkomstenontwikkeling is dat er wordt uitgegaan van een verhoging van de tarieven (niet zijnde belastingen) met het geldende prijsindexcijfer voor overheidsconsumptie, netto materieel (trendmatige verhoging) uit de meest recente circulaire. Voor de kostenontwikkeling wordt uitgegaan van datzelfde prijsindexcijfer met uitzondering van de loonontwikkeling. De bijdragen aan de GR'en worden daarbij meegenomen voor het loonpercentage omdat de kosten van de GR' en veelal uit loonkosten bestaan.

Prijsontwikkeling structureel

Pijler	Omschrijving ontwikkeling	2027	2028	2029	2030
lasten					
div	Salarissen	-998.000	-991.000	-927.000	-934.000
div	Personeel van derden	-58.000	-63.000	-57.000	-61.000
div	Goederen en diensten	-245.000	-310.000	-281.000	-312.000
div	Energie	-20.000	-25.000	-23.000	-25.000
div	Inkomensoverdrachten	-843.000	-919.000	-849.000	-893.000
		-2.164.000	-2.308.000	-2.137.000	-2.225.000
baten					
5	OZB	114.000	144.000	130.000	145.000
div	Salarissen bijdragen	157.000	157.000	147.000	148.000
div	Leges en overige inkomsten	72.000	91.000	83.000	92.000
		343.000	392.000	360.000	385.000
Totaal		-1.821.000	-1.916.000	-1.777.000	-1.840.000

Toelichting prijsontwikkeling structureel

Voor de berekening wordt uitgegaan van 2 indexcijfers in de trendmatige ontwikkelingen. De gegevens komen uit de meicirculaire 2026. Voor salarissen wordt de index van loonvoet sector overheid gehanteerd. Voor de overige onderdelen de prijsindex overheidsconsumptie (netto materieel).

Index van de salarissen:

2027: 4,2%

2028: 4,0%

2029: 3,6 %

2030: 3,5 %

Index voor de overige onderdelen

2027: 2,1%

2028: 2,6%

2029: 2,3%

2030: 2,5%

Het voorstel is om voor 2027 de OZB alleen te corrigeren met het inflatiepercentage. De inflatiecorrectie is bedoeld om de inkomsten en uitgaven op hetzelfde niveau te houden. Bij de inflatiecorrectie gaat het om de index voor de overige onderdelen als hierboven weergegeven. Voor 2027 is dat 2,1%. Voor 2028 en jaren daarna kan de OZB extra worden verhoogd afhankelijk van de financiële noodzaak.

Gemeentefonds structureel en incidenteel

Gemeentefonds structureel en incidenteel

Bij dit onderdeel worden de verschillen in de uitkering uit het gemeentefonds tussen de verschillende jaren opgenomen.

Gemeentefonds structureel en incidenteel

structureel

Nr	Pijler	Omschrijving	2027	2028	2029	2030
1	5	Mutatie algemene uitkering o.b.v. meicirculaire 2026	3.402.000	1.262.000	1.731.000	2.363.000
2	5	Hervormingsagenda Jeugd		-528.000	-15.000	
3	5	Invoering eigen bijdrage jeugd		-271.000	-7.000	
4	5	Sturen op trajectduur jeugdzorg		-71.000	-2.000	
5	5	Huishoudelijke hulp uit WMO			-1.430.000	-1.479.000
totaal			3.402.000	392.000	277.000	884.000

incidenteel

Nr	Pijler	Omschrijving	2027	2028	2029	2030
1	5	Hervormingsagenda jeugd	487.000	37.000	38.000	
2	2	Maatregelen versterking voorliggend veld	-487.000	-37.000	-38.000	
3	5	Uitstel wijziging abonnementstarief WMO	325.000			
4	2	Lagere inkomst eigen bijdrage WMO	-325.000			
totaal			0	0	0	0

Toelichting algemene uitkering gemeentefonds structureel en incidenteel

Structureel

Ad 1. Mutatie Algemene Uitkering

De raming voor de algemene uitkering volgt de meicirculaire 2026. Voor het jaar 2027 is er sprake van een positief accres. Ook de jaren daarna zijn er positieve accressen. Deze zijn echter niet toereikend om voor een volledige compensatie van de loon- en prijsstijgingen te zorgen.

Ad 2. Hervormingsagenda Jeugd

Er zijn afspraken gemaakt over de extra middelen die het Rijk compenseert ten aanzien van de hoge uitgaven ten behoeve van de jeugdzorg. De middelen worden (deels) afgebouwd gelijktijdig met maatregelen die de kosten van de jeugdzorg (naar verwachting) moeten doen dalen. Voor 2027 en in geringere mate voor 2028 geldt dat de Algemene Uitkering wordt verlaagd in de verwachting dat de genomen maatregelen (door rijk en gemeente) zorgen voor een daling van de kosten. Tegenover de lagere Algemene uitkering is dat ook een gelijk bedrag aan lagere kosten jeugdzorg opgenomen (zie hiervoor het onderdeel overige mutaties structureel).

Ad 3. Invoering eigen bijdrage jeugd

Naar verwachting kunnen gemeenten vanaf 2028 een eigen bijdrage vragen voor de ondersteuning van jeugd. Hierdoor zullen de rijksmiddelen afnemen. We verwerken dit budgettair neutraal door vanaf 2028 voor hetzelfde bedrag een inkomst uit eigen bijdragen jeugd te ramen. Voor 2028 gaat het om een bedrag ad € 271.000.

Ad 4. Sturen op trajectduur jeugdzorg

Naast de invoering van de eigen bijdrage is ook het sturen op de trajectduur van de hulpverlening een middel om de kosten van de jeugdzorg te drukken. Dat betekent ook in dit geval minder rijksmiddelen. Deze verlaging wordt gecompenseerd door lagere uitgaven en is daarmee ook budgettair neutraal in deze begroting verwerkt.

Ad 5. Huishoudelijke hulp uit WMO

Mensen die dat kunnen, gaan zelf betalen voor huishoudelijke hulp. Huishoudelijke hulp als maatwerkvoorziening binnen de WMO wordt daarom per 1 januari 2029 geschrapt. Als gevolg hiervan hebben we als gemeente minder kosten en worden daarom gekort op de Algemene Uitkering. Voor 2029 betreft dit een bedrag ad € 2.039.000. De geraamde kosten voor huishoudelijke hulp gaan met hetzelfde bedrag naar beneden.

Voor mensen die niet zelf hulp kunnen regelen, blijft de gemeente daarin voorzien. Voor deze vangnetregeling ontvangen we in 2029 een bedrag € 609.000. We zetten dit bedrag in voor de dekking van deze kosten. Het geheel verloopt daarmee geheel budgettair neutraal voor onze begroting: we ontvangen € 1.430.000 minder aan algemene uitkering en € 1.430.000 meer aan eigen bijdragen Wmo.

Incidenteel

Ad 1/2. Hervormingsagenda Jeugd/Maatregelen versterkingen voorliggend veld

Vanuit de Hervormingsagenda Jeugd ontvangen we binnen de Algemene Uitkering extra middelen. Deze willen we, conform de bedoeling van de hervormingsagenda, inzetten voor maatregelen ter versterking van het voorliggend veld om in de toekomst lagere uitgaven voor jeugdzorg te bereiken. Het betreft voor 2027 een bedrag ad € 487.000. Inkomsten en uitgaven worden voor een gelijk bedrag geraamd.

Ad 3/4. Uitstel wijziging abonnementstarief WMO

De invoering van de inkomens- en vermogensafhankelijke bijdrage voor WMO-voorzieningen was ingepland per 1 januari 2027. De AU is daarom voor onze gemeente met € 325.000 verlaagd. Wij hebben daarom de raming voor de eigen bijdrage met € 325.000 verhoogd zodat dit budgettair neutraal verloopt. Echter nu blijkt dat de invoering hiervan pas per 1 januari 2028 kan plaatsvinden. We ontvangen daarom incidenteel een bedrag ad € 325.000 aan extra Algemene Uitkering zodat we daarmee onze inkomstenderving ad € 325.000 kunnen opvangen. Het geheel is budgettair neutraal verwerkt.

Overige mutaties structureel

Overige mutaties structureel

Bij dit onderdeel zijn de niet-trendmatige ontwikkelingen, vervangingsinvesteringen en vrijval kapitaallasten opgenomen.

Overige mutaties
structureel

Nr.	Pijler Omschrijving	2027	2028	2029	2030
niet-trendmatige ontwikkelingen					
<i>vanuit taakmutaties Algemene Uitkering</i>					
1	2 Extra middelen jeugd (cie van Ark)	-41.000	-81.000	-70.000	
2	2 Hervormingsagenda Jeugd		528.000	15.000	
3	2 Invoering eigen bijdrage jeugd		271.000	8.000	
4	2 Sturen op trajectduur jeugd		71.000	2.000	
5	2 Indexatie WMO demografie	-109.000	-111.000	-114.000	-106.000
6	2 Wijziging abonnementstarief Wmo	325.000			
7	2 Huishoudelijk hulp uit WMO			1.430.000	1.479.000
<i>Overig</i>					
8	2 Wegvallen RMC kwalificatiemiddelen	-14.403			
9	2 Kostenstijging aanbesteding Publiek vervoer	-58.000	-82.000		
10	2 Indexering DU VO (centrumgemeente Emmen)	-11.000	-11.000	-11.000	-11.000
11	2 Indexering DO MO (centrumgemeente Assen)	pm			
12	2 Kansencoach	10.000	10.000		
13	3 Extra toeristenbelasting	50.000			
14	4 Meerjaren onderhoudsplanning wegen	-468.000			
15	5 Meeropbrengst OZB (areaaluitbreiding)	50.000	50.000	50.000	50.000
16	5 Vergoeding reiskosten woon-werk verkeer	-280.000			
17	5 Meeropbrengst OZB ivm extra nieuwbouw	50.000	50.000	50.000	50.000
18	5 Rechtspositionele aanpassingen	-101.000			
19	5 Deelname GR Drents archief	-41.316	-7.829		
20	5 Hogere opbrengst dividend Enexis	22.500			
21	div. Gemeenschappelijke regelingen (begrotingen 2027)	-508.000			
		-1.124.219	687.171	1.360.000	1.462.000
Vervangingsinvesteringen					
22	4 Vervanging openbare verlichting	-12.750	-12.750	-12.750	-12.750
23	5 Vervanging materieel buitendienst	-14.650	-23.100	-130.900	-15.800
24	5 Vervanging materieel BOR	-10.700	-19.300	-11.900	-71.200
25	5 Automatisering software	-21.500	-20.425	-30.640	-26.875
26	5 Automatisering hardware	-23.650	-40.635	-41.925	-26.575
		-83.250	-116.210	-228.115	-153.200
Vrijval kapitaallasten					
27	div Lagere kapitaallasten	70.000	226.000	124.000	90.000
		70.000	226.000	124.000	90.000
Totaal		-1.137.000	797.000	1.256.000	1.399.000

Toelichting overige mutaties structureel

Ad 1 t/m 4 Taakmutaties Algemene uitkering t.b.v. Jeugd

Er zijn afspraken gemaakt over de extra middelen die het Rijk compenseert ten aanzien van de hoge uitgaven ten behoeve van de jeugdzorg. De middelen worden (deels) afgebouwd gelijktijdig met maatregelen die de kosten van de jeugdzorg (naar verwachting) moeten doen dalen. De uitgaven voor jeugd houden gelijke tred met deze rijksmiddelen. Opgemerkt wordt dat het lastig is grip te krijgen op de uitgaven is en dat we hier risico's lopen. Om deze te verkleinen zetten we hierbij maximaal in op preventie. (Zie hiervoor ook de toelichting op het gemeentefonds structureel 1 t/m 4)

Ad 5 t/m 7 Taakmutaties Algemene uitkering t.b.v. WMO

Vanuit de Algemene uitkering komen extra middelen beschikbaar voor de WMO in verband met de hogere kosten door de vergrijzing. Dit wordt budgettair neutraal verwerkt en wordt daarmee toegevoegd aan de desbetreffende budgetten. Daarnaast worden we gekort op de Algemene uitkering in verband met de wijziging van het abonnementstarief WMO en het verdwijnen van de huishoudelijke hulp als maatwerkvoorziening WMO. Ook dit wordt budgettair neutraal verwerkt. Er wordt een hoger bedrag aan eigen bijdragen geraamd en het budget voor huishoudelijke hulp wordt verlaagd. (Zie hiervoor ook de toelichting bij het onderdeel overige mutaties structureel)

Ad 8 Wegvallen RMC Kwalificatiemiddelen

De gemeente Aa en Hunze ontving via het Doorstroompunt jaarlijks middelen van het Rijk in het kader van de kwalificatieplicht. Voor het schooljaar 2025/2026 bedroeg deze bijdrage circa € 31.000. Deze middelen waren bedoeld voor de uitvoering van de leerplichtfunctie. Binnen de gemeentelijke begroting zijn de hiermee samenhangende kosten echter structureel opgenomen in de personeelslasten.

Het Rijk heeft inmiddels besloten de kwalificatieplichtmiddelen per 2025 te beëindigen. In 2026 zijn nog middelen ontvangen voor het schooljaar 2025/2026, maar deze zijn inmiddels definitief stopgezet. Als gevolg hiervan ontstaat een structureel tekort. Dit tekort wordt geraamd op € 14.400 en opgenomen in de begroting vanaf 2027.

Ad 9 Kostenstijging aanbesteding Publiek vervoer

De nieuwe aanbesteding van het Publiek Vervoer (leerlingenvervoer en WMO vervoer) leidt naar verwachting tot een kostenstijging van 12%. De ingangsdatum van de aanbesteding is 1 augustus 2027. De verwachte hogere kosten zijn daarom verdeeld over 2 jaren, 2027 en 2028. De totale kostenstijging is naar verwachting € 140.000 en gebaseerd op de huidige kosten voor leerlingenvervoer en WMO-vervoer.

Ad 10 Indexering DU VO (centrumgemeente Emmen)

De gemeente Emmen ontvangt als centrumgemeente voor de provincie Drenthe een decentralisatie-uitkering (DU) voor de organisatie van de vrouwenopvang (VO) in de provincie.

Deze DU wordt niet afzonderlijk geïndexeerd. De centrum- en regiogemeenten ontvangen indexatie via de eigen algemene uitkering (AU). Omdat de centrumgemeente de vrouwenopvang niet langer kan uitvoeren binnen de huidige DU-middelen, wordt aan de regiogemeenten gevraagd om bij te dragen ter hoogte van de in de eigen AU opgenomen indexatie. Afgelopen jaren hebben wij van de ontvangen indexatie van de Algemene uitkering geen bedragen ingezet ter dekking van indexatie Vrouwenopvang maar zijn deze ingezet binnen onze eigen begroting. De bijdrage aan de VO stijgt jaarlijks met € 11.000.

Ad 11 Indexering DO MO (centrumgemeente Assen)

De maatschappelijke opvang wordt uitgevoerd door de gemeente Assen. Hiervoor geldt in principe dezelfde problematiek als bij de VO in de gemeente Emmen. Over een gemeentelijk bijdrage door de regiogemeenten wordt nu gesproken maar er is nog geen besluitvorming.

Ad 12 Kansencoach

Met ingang van 2027 brengen we de kosten van de kansencoach ten laste van de budgetten voor Nij Begun.

Ad 13 Extra toeristenbelasting

Voor 2026 en 2027 is sprake van een hogere opbrengst van structureel € 50.000 per jaar. Deze aanpassing heeft geen gevolgen voor de tarieven maar is het gevolg van een hoger aantal overnachtingen (areaaluitbreiding).

Ad 14 Meerjaren onderhoudsplanning wegen.

Voor de uitvoering van het Wegenbeleidsplan 2027-2031 wordt uitgegaan van kwaliteitsniveau basis (de basisplanning). In deze planning zijn de onderhoudswerkzaamheden evenwichtig over de planperiode verdeeld. Om te voorkomen dat achterstallig onderhoud ontstaat en om het gewenste kwaliteitsniveau van de wegen te behouden, wordt voorgesteld om de structurele storting in de voorziening wegen te verhogen met € 468.000 per jaar. Daarnaast zijn 2 incidentele stortingen ad € 1,0 mln opgevoerd in de jaren 2027 en 2028 ter voorkoming van achterstallig onderhoud.

Ad 15 Meeropbrengst OZB

Dit betreft een meeropbrengst OZB door reguliere areaaluitbreiding. De structurele verhoging bedraagt € 50.000 per jaar.

Ad 16 Vergoeding reiskosten woon-werk verkeer

De Cao Gemeenten 2025–2027 verplicht gemeenten om lokaal een regeling vast te stellen voor de vergoeding van woon-werkverkeer, waarbij een vergoeding voor openbaar vervoer verplicht is. Voor Aa en Hunze wordt voorgesteld aan te sluiten bij gangbare afspraken in de sector en regio, met een vergoeding van € 0,23 per kilometer. Deze keuze sluit aan bij de lokale infrastructuur, ondersteunt hybride werken en versterkt de positie van de gemeente als aantrekkelijke werkgever in een krappe arbeidsmarkt. Regionale afstemming met andere Drentse gemeenten zorgt voor harmonisatie van arbeidsvoorwaarden. De regeling is op 1 januari 2026 in werking getreden. De structurele kosten voor de gemeente bedragen ongeveer € 280.000.

Ad 17 Meeropbrengst OZB (extra nieuwbouw woningbouwprogramma)

Dit betreft een verwachte meeropbrengst als gevolg van door het woningbouwprogramma gerealiseerde extra nieuwbouwwoningen. We verwachten hiervoor € 50.000 per jaar aan extra opbrengst te genereren.

Ad 18. Rechtspositionele aanpassingen: aanpassingen in functies

We hebben de rechtspositionele verplichting om jaarlijks, als daar aanleiding toe is, functies te herwaarderen. In 2026 is een aantal functiebeschrijvingen geherwaardeerd en dat heeft gevolgen voor de loonsom. De totale verhoging is structureel € 101.000.

Ad 19. Deelname GR Drents archief

Gemeente Aa en Hunze sluit zich aan bij de Gemeenschappelijke Regeling van het Drents Archief. Vanuit deze GR wordt een archivaris aangetrokken en wordt aangesloten bij e-depot. Hiermee wordt voldaan aan de nieuwe Archiefwet.

Ad 20. Hogere opbrengst dividend Enexis

De dividenduitkering van Enexis was de afgelopen jaren hoger dan begroot. De verwachting is dat dit structureel is. De begroting wordt hier nu op aangepast. We ontvangen € 22.500 extra.

Ad 21. Gemeenschappelijke regelingen (begrotingen 2027)

De aanlevering van de begrotingen van de verschillende gemeenschappelijke regelingen leidt tot een structurele verhoging van de verschillende bijdragen aan de GR'en van € 508.000. De besluitvorming hierover heeft in de raadsvergadering van 25 juni 2026 plaatsgevonden.

Ad 22 t/m 26 Vervangingsinvesteringen – structureel

Het gaat hier om de kapitaallasten van vervangingsinvesteringen.

Ad 27 Lagere kapitaallasten

Het betreft vrijval van kapitaallasten van vervangingsinvesteringen die in het verleden zijn gedaan.

Mutatie reserves

Dekking incidentele mutaties

Bij dit onderdeel is de dekking weergegeven van de incidentele beleidswensen en ontwikkelingen uit de onderdelen ambities incidenteel, overige mutaties incidenteel en de ombuigingen.

Toelichting

Voor de incidentele ambities/mutaties geldt dat de bedragen worden onttrokken aan de VAR. In het onderstaand overzicht is aangegeven om welke bedragen het voor de jaren 2027 t/m 2030 gaat m.b.t. de mutaties vanuit de ambities. Voor een overzicht van de stand van de VAR en wordt o.a. verwezen naar het begin van het onderdeel Hoofddijnen.

**Mutatie
reserves**

Nr.	Pijler Omschrijving	2027	2028	2029	2030	totaal
VAR						
1	Mutaties ambities incidenteel	-3.255.000	-2.288.000	-670.000	-400.000	-6.613.000
		-3.255.000	-2.288.000	-670.000	-400.000	-6.613.000
Overige reserves/voorzieningen						
1	Vereveningsreserve rijkstaken tbv maatschappelijke weerbaarheid	-390.000	-360.000			
2	Reserve grondbedrijf tbv programma woningbouw	-450.000	-450.000			
		-840.000	-810.000			

Bij 1e begrotingswijziging 2027 beschikbaar te stellen budgetten

Bij 1e begrotingswijziging 2027 beschikbaar te stellen budgetten

In de eerste begrotingswijziging 2027 zijn de mutaties van de budgetten opgenomen, die voortvloeien uit de incidentele en structurele beleidsvoornemens en ontwikkelingen van het begrotingsvoorstel 2027. Voor een toelichting wordt verwezen naar de onderdelen ambities en ontwikkelingen onder het onderdeel Hoofddijnen.

Paragrafen

Lokale heffingen

Lokale heffingen

De lokale heffingen kunnen worden onderscheiden in belastingen en retributies.

Belastingen zijn verplichte betalingen waar geen rechtstreekse individuele tegenprestatie van de gemeente tegenover staat. De onroerende zaakbelastingen (OZB), afvalstoffenheffing, rioolheffing, toeristenbelasting en forensenbelasting vallen hieronder.

Retributies zijn betalingen die krachtens algemene regels worden gevorderd ter zake van een concrete door de gemeente bewezen dienst. Hierbij valt te denken aan leges, brandweerrechten en lijkbezorgingsrechten.

De lokale heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente. Van de lokale heffingen die bij de algemene dekkingsmiddelen horen is de OZB de belangrijkste. De OZB is 5,9% van de totale algemene dekkingsmiddelen. De andere belastingen die als algemeen dekkingsmiddel dienen zijn de toeristenbelasting en de forensenbelasting. Heffingen die ter dekking van specifieke kosten dienen zijn de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Tarieven

	2026	2027
Onroerende zaakbelastingen		
OZB-eigenaren woningen naar percentage van de waarde	0,0816	0,0765
OZB-eigenaren niet-woningen naar percentage van de waarde	0,2103	0,2089
OZB-gebruikers niet-woningen naar percentage van de waarde	0,0983	0,0957
Forensenbelasting		
- Waarde tot € 50.000	321,00	328,00
- Waarde van € 50.000 tot € 75.000	484,00	494,00
- Waarde van € 75.000 tot € 130.000	649,00	663,00
- Waarde van € 130.000 tot € 200.000	815,00	832,00
- Waarde van € 200.000 tot € 300.000	975,00	995,00
- Waarde van € 300.000 tot € 500.000	1.151,00	1.175,00
- Waarde meer dan € 500.000	1.318,00	1.346,00
Toeristenbelasting	1,55	1,55
Afvalstoffenheffing		
- Eenpersoonshuishouding	212,00	236,50
- Meerpersoonshuishouding	282,50	315,00
Rioolheffing		
- WOZ-waarde van € 0 tot € 15.000	0,00	0,00
- WOZ-waarde van € 15.000 tot € 50.000	53,00	55,00
- WOZ-waarde van € 50.000 tot € 100.000	118,00	123,00
- WOZ-waarde van € 100.000 tot € 150.000	149,00	156,00
- WOZ-waarde van € 150.000 tot € 250.000	160,00	167,00
- WOZ-waarde van € 250.000 tot € 400.000	168,00	176,00
- WOZ-waarde van € 400.000 tot € 600.000	194,00	203,00
- WOZ-waarde van € 600.000 tot € 800.000	213,00	223,00
- WOZ-waarde van € 800.000 tot € 1.000.000	256,00	268,00
- WOZ-waarde van € 1.000.000 tot € 2.000.000	433,00	457,00
- WOZ-waarde van € 2.000.000 tot € 3.000.000	2.652,00	2.771,00
- WOZ-waarde van € 3.000.000 tot € 5.000.000	5.306,00	5.545,00
- WOZ-waarde van € 5.000.000 tot € 10.000.000	6.589,00	6.886,00
- WOZ-waarde van € 10.000.000 tot € 25.000.000	8.800,00	9.196,00
- WOZ-waarde van € 25.000.000 tot € 50.000.000	13.047,00	13.634,00
- WOZ-waarde vanaf € 50.000.000	26.538,00	27.732,00

Geraamde inkomsten

	2026*	2027**
OZB	5.410.000	5.624.000
Forensenbelasting	295.000	301.000
Toeristenbelasting	2.365.000	2.515.000
Afvalstoffenheffing	2.905.000	3.341.000
Rioolheffing	2.458.000	2.654.000
Leges omgevingsvergunning	932.000	951.000
Leges burgerzaken	446.000	487.000
Lijkbezorgingsrechten	104.000	106.000
Overige leges	19.000	20.000

* inclusief begrotingswijzigingen

** inclusief voorstellen begroting 2027

Beleid ten aanzien van de lokale heffingen**OZB**

In het belastingjaar 2027 worden de onroerende zaakbelastingen geheven op basis van de WOZ-waarden die naar peildatum 1 januari 2026 worden vastgesteld. Uit voorlopige berekeningen blijkt dat de gemiddelde waarde van woningen is gestegen met 8%. De gemiddelde waarde van niet-woningen is gestegen met 2% ten opzichte van peildatum 1 januari 2025.

De OZB is een 'volumebelasting'. Dat betekent dat uitgangspunt voor de tariefberekening de gewenste opbrengst is. Voor de berekening van het tarief van de OZB 2027 gaan we uit van de OZB opbrengst 2026, inclusief 2,1% inflatiecorrectie en areaalontwikkeling. De totale opbrengst voor 2027 wordt geraamd op € 5.624.000.

Bij de berekening van de nieuwe tarieven en de opbrengst moet rekening worden gehouden met de daarvoor geldende wettelijke kaders zoals aangegeven in de Gemeentewet.

Er bestaat een relatie tussen de OZB en de algemene uitkering uit het gemeentefonds. De Financiële Verhoudingswet regelt onder meer de verdeling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds over de gemeenten. De algemene uitkering wordt over de gemeenten verdeeld met behulp van verdeelmaatstaven die verschillen in kosten weerspiegelen en verschillen in belastingcapaciteit. De belastingcapaciteit is een afgeleide van de waarde van onroerende zaken.

Het is de planning dat de aanslagen OZB 2027 met dagtekening 25 februari 2027 worden opgelegd.

Herwaardering naar waardepeildatum 1 januari 2026

De Wet WOZ stelt steeds hogere eisen aan de WOZ-administratie. De WOZ-waarde wordt voor veel doeleinden gebruikt en de WOZ-waarde van woningen is openbaar.

De WOZ-waarde wordt door de gemeente gebruikt voor het bepalen van het tarief voor de onroerende zaak belastingen, de rioolheffing en de forensenbelasting. De belastingdienst gebruikt de WOZ-waarde voor de inkomstenbelasting, schenkbelasting en erfbelasting. Het waterschap gebruikt de WOZ-waarde voor watersysteemheffing. Verder wordt de WOZ-waarde ook gebruikt voor het woningwaarderingsstelsel, het systeem om de maximale huurprijs voor woningen in de gereguleerde huursector te bepalen.

De WOZ-administratie is één van de zogeheten basisadministraties. De WOZ-gegevens worden uitgewisseld met de landelijke voorziening WOZ.

Momenteel zijn we volop bezig met de herwaardering van onroerende zaken naar waardepeildatum 1 januari 2026. Voor de herwaardering gebruiken wij het taxatiepakket, 4WOZ.

Zowel de woningen als de niet-woningen worden in eigen beheer gewaardeerd. De agrarische objecten en de incurante objecten worden geautomatiseerd getaxeerd middels een koppeling met de landelijke taxatiewijzers (TIOX).

De WOZ-waardering vindt jaarlijks plaats. De periode tussen de peildatum en de aanvang van het tijdvak is 1 jaar. In het jaar 2026 zal er een nieuw WOZ-tijdvak ingaan met waardepeildatum 1 januari 2026.

De beschikkingen voor het jaar 2027 moeten voor 26 februari 2027 worden verzonden. De WOZ-beschikking wordt gecombineerd met de aanslag gemeentelijke belastingen opgelegd met dagtekening 25 februari 2027.

Afvalstoffenheffing

Als uitgangspunt voor de bepaling van het tarief voor de afvalstoffenheffing geldt 100% kostendeckendheid. De kosten van de gemeentereiniging worden voor 2027 geraamd op € 3.341.000. Ten opzichte van 2026 zijn de kosten gestegen. Dit heeft een stijging van de tarieven met 11% tot gevolg. De belangrijkste oorzaken zijn hogere storkosten, grotendeels veroorzaakt door hogere rijksheffingen hierop, en lagere inkomsten op de gescheiden inzameling van afval, voor een groot deel veroorzaakt door de vervuiling van het ingezamelde PMD.

Heffingssystematiek

De afvalstoffenheffing is een tijdvakafhankelijke heffing. Dit betekent dat bij vestiging een aanslag naar tijdsgelang wordt opgelegd en dat bij verhuizing naar een andere gemeente of overlijden een vermindering naar tijdsgelang wordt verleend.

Berekening van kostendekkendheid afvalstoffenheffing

	bedrag	percentage
(bedragen x € 1.000)		
Kosten taakveld	3.089	
Inkomsten taakveld	-461	
Netto kosten taakveld	2.628	78%
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	325	10%
Rente	23	1%
BTW	314	9%
Kwijtschelding	51	2%
Totaal kosten	3.341	
Opbrengst heffingen	3.341	100%

Rioolheffing

De rioolheffing is een bestemmingsbelasting en dient ter bekostiging van de gemeentelijke watertaken voor afvalwater, hemelwater en grondwater. Het Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP) vormt de basis voor de te plegen investeringen. De te plegen investeringen vanuit het GRP worden gedekt uit de rioolheffing. Als uitgangspunt voor de bepaling van het tarief voor de rioolheffing geldt 100% kostendekkendheid. De kosten voor de rioolheffing worden geraamd op € 2.654.000. Dit is ca 8% hoger dan 2026 en wordt veroorzaakt door hogere kosten voor o.a. elektriciteit, onderhoud, salariskosten.

Het tarief voor de rioolheffing is afhankelijk van de WOZ-waarde. Rekening houdend met de geraamde kosten rioolheffing 2027 en de gemiddelde waardeinstijging van woningen (8%) en niet-woningen (2%) stijgen de tarieven met 4,5%.

Heffingssystematiek

De rioolheffing is een tijdstipafhankelijke heffing. Dit betekent dat de rioolheffing wordt geheven van degene die op 1 januari van het belastingjaar eigenaar is van een perceel.

Berekening van kostendekkendheid rioolheffing

	bedrag	percentage
(bedragen x € 1.000)		
Kosten taakveld	2.093	
Inkomsten taakveld	-26	
Netto kosten taakveld	2.067	78%
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	275	10%
Rente	69	3%
BTW	58	2%
Straatvegen	62	2%
Slootonderhoud	163	6%
Vijveronderhoud	42	2%
Overige verrekeningen	-82	-3%
Totaal kosten	2.654	
Opbrengst heffingen	2.654	100%

Lokale lastendruk

In onderstaande tabel wordt de lokale lastendruk per inwoner in euro's weergegeven over de jaren 2024 tot en met 2027:

We zien een stijging van de lastendruk. Voor 2027 wordt deze met name veroorzaakt door de stijging van de afvalstoffenheffing en rioolheffing.

Lokale lastendruk

jaar	inwoners	afval	riool	ozb	totaal	per inwoner
2024	25.730	2.780.000	2.219.000	4.990.000	9.989.000	388
2025	25.975	2.739.000	2.352.000	5.250.000	10.341.000	398
2026	25.980	2.905.000	2.458.000	5.410.000	10.773.000	415
2027	26.050	3.341.000	2.654.000	5.624.000	11.619.000	446

Kwijtscheldingsbeleid

Gemeenten kunnen met inachtneming van de Invorderingswet 1990 kwijtschelding verlenen van gemeentelijke heffingen. Gemeenten beslissen zelf of, en zo ja voor welke heffingen kwijtschelding kan worden verkregen. Gemeenten zijn gebonden aan de landelijke Uitvoeringsregeling. Alleen ten aanzien van kosten van bestaan hebben gemeenten de mogelijkheid om af te wijken van de regeling.

De rijksregeling gaat uit van 90% van de bijstandsnorm als norm voor het verlenen van kwijtschelding.

In de gemeente Aa en Hunze is er voor gekozen om 100% van de bijstandsnorm als bestaansminimum te hanteren. Onze kwijtscheldingsnorm is daarmee maximaal c.q. zo ruim mogelijk. Daarnaast is besloten om kwijtschelding mogelijk te maken voor OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing. Voor mensen met een inkomen dat iets meer bedraagt dan het minimum kan een gedeeltelijke kwijtschelding worden verleend.

De kwijtscheldingsverzoeken worden beoordeeld door het Noordelijk Belastingkantoor.

Voor kwijtschelding van zowel de gemeentelijke belastingen als de waterschapsbelasting hoeven inwoners maar één formulier in te vullen. Wie al eens kwijtschelding heeft ontvangen, ontvangt automatisch opnieuw kwijtschelding als er sprake is van ongewijzigde omstandigheden.

Lijkbezorgingsrechten

Voor belastingjaar 2027 stellen wij voor om de tarieven te verhogen met een inflatiecorrectie van 2,1%. De geraamde inkomst voor 2027 bedraagt € 106.000.

Uw raad heeft de 'Verordening gemeentelijke begraafplaatsen gemeente Aa en Hunze 2027' vastgesteld. De wijzigingen in deze nieuwe verordening zijn verwerkt in de 'Verordening Lijkbezorgingsrechten 2027'.

De lijkbezorgingsrechten zijn niet kostendekkend. In 2026/2027 zullen wij hier onderzoek naar doen. Dit nemen we mee in de belastingvoorstellen voor belastingjaar 2028.

Berekening van kostendekkendheid lijkbezorgingsrechten

	bedrag	percentage
(bedragen x € 1.000)		
Kosten taakveld (incl BTW)	485	
Inkomsten taakveld	0	
Netto kosten taakveld	485	88%
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	65	12%
Totaal kosten	550	100%
Opbrengst heffingen	106	19%

Toeristenbelasting

Toeristenbelasting is een algemeen dekkingsmiddel. Er hoeft geen directe tegenprestatie voor te worden geleverd. Als gemeente leveren we veel 'prestaties' waar onder andere onze toeristen gebruik van maken zoals het in stand houden van diverse voorzieningen (zwembaden), inrichting centrumplannen, aanleg en onderhoud fietspaden etc. Het kwantificeren van deze kosten is erg subjectief en is afhankelijk van in welke mate toeristen gebruik maken van onze voorzieningen.

De verordening toeristenbelasting wordt tegelijk met de vaststelling van de overige belastingtarieven in de begrotingsvergadering, maar dan telkens een jaar vooruit, ter vaststelling voorgelegd. Op 11 november 2025 is de verordening Toeristenbelasting 2027 vastgesteld, het tarief bedraagt € 1,55 per persoon per overnachting. De geraamde opbrengst toeristenbelasting bedraagt voor 2027 € 2.515.000.

Het college stelt voor het tarief Toeristenbelasting komende jaren stapsgewijs te verhogen. Voor 2028 wordt een verhoging met € 0,20 voorgesteld tot € 1,75 per persoon per overnachting.

Forensenbelasting

De geraamde inkomst voor 2027 bedraagt € 301.000. Voor belastingjaar 2027 stellen wij voor om de tarieven te verhogen met een inflatiecorrectie van 2,1%

Leges

Voor de bepaling van de tarieven voor de leges geldt als uitgangspunt dat deze maximaal 100% kostendekkend mogen zijn. Wij stellen voor om de leges 2027 te verhogen met een inflatiecorrectie van 2,1%, met uitzondering van de bij wet geregelde legesbedragen. De geraamde opbrengst voor de leges bedraagt € 1.532.000.

De geraamde legesopbrengsten zijn verdeeld over drie hoofdstukken.

Hoofdstuk 1 Algemene dienstverlening

Dit hoofdstuk betreft onder meer aanvragen en verstrekkingen van documenten, uittreksels, verklaringen en overige administratieve producten. Voorbeelden zijn paspoorten en rijkbewijzen.

Hoofdstuk 2 Dienstverlening en besluiten in het kader van de fysieke leefomgeving

Dit hoofdstuk heeft betrekking op vergunningen, aanvragen en overige diensten binnen het fysieke domein. Hieronder vallen onder andere activiteiten die verband houden met bouwen, verbouwen, slopen, gebruik van gronden en bouwwerken en andere activiteiten onder de Omgevingswet.

Hoofdstuk 3 Europese dienstenrichtlijn

Dit hoofdstuk bevat de leges voor vergunningen en dienstverlening die vallen onder de Europese Dienstenrichtlijn. Het gaat hierbij voornamelijk om vergunningen en toestemmingen voor ondernemingen en commerciële activiteiten, zoals marktgelden.

Berekening van kostendekkendheid leges H. 1 algemene dienstverlening

	bedrag	percentage
(bedragen x € 1.000)		
Kosten taakveld	1.318	
Inkomsten taakveld	0	
Netto kosten taakveld	1.318	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	412	
Totaal kosten	1.730	100%
 Opbrengst leges	 488	 28%

Berekening van kostendeckendheid leges H. 2 Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning

	bedrag	percentage
(bedragen x € 1.000)		
Kosten taakveld	1.011	
Inkomsten taakveld	0	
Netto kosten taakveld	1.011	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	661	
Totaal kosten	1.672	100%
 Opbrengst leges	 1.025	 61%

Berekening van kostendeckendheid leges H. 3 Dienstverlening vallend onder de dienstenrichtlijn en niet vallend onder titel 2

	bedrag	percentage
(bedragen x € 1.000)		
Kosten taakveld	99	
Inkomsten taakveld	0	
Netto kosten taakveld	99	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	67	
Totaal kosten	166	100%
 Opbrengst leges	 20	 12%

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

De paragraaf weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust (solide) onze begroting is. Dit is van belang wanneer er zich financiële tegenvallers voordoen. Het weerstandsvermogen is de weerstandscapaciteit (de beschikbare financiële middelen om niet begrote kosten te kunnen dekken) minus alle risico's (waarvoor geen maatregelen zijn getroffen én die een aanzienlijke invloed kunnen hebben op onze financiële positie).

Weerstandscapaciteit

Incidentele en structurele weerstandscapaciteit

Er wordt onderscheid gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit. Met incidentele weerstandscapaciteit wordt bedoeld de aanwezige financiële middelen om eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen, zonder dat dit invloed heeft op de voortzetting van de gemeentelijke taken op het huidige niveau. Met structurele weerstandscapaciteit worden de aanwezige financiële middelen bedoeld die permanent ingezet kunnen worden om structurele tegenvallers op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van het beleid op het huidige niveau.

1. Incidentele weerstandscapaciteit

Onder de incidentele weerstandscapaciteit vallen:

- a. De vrije algemene reserve (VAR) en het weerstandsdeel van de vrije algemene reserve (WAR).
- b. De algemene reserve grondbedrijf.
- c. De overige vrije reserves (waarvoor nog geen wettelijke verplichtingen zijn aangegaan).

2. Structurele weerstandscapaciteit

Onder de structurele weerstandscapaciteit vallen:

- a. Het budget dat geraamd is voor onvoorziene uitgaven en het begrotingssaldo.
- b. De onbenutte belastingcapaciteit, dit is het verschil tussen de norm en de opbrengst.

Beleidsnota weerstandsvermogen en risicomanagement

In de raadsvergadering van 1 juni 2023 is de beleidsnota weerstandsvermogen en risicomanagement vastgesteld. In deze nota is een norm voor het weerstandsvermogen bepaald. De norm is een ratio van 1,0 voor het incidentele en structurele weerstandsvermogen. Indien één van de beide ratio's lager is dan 1,0 dient de ratio van het totale weerstandsvermogen 1,0 te zijn. De ratio voor het weerstandsvermogen is de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld door het risicoprofiel.

Totaal weerstandscapaciteit		Toelichting	
Incidentele weerstandscapaciteit (verwachting per 1 januari 2027)			
- Vrije Algemene Reserve (VAR)	9.547.000		
- Weerstandsdeel Algemene Reserve (WAR)	5.653.000		
- Algemene Reserve Grondbedrijf	5.209.000		
- Overige Vrije Reserves	-		
Totaal incidentele weerstandscapaciteit	20.409.000 (a)		
Structurele weerstandscapaciteit			
Onbenutte belastingcapaciteit:	opbrengst lasten/norm		
- OZB-opbrengst	5.624.000	7.220.000	De raming is inclusief 2,1% verhoging trend, areaaluitbreiding € 50.000 en meeropbrengst ivm extra nieuwbouw € 50.000. In de raadsvergadering van 1 juni 2023 is de nota financiële beleidskaders vastgesteld. Daarin is een norm voor de belastingcapaciteit aangegeven met een marge tussen de 95% en 105%. Deze percentages duidt de VNG aan als neutraal. De opbrengst voor de belastingcapaciteit komt nu, met het huidige voorstel, uit op 74%. De normopbrengst is nu gebaseerd op het minimum van 95%.
- Rioolheffing kostendekkend tarief	2.654.000	2.654.000	
- Afvalstoffen kostendekkend tarief	3.341.000	3.341.000	
Totaal	11.619.000	13.215.000	
Verschil tussen norm en opbrengst		1.596.000	
Bij:			
Raming onvoorzien		17.000	
Begrotingsresultaat 2027		29.000	Structurele begrotingsruimte 2027, zie de uiteenzetting financiële positie in het onderdeel 'Hoofddlijnen'.
Totaal structurele weerstandscapaciteit	1.642.000 (b)		
Totaal weerstandscapaciteit (incidenteel + structureel)	22.051.000 (a+b)		

Toelichting weerstandscapaciteit (verschillen t.o.v. de begroting 2026)

Ten opzichte van begroting 2026 is de incidentele weerstandscapaciteit toegenomen met € 1,6 miljoen met name door een stijging van de VAR. De structurele weerstandscapaciteit is gestegen met € 36.000.

Toelichting ratio weerstandsvermogen

De norm is een ratio van 1,0 voor het incidentele en structurele weerstandsvermogen. De berekening van de incidentele, structurele en totale weerstandscapaciteit vindt plaats in de voorgaande tabel. In onderstaand overzicht, de risicomatrix zijn de risico's en kansen voor de begroting 2027 geschat. Daarna zijn de incidentele, structurele en totale weerstandscapaciteit gerelateerd aan het risicoprofiel voor de berekening van de ratio's van het weerstandsvermogen. De ratio van het structurele weerstandsvermogen bedraagt 0,68, het is daarmee onder de norm. De ratio van het incidentele weerstandsvermogen is 22,0, dat is ruim boven de norm. Omdat de ratio van het structurele weerstandsvermogen onder de norm is, moet de ratio van het totale weerstandsvermogen boven de 1,0 zijn om aan de norm te voldoen. Deze ratio is ruim boven de 1,0 en daarmee voldoen we aan onze eigen norm voor het weerstandsvermogen.

Risicomatrix	Incidenteel	Structureel	Bedrag	Kans	Risicobedrag
(Bedragen x € 1.000)					
Risico's					
1 Uitgaven Sociaal domein		x	2.000	80%	1.600
2 Verbonden partijen structureel		x	4.015	5%	201
3 Verbonden partijen incidenteel	x		1.197	20%	239
4 Algemene Uitkering Gemeentefonds		x	1.000	60%	600
5 Planschade	x		50	30%	15
6 Grondexploitatie	x		400	40%	160
7 Bodemsaneringskosten	x		100	50%	50
8 Asbestsaneringen	x		250	50%	125
9 Juridische risico's	x		150	60%	90
10 Cyberdreiging	x		2.500	10%	250
Totaal					3.330
Totaal incidenteel		929			
Totaal structureel		2.401			

Berekening ratio's weerstandvermogen: (Bedragen x € 1.000)	Bedrag	Ratio
Incidentele weerstandcapaciteit	20.409	
Incidenteel risicobedrag	929	
Ratio weerstandvermogen incidenteel		22,0
Structurele weerstandcapaciteit	1.642	
Structureel risicobedrag	2.401	
Ratio weerstandvermogen structureel		0,7
Totale weerstandcapaciteit	22.051	
Totaal risicobedrag	2.569	
Ratio weerstandvermogen totaal		8,6

Toelichting risico's

1. Uitgaven sociaal domein

Het Sociaal Domein omvat de uitvoering van de Wmo 2015, de Jeugdwet, de Participatiewet en overige aanverwante taken. De budgetten staan onder druk. De vraag naar ondersteuning en zorg neemt toe door demografische, sociaal-economische en maatschappelijke trends, zoals vergrijzing en complexere problematiek. Met name in de jeugdzorg is sprake van een stijgende vraag en daardoor oplopende tekorten. Ondanks invoering van de maatregelen uit de Hervormingsagenda Jeugd zien we op dit moment niet dat dit leidt tot besparingen. We vinden dat autonome groei voor risico van het rijk is en dat extra uitgaven voor rekening van het rijk moeten komen, maar hebben hierover geen zekerheid.

2. Verbonden partijen Structureel

De gemeente Aa en Hunze neemt deel aan verschillende gemeenschappelijke regelingen. Door deelname in het algemeen en/of dagelijks bestuur daarvan kunnen financiële risico's deels worden beheerst. Een risico van gemeenschappelijke regelingen is dat er een hogere bijdrage wordt gevraagd voor de afgesproken werkzaamheden. Tekorten bij een gemeenschappelijke regeling worden verrekend bij de deelnemende partijen.

In onze begroting nemen we de deelnemersbijdragen uit de begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen over. In de loop van het jaar kan een gemeenschappelijke regeling haar begroting verhogen. Deze verhoging leidt tot een hogere deelnemersbijdrage, is meestal structureel, en is daarmee een structureel risico.

3. Verbonden partijen Incidenteel

Een ander risico bij verbonden partijen wordt gevormd door de risico's die de gemeenschappelijke regelingen zelf hebben opgenomen in hun begroting 2027 en waar die geen eigen dekking uit hun algemene reserve voor hebben. Werkplein Drentsche Aa (WPDA), Veiligheidsregio Drenthe (VRD) en GGD hebben geen algemene reserve. Ons aandeel in hun risico's bedraagt € 1.197.000. Dit bedrag is als volgt opgebouwd: WPDA structureel € 548.000, WPDA incidenteel € 225.000, VRD € 269.500 en GGD € 154.200.

4. Algemene Uitkering Gemeentefonds

De algemene uitkering is de belangrijkste inkomstenbron van een gemeente. De raming van de hoogte van de algemene uitkering in de begroting baseren we op de meicirculaire van het voorgaande jaar. De werkelijk ontvangen algemene uitkering kan daarvan afwijken. Met name financieel-economische ontwikkelingen, de hoogte en systematiek van loon- en prijscompensatie en de systematiek voor het bepalen van de algemene uitkering uit het gemeentefonds, maken het bepalen van de raming van deze inkomsten in onze begroting onzeker. Daarom is dit onderwerp opgenomen als structureel risico.

5. Planschade

In procedures met betrekking tot het wijzigen van bestemmingsplannen kan voor individuele burgers planschade ontstaan. In een aantal gevallen kunnen de hieruit voortvloeiende kosten worden opgenomen in de exploitatie van het desbetreffende plan. Daar waar mogelijk wordt de planschade afgewenteld op de initiatiefnemer. Het resterende geschatte risico is hier opgenomen.

6. Grondexploitatie

Een beleidsmatig risico binnen een gemeente zijn de grondexploitaties. In Aa en Hunze lopen per 1-1-2027 twee exploitaties, waarvan de exploitatie Gieterveen Vonderpad een belangrijke invloed heeft op het totaal. Dit betreft een startende exploitatie met normale markt- en ramingsonzekerheden. Het woningbouwplan Nooitgedacht in Rolde Zuid zit in de afrondende fase en de financiële risico's zijn nihil. In de paragraaf Grondbeleid wordt verder toelichting gegeven op de risico's per exploitatie.

7. Bodemsaneringskosten

De aansprakelijkheid op het gebied van milieu neemt voortdurend toe. De gemeenten vormen hierbij geen uitzondering. Gemeenten lopen als rechtmatige eigenaar van gronden het risico dat vervuilde grond geschoond moet worden of dat er vaten/jerrycans worden achtergelaten. Eventuele noodzakelijke maatregelen op het terrein van de bodemsanering, die voor rekening van de gemeente kunnen komen, zijn momenteel vooralsnog niet in te schatten en daarom als risico benoemd in deze paragraaf.

8. Asbestsaneringen

In toenemende mate wordt de gemeente geconfronteerd met illegale dumping van asbest via de vuilinzameling en asbestvervuiling als gevolg van brand. In het belang van de volksgezondheid is acute verwijdering van de vervuiling noodzakelijk. Verhaal van de kosten op de veroorzaker blijkt vaak onmogelijk en is daarom opgenomen als risico.

9. Juridische risico's

Jaarlijks worden enige procedures door of tegen de gemeente gevoerd. Er is een tendens waar te nemen van een toenemend aantal aansprakelijkheidstellingen. Gemeenten worden geconfronteerd met schadeclaims van burgers als gevolg van genomen besluiten en vermeende nalatigheid door de overheid. Zo kunnen de gemeenten aansprakelijk gesteld worden door de burger voor schade als gevolg van slecht onderhoud van de wegen, openbaar groen en voor planschades (al specifiek benoemd als risico). Voor een deel zijn de risico's die de gemeente lopen gedekt door afgesloten verzekeringen, waarbij de gemeente bij de WA-verzekering een eigen risico heeft van € 2.500 per schadegeval.

10. Cyberdreiging

Het risico van cybercrime betreft het risico dat criminelen ongeautoriseerd toegang krijgen tot de data van organisaties en systemen platleggen waardoor deze niet meer bij hun eigen gegevens kunnen. Een cyberaanval kan onverwachte financiële gevolgen hebben zoals herstelkosten of benodigde inhuur van externe expertise.

We hebben diverse beveiligingsmaatregelen genomen om dit risico te verkleinen. Het resterend risico is lastig te kwantificeren. Op basis van de risico-inschatting van andere Drentse gemeenten komen we tot een schatting van het risicobedrag van € 2.500.000.

Ontwikkeling risico's

We actualiseren onze risico's tweemaal per jaar: in het voorjaar bij het opstellen van de Jaarrekening en in het najaar bij het opstellen van de Begroting. Ten opzichte van de Jaarrekening 2025 hebben we de volgende aanpassingen gedaan:

- Sociaal domein: risicobedrag verhoogd van € 1.500.000 naar € 2.000.000. Eén van onze uitgangspunt is dat we rijkstaken uitvoeren met rijksmiddelen. In de jaarrekening 2025 hebben we bij Sociaal domein een tekort gepresenteerd van ruim € 2 miljoen. Dit tekort is reden om het risico te verhogen naar € 2 miljoen.
- Verbonden partijen: aangepaste opzet waarbij zowel bedrag als kans is aangepast. Het structurele risico is verhoogd van € 840.000 naar € 4.015.000, kans daarop verlaagd van 15% naar 5%. Incidenteel risico verhoogd van € 840.000 naar € 1.197.000, kans daarop verlaagd van 25% naar 20%.

- Grondexploitatie: bedrag en kans hebben we aangepast. Bedrag van € 500.000 naar € 400.000, kans verhoogd van 10% naar 40%.
- Cyberdreiging: nieuw risico

Financiële kengetallen

In de raadsvergadering van 1 juni 2023 is de nota financiële beleidskaders vastgesteld. In deze nota is uitgelegd hoe de wettelijke financiële kengetallen te gebruiken zijn bij de beoordeling van de financiële weerbaarheid en wendbaarheid van onze gemeente. Met deze nota hebben we ook eigen gemeentelijke normen voor de wettelijke financiële kengetallen afgesproken.

Het gaat om de volgende kengetallen:

- Netto schuldquote
- Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
- Solvabiliteitsratio
- Structurele exploitatieruimte
- Grondexploitatie
- Belastingcapaciteit

Begroting 2027	Verloop van de kengetallen					
Kengetallen:	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Netto schuldquote	-2%	24%	28%	28%	26%	25%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-2%	23%	27%	28%	25%	24%
Solvabiliteitsratio	54%	44%	40%	38%	37%	36%
Structurele exploitatieruimte	-0,06%	0,06%	0,03%	-1,06%	-1,49%	-1,03%

Grondexploitatie	1,23%	0%	0,58%	0,94%	0%	0%
Belastingcapaciteit %	74%	74%	74 %	74%	74%	74%

Normen financiële kengetallen

Met het vaststellen van de nota financiële beleidskaders hebben we eigen normen voor de beoordeling van de kengetallen. De normen zijn:

- voor de netto schuldquote lager dan 80%
- voor de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen eveneens lager dan 80%
- voor de solvabiliteitsratio minimaal 20%
- voor de structurele exploitatieruimte minimaal 0%
- voor de grondexploitatie lager dan 20%
- voor de belastingcapaciteit minimaal 95% en maximaal 105%

Beoordeling netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd

Beide quotes voldoen ruim aan de norm. In de werkelijkheid (jaarrekening) is de financieringsbehoefte lager dan op begrotingsbasis.

Beoordeling solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio voldoet aan de norm.

Beoordeling structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte voldoet voor begrotingsjaar 2027 aan de norm.

Beoordeling grondexploitaties

De uitkomsten bij grondexploitaties voldoen ruim aan de norm.

Beoordeling belastingcapaciteit

De meerjarige reeks laat zien dat we niet aan onze eigen norm voldoen. In de nota financiële beleidskaders is dit ook geconstateerd: 'Wij zitten langjarig buiten en lager dan deze norm'. Het betekent dat we ruim onder het landelijke gemiddelde zitten. Deze ruimte kan benut worden.

Onderhoud kapitaalgoederen

Onderhoud kapitaalgoederen

Wegen

Basisgegevens/uitgangspunten

De gemeente Aa en Hunze heeft 2.904.440 m² (805 km) aan verharding in beheer en onderhoud. Hiervan is 1.631.000 m² asfaltverharding, 1.093.200 m² elementenverharding en 118.900 m² betonverharding. De overige vierkante meters betreft onverharde wegen. Verder ligt binnen de gemeentegrenzen 139 km aan fietspaden, waarvan 70% asfalt, 23% beton en 7% elementverharding.

A. Het beleidskader

Het vastgestelde Wegenbeleidsplan Aa en Hunze loopt af. Voor de nieuwe planperiode 2027-2031 is een nieuwe beheer- en beleidsplan opgesteld dat in december 2026 aan de raad ter besluitvorming wordt aangeboden. Het doel van het wegenbeheer- en beleidsplan is ervoor te zorgen, dat het onderhoud van de gemeentelijke wegen wordt uitgevoerd aan de hand van een vooraf afgesproken kwaliteit om ook in de toekomst over een goed onderhouden wegennet te kunnen blijven beschikken. Omdat de realisatie van die doelstelling op een efficiënte en effectieve manier bereikt moet worden, met de beperkte inzet van middelen, is het volgende beleidsuitgangspunt geformuleerd.

Uitgangspunt is het kwaliteitsniveau Basis dat gelijk staat aan de ondergrens van verantwoord wegbeheer volgens de CROW-wegbeheersystematiek (Centrum Regelgeving en Ontwerp Weg- en waterbouw).

B. Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties

Bij het opstellen van de planning voor het nieuwe beheers- en beleidsplan worden we geconfronteerd met een versnelde achteruitgang van met name de asfaltverhardingen. Om de wegen op een adequaat niveau te houden (kwaliteitsniveau Basis) is een financiële bijstelling noodzakelijk.

Hoewel het nieuwe beheer- en beleidsplan nog niet door uw raad is vastgesteld, zijn de hiervoor benodigde middelen reeds verwerkt in de begroting 2027. Dit is noodzakelijk omdat het huidige beheer- en beleidsplan afloopt en de provincie als financieel toezichthouder verlangt dat gemeenten in hun begroting rekening houden met de financiële consequenties van een nieuw beheer- en beleidsplan. Met het opnemen van deze middelen wordt vooruitgelopen op de vaststelling van het plan, zonder dat daarmee al een inhoudelijk besluit over de nieuwe beleidskaders wordt genomen. De inhoudelijke afweging en vaststelling van de kaders vinden plaats bij de behandeling van het Beheer- en beleidsplan wegen 2027-2031.

C. De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Om te voorkomen dat achterstallig onderhoud ontstaat en om het gewenste kwaliteitsniveau van de wegen te behouden, wordt voorgesteld om de structurele storting in de voorziening wegen te verhogen met € 468.000. Daarnaast zijn 2 incidentele stortingen van € 1,0 mln opgevoerd in de jaren 2027 en 2028 ter voorkoming van achterstallig onderhoud.

D. Voortgang

Na vaststelling van het beheer- en beleidsplan wordt het onderhoudsprogramma 2027-2031 uitgevoerd.

Water en kunstwerken

Basisgegevens/uitgangspunten

De gemeente Aa en Hunze heeft 125 ha binnenwater. Daarnaast heeft de gemeente 37 vaste bruggen, 12 beweegbare bruggen, 13 steigers, 8 andere voorzieningen zoals bv. rolpalen, kademuur, leuningen e.d. en 5.310 m¹ walbeschoeiing.

A. Het beleidskader

Het onderhoud van onze schouwsloten is geborgd in ons meerjarig onderhoudsbestek (t/m 2029). Het onderhoud van onze waterpartijen is vastgelegd in ons baggerbeleid- en beheerplan (2017-2026). Het onderhoud van bruggen is geregeld in ons beheerprogramma bruggen.

B. Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties.

Voor al deze onderhoudswerkzaamheden wordt jaarlijks een budget opgenomen.

C. De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Voor onderhoud van onze sloten, bermsloten, sluizen en waterkeringen is € 333.000 begroot. Onderhoud aan onze waterstaatkundige werken, zoals bruggen, kano- en vissteigers, is begroot op € 100.000 (excl. brugbediening). Voor groot onderhoud aan onze bruggen is € 48.000 beschikbaar.

De financiële doorberekening moet nog worden uitgevoerd. Noodzakelijke aanpassingen in de budgetten worden meegenomen in de bestuurs-rapportage of najaarsnota.

D. Voortgang

Het onderhoud van onze schouwsloten in 2027 en verder baseren we op het nieuwe meerjarig onderhoudsbestek. Het baggeronderhoud voeren we uit op basis van het huidige plan, we werken aan een nieuw plan. Onderhoud aan bruggen doen we op basis van een onderhoudsplan.

Riolering

Basisgegevens/uitgangspunten

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de rioleringsvoorzieningen in de gemeente Aa en Hunze.

Rioleringsvoorzieningen		
Vrijverval riolering	286	km
Mechanische riolering	131	km
Hoofdgemalen	55	stuks
Minigemalen	404	stuks
Randvoorzieningen	10	stuks
IBA's	35	stuks
Kolken	13998	stuks
Vijvers	27	stuks

A. Het Beleidskader

In 2020 is ons Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) door de raad vastgesteld voor de planperiode 2020-2024. In 2024 is ons GRP met 3 jaar verlengd, tot en met 2027. Eind 2027 wordt een nieuw beleidsplan ter vaststelling voorgelegd aan ons bestuur.

In ons huidige GRP hebben wij vastgelegd hoe wij invulling geven aan onze wettelijke zorgplicht voor afvalwater, regenwater en grondwater. Dit hebben we vertaald naar een visie, doelen en speerpunten.

Onze visie is dat we beschikken over een duurzaam en robuust water- en rioleringssysteem in bebouwd gebied, inzicht hebben in het functioneren van ons stelsel om de lasten zo laag mogelijk te houden en wateroverlast tot een minimum te beperken en dat we eenvoudig zijn te bereiken voor klachten en vragen van gebruikers.

Onze speerpunten zijn:

1. Inzicht in de werking van het systeem vergroten.
2. Duurzaamheid vergroten.
3. Anticiperen op klimaatverandering.
4. Samenwerking met waterketenpartners versterken.

In de werkregio Groningen en Noord-Drenthe werken we samen, met andere gemeenten, provincie, waterschappen en waterbedrijven, aan de Waterketen en Klimaatadaptatie.

Aan de waterketensamenwerking ligt de regionale samenwerkingsovereenkomst "Ons water centraal" en het clusterakkoord Kop van Drenthe (KvD) ten grondslag. Hierin ligt de nadruk op kwetsbaarheid en duurzaamheid. Beide akkoorden zijn verlengd t/m 2026. Eind 2026 wordt een nieuw bestuursakkoord ter vaststelling en ondertekening voorgelegd aan ons bestuur

Aan de regionale samenwerking Klimaatadaptatie ligt de regionale adaptatiestrategie (RAS) en uitvoeringsagenda (RUA) ten grondslag. Beide plannen vormen de basis voor onze Lokale adaptatiestrategie ((LAS), vastgesteld 25 april 2024) en de toegekende rijkssubsidie vanuit de Stimuleringsregeling Klimaatadaptatie en Programma zandgronden Noord-Nederland.

B. Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties

Op basis van het inzicht in de werking van ons water- en rioolsysteem nemen we maatregelen. Jaarlijks stellen we programma's op waarin we beschrijven wat we waar en wanneer gaan doen. Hierin nemen we klimaatadaptatie mee. Onze programma's stemmen we af met andere afdelingen en, waar nodig, met de werkregio.

Daarnaast geven we uitvoering aan onze Verordening afvoer hemelwater en grondwater en onze subsidieregeling afkoppelen hemelwaterafvoer.

In de waterketensamenwerking nemen we deel aan de projecten: meten & monitoren, gegevensbeheer noord, waterketenkaart, neerslagdashboard en gezamenlijk baggeren. De drie eerstgenoemde projecten krijgen een permanent karakter en zijn ondergebracht in Stichting Waterketenbeheer Noord i.o. Op 22 januari 2026 heeft ons bestuur ingestemd met toetreding tot deze stichting .

In de regionale samenwerking klimaatadaptatie wordt gefaseerd uitvoering gegeven aan de RUA. Fase 2 (2026 en 2027) loopt. We nemen deel aan de regionale werkgroep, de sub-werkgroep communicatie en kennissessies.

C. De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

De ontwikkeling van de rioolheffing is dynamisch, waarbij aan de hand van het jaarprogramma ieder jaar een actualisatie plaatsvindt van de berekening. Op die manier is de ontwikkeling van het tarief in balans met de werkelijke kosten. Om de rioolheffing stabiel te houden maken we gebruik van een (egalisatie) voorziening.

De kosten voor investeringen en onderhoud aan het riool stijgen in 2027 met 8%. Dit is het gevolg van de stijging van de salariskosten vanuit de nieuwe CAO en de doorberekening van inflatie. Deze kosten worden doorberekend in de tarieven in verband met de geldende 100% kostendekkendheid. Hoe de tarieven zich na 2027 ontwikkelen is afhankelijk van onze beheeropgave.

De aanpak van onze water- en rioleringsopgave, de financiering van onze subsidieregeling afkoppelen hemelwaterafvoer en onze bijdrage aan de regionale samenwerkingsverbanden worden gefinancierd vanuit onze voorziening.

Het Rijk stelt subsidie beschikbaar voor het meekoppelen van klimaatadaptatieve maatregelen in de aanpak van wateroverlast en droogte, te weten: 33% vanuit de Stimuleringsregeling Klimaatadaptatie en 25% vanuit de subsidieregeling Programma Zandgronden Noord Nederland.

Voor de aanpak van klimaatadaptatieve maatregelen, die niet uit het rioolfonds kunnen worden gefinancierd, maar waarvoor subsidie vanuit Programma Zandgronden Noord-Nederland beschikbaar is gesteld, is in 2025 extra budget begroot, verdeeld over 3 jaar (2025-2027).

D. Voortgang

We geven uitvoering aan onze jaarlijks geprogrammeerde werkzaamheden.

We streven ernaar om de, in de begroting opgenomen, budgetten nog in hetzelfde begrotingsjaar in te zetten. Sommige werkzaamheden verschuiven in de tijd doordat deze bijvoorbeeld worden gekoppeld aan andere werkzaamheden (werk met werk maken).

De Omgevingswet is per 1 juli 2024 van kracht. Het is een integrale wet die alle regels voor de fysieke leefomgeving bundelt met als doel om het beheer en de ontwikkeling van de leefomgeving meer in samenhang, flexibel en participatief te maken. Dit heeft consequenties voor ons GRP en onze beheeropgave. De komende periode, 2026 en 2027, gaan we door met het onderbrengen van ons GRP in de verschillende planvormen van de Omgevingswet, zoals bijvoorbeeld: onze beleidskeuzes en doelen in onze omgevingsvisie, en onze beheeropgave in een programma. 1 januari 2028 is er een nieuw water- en rioleringsprogramma (WRP) voorzien.

De werkregio Groningen Noord-Drenthe werkt aan een nieuwe overeenkomst voor de waterketensamenwerking. De vaststelling van deze overeenkomst staat gepland voor eind 2026 en moet per 1 januari 2027 in werking treden.

De uitvoering van fase 1 (2024-2025) van de RUA is afgerond en wordt in 2026 geëvalueerd. Fase 2 (2026-2027) loopt. Hiervoor is in de werkregio een nieuw werkplan opgesteld.

Gebouwen

Basisgegevens/uitgangspunten

De gemeente Aa en Hunze heeft 50 gemeentelijke accommodaties. Deze 50 accommodaties bestaan uit onder andere 3 kerktorens, 3 molens, 3 multifunctionele accommodaties, 2 zwembaden, 3 sporthallen, 2 gymnastieklokalen, 1 sportzaal, 18 dorpshuizen (waarvan 7 in eigendom), 1 loods met overkapping voor Openbare Werken, 4 brandweerposten, 1 gemeentehuis, 1 afvalbrengstation en 18 overige locaties. Door de verzelfstandiging van het openbaar basisonderwijs per 1 januari 2010 (stichting PrimAH) en de overheveling van het groot onderhoud per 1 januari 2015 is de gemeente niet meer verantwoordelijk voor het onderhoud van de schoolgebouwen. Als gevolg van de bevolkingskrimp is het eigendom én het onderhoud van de schoolgebouwen in Schipborg, Nieuw Annerveen, Annerveenschekanaal en Gasselternijveenschemond weer terug gegaan naar de gemeente. De schoolgebouwen in Schipborg en Gasselternijveenschemond zijn inmiddels verkocht.

A. Het Beleidskader

Het kader voor het onderhoud van de gebouwen is de door de raad op 10 april 2025 vastgestelde “nota onderhoud gebouwen”. Het betreft hier het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen, exclusief de dorpshuizen en monumenten. In deze nota wordt gestreefd naar een onderhoudsniveau tussen de conditieschalen 2 en 3, wat overeenkomt met een goede tot redelijke onderhoudstoestand. Het gebouwenonderhoud vindt plaats op basis van onderhoudsbegrotingen in de vorm van een zogenaamde meerjarenraming voor een periode van 10 jaar. Sinds dit jaar laat de stichting PrimAH haar MJOP van de basisscholen door een extern adviesbureau opstellen. Voor de overige gebouwen wordt de MJOP vierjaarlijks geactualiseerd. Hiervoor wordt een inspectie ter plaatse uitgevoerd. Het onderhoud van dorpshuizen vindt plaats op basis van de notitie dorpshuizenbeleid die door de raad is vastgesteld. Het beheer en onderhoud van de gebouwen van de voetbalverenigingen is de verantwoordelijkheid van de vereniging geworden.

B. Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties

Het gebouwenonderhoud wordt conform de Meerjarenonderhoudsplanung (MJOP) en het beleidskader uitgevoerd. Over de eventuele (financiële) consequenties van de driejaarlijkse inspectie zal uw raad in de voortgangsrapportages en de begroting worden geïnformeerd.

In 2024 zijn alle MJOP's van de gebouwen, de monumenten en de dorpshuizen voor de periode 2025-2034 geactualiseerd. De actualisatie van het MJOP van de gebouwen is door een extern adviesbureau uitgevoerd, waarbij alle gegevens zijn verwerkt in het onderhoudsprogramma O-prognose. Door dit onderhoudspakket zelf ook aan te schaffen kan voor de toekomst op een eenvoudige en snellere wijze de actualisatie plaatsvinden.

De grondslag voor het verantwoorden van een voorziening betreft een recent beheerplan. De notitie materiele vaste activa van de commissie BBV geeft aan dat met een recent beheerplan, een plan niet ouder dan vijf jaar wordt bedoeld. De beheerplannen van de gemeente Aa en Hunze waren ouder als vijf jaar. Inmiddels zijn alle beheerplannen geactualiseerd en de voorzieningen waarnodig bijgesteld. De bijgestelde voorzieningen zijn dit voorjaar door de Raad goedgekeurd.

C. De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Conform het meerjarig onderhoudsschema gemeentelijke gebouwen is voor groot onderhoud en schilderwerk van gemeentelijke gebouwen (excl. monumenten, schoolgebouwen en dorpshuizen) structureel respectievelijk € 354.000 en € 103.000 in de begroting opgenomen.

Voor groot onderhoud en schilderwerk van monumenten is dat bedrag respectievelijk € 20.000 en € 15.000 structureel. Daarnaast is een bedrag van € 421.000 beschikbaar in de exploitatie voor regulier onderhoud van de gemeentelijke gebouwen (excl. schoolgebouwen en dorpshuizen). Hiervan is € 30.000 voor monumenten.

Voor het groot onderhoud van dorpshuizen is in de exploitatie jaarlijks een bedrag van € 54.000 beschikbaar; dit bedrag maakt onderdeel uit van een subsidieregeling. We subsidiëren 70% van de kosten groot onderhoud dorpshuizen.

D. Voortgang

De in de onderhoudsbegroting geraamde werkzaamheden worden aan het begin van het jaar op een lijst van "uit te voeren werkzaamheden" geplaatst. Bij deze lijst wordt een planning opgesteld voor het desbetreffende jaar. Uitgangspunt is de werkzaamheden in het geraamde jaar uit te voeren. Bij een aantal omvangrijke werkzaamheden komen de bedragen in een periode van 2 of 3 jaar beschikbaar. Afhankelijk van de uit te voeren werkzaamheden dient de uitvoering overigens wel aaneengesloten plaats te vinden.

Op basis van onze kennis van de gebouwen, opgedane ervaringen en de recent geactualiseerde MJOP's hebben we goed zicht op de onderhoudstoestand van de gebouwen.

Groen

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het gemeentelijk te beheren groen.

Groenbeheer binnen de kom		
Bomen	28.000	stuks
Monumentale bomen	180	stuks
Gazon	130	hectare
Ruw gras	15,5	hectare
Struiken	34,5	hectare
Vaste planten	1.400	m2
Plantenbakken	30	stuks
Parkbos	25,5	hectare
Groenbeheer buiten de kom		
Bomen	60.000	stuks
Gazon	7	hectare
Ruw gras	300	hectare
Bosplantsoen/struiken	12,5	hectare

Groen

Basisgegevens/uitgangspunten

Gemeente Aa en Hunze heeft een divers en omvangrijk areaal aan openbaar groen. Het onderhoud binnen de kernen wordt grotendeels uitgevoerd door de gemeentelijke buitendienst, via kernteams onder begeleiding van voormannen. Een deel van het onderhoud buiten de kernen wordt uitbesteed, zoals de reguliere snoeiwerkzaamheden aan gemeentelijke bomen.

A. Het beleidskader

Het gemeentelijke groenbeleid is gericht op duurzaam beheer en onderhoud van het openbaar groen, met oog voor gebruikswaarde, biodiversiteit en leefbaarheid. De uitvoering vindt plaats op basis van beleidsmatige kaders, wettelijke verplichtingen en bestekken op basis van gegevens in het groenbeheersysteem.

De bomen in gemeentelijk eigendom worden planmatig en structureel onderhouden. De gemeente is daarvoor verdeeld in drie beheereenheden, waarbij ieder jaar een ander gebied aan de beurt is. Hiermee wordt invulling gegeven aan de wettelijke zorgplicht en het plan draagt bij aan de veiligheid, vitaliteit en duurzaamheid van het bomenbestand. Het onderhoud aan monumentale bomen wordt uitbesteed aan de Bomenwacht.

In de afgelopen jaren is ervaring opgedaan met ecologisch bermbeheer op een aantal trajecten in het buitengebied. Dit wordt doorgezet in het Bermbeheerplan dat eind 2025 door de gemeenteraad is vastgesteld.

In 2025 zijn in het kader van de Basiskwaliteit Natuur voor deelgebieden in de gemeente Natuurwaardenkaarten opgesteld. De kaarten gaan over de algemene soorten buiten natuurgebieden. Ze geven inzicht in de staat van de basiskwaliteit natuur in de gemeente. Ook worden maatregelen voorgesteld om deze basiskwaliteit te verhogen.

Het opstellen van het soortenmanagementplan (SMP) is gestart in 2025. Het plan onderzoekt welke beschermde soorten in een gebied voorkomen en beschrijft hoe hun leefgebieden beschermd en verbeterd kunnen worden. Met het SMP wordt een gebiedsgerichte omgevingsvergunning aangevraagd bij de provincie, wat het mogelijk maakt om te verduurzamen zonder telkens afzonderlijke ecologische onderzoeken en vergunningen voor flora- en fauna-activiteiten te moeten aanvragen.

In 2026 wordt verder invulling gegeven aan het gemeentelijk flora- en faunabeleid voor beschermde soorten. Onderdeel hiervan is de implementatie van de gedragscode soortenbescherming voor gemeenten. Deze gedragscode geeft kaders voor het uitvoeren van beheerwerkzaamheden in overeenstemming met de Omgevingswet.

Het speerpunt biodiversiteit is in de Duurzaamheidsvisie is opgenomen. De Duurzaamheidsvisie is uitgewerkt in een uitvoeringsagenda. Hierin staat dat we door gaan met oplossingen om de biodiversiteit in de gemeente te vergroten, dat er bij woningbouw rekening wordt gehouden met natuurinclusieve maatregelen en dat in 2030 de gronden rondom gemeentelijk vastgoed en openbaar groen natuurlijk en klimaatadaptief zijn ingericht.

B. Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties

Tijdens de uitvoering van het Bermbeheerplan is gebleken dat een andere werkwijze voor het afvoeren van bermmaaisel moet worden gekozen om te voldoen aan de geldende wet- en regelgeving.

In 2027 wordt het ecologisch onderzoek in het kader van het soortenmanagementplan afgerond en wordt de gebiedsgerichte vergunning bij de provincie aangevraagd. Verspreid over meerdere locaties zijn voorzieningen voor beschermde soorten geplaatst als compensatie. Deze voorzieningen worden de komende jaren gemonitord. Hiermee wordt voldaan aan de wettelijke verplichting om soorten te beschermen bij het isoleren/verduurzamen van woningen.

In 2026 is de gedragscodetool geïmplementeerd in de gemeentelijke organisatie. Deze tool zorgt er voor dat we bij reguliere beheer- en onderhoudswerkzaamheden voldoen aan de Gedragscode soortenbescherming gemeenten. Ook kunnen beheer en ruimtelijke ontwikkelingen beter worden afgestemd op het behoud van beschermde soorten in de gemeente.

Om invulling te geven aan de ambities op het gebied van biodiversiteit in de Duurzaamheidsvisie starten we in 2027 met het biodiverser en klimaatadaptiever inrichten van gronden rond gemeentelijk vastgoed. De inventarisatie uit 2026 ligt hieraan ten grondslag. Ook voeren we projecten uit om het leefgebied van de patrijs en de steenuil in de gemeente te verbeteren. Met stichting Steenbreek wordt onderzocht of het project Tuinrangers in 2027 in de gemeente van start kan gaan.

C. De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Voor de financiering van het soortenmanagementplan (SMP) is het benodigde budget beschikbaar gesteld.

De uitvoering van het bermbeheerplan veroorzaakt een stijging in de kosten. Hiervoor is een aanvullend bedrag opgenomen in de begroting.

Voor de implementatie van de gedragscode soortenbescherming wordt uitgegaan van inzet binnen bestaande capaciteit.

De financiële uitwerking van de ambities op het gebied van biodiversiteit vindt plaats binnen de uitvoeringsagenda van de Duurzaamheidsvisie.

D. Voortgang

In 2027 gaan we verder met de uitvoering van het bermbeheerplan zoals dat door de raad is vastgesteld.

Het bomenonderhoud vindt plaats volgens het vastgestelde bomenonderhoudsplan. De gemeente is opgedeeld in drie beheereenheden, waarbij jaarlijks een andere eenheid aan de beurt is. Het onderhoud aan monumentale bomen wordt jaarlijks uitgevoerd door een externe partij (Bomenwacht).

In 2027 wordt de gebiedsgerichte vergunning op basis van het Soortenmanagementplan aangevraagd bij provincie Drenthe. Hiervoor zijn compensatievoorzieningen voor beschermde soorten gerealiseerd op (voornamelijk) gemeentelijk vastgoed. Met het verkrijgen van de vergunning start ook de 10 jaar monitoring.

In 2027 is de gedragscode soortenbescherming gemeente in de organisatie geïmplementeerd en ingebed in het reguliere beheerproces. Medewerkers worden hierin begeleid, en bij werkzaamheden wordt gewerkt volgens de ecologische werkprotocollen en de gedragscodetool.

In 2027 gaan we door met het invullen van de ambities op het gebied van biodiversiteit binnen de kaders van de Duurzaamheidsvisie. Activiteiten die bijdragen aan groenbeheer en ecologische versterking worden waar mogelijk gekoppeld aan andere projecten en programma's binnen de fysieke leefomgeving.

Recapitulatie

Recapitulatie van het middelenbeslag op het gebied van kapitaalgoederen in de productenraming 2027, inclusief salarissen en tractie.

De in de recapitulatie genoemde bedragen komen niet allemaal terug in de teksten van deze paragraaf.

Pijler	taakveld		Lasten	% totale uitgaven
Wegen				
4	2.1.1	Verkeer en vervoer algemeen	1.265.000	1,3
4	2.1.2	Wegen	876.000	0,9
4	2.1.2	Toevoeging voorziening wegen	949.000	1,0
4	2.1.3	Wegmeubilair	639.000	0,7
4	2.1.4	Overige aangelegenheden wegen, straten, pleinen	597.000	0,6
Water en kunstwerken				
3/4	5.7.3	Afwatering	920.000	1,0
Riolering				
4	7.2.1	Riolering algemeen	2.094.000	2,2
Gebouwen				
div.	Verspreid	Regulier onderhoud	421.000	0,4
		Schilderwerk	118.000	0,1
		Groot onderhoud	428.000	0,4
Groen				
4	5.7.1	Openbaar groen algemeen	2.784.000	2,9
4	5.7.2	Openbaar groen	2.067.000	2,2
Totaal			13.158.000	13,8

Financiering

Financiering

De financieringsparagraaf is een verplicht onderdeel in de programmabegroting en –rekening en vloeit voort uit de Wet Financiering decentrale overheden (wet FIDO). Deze wet schept een bindend kader voor een verantwoordelijke en professionele inrichting van een treasuryfunctie bij decentrale overheden. Het belangrijkste uitgangspunt van de wet FIDO is het beheersen van de financiële risico's. De wijze waarop de risico's binnen de gemeente Aa en Hunze worden beheerst is geregeld in het treasurystatuut. Dit statuut vormt dan ook de basis voor de paragraaf financiering.

De treasuryfunctie ondersteunt de uitvoering van de programma's door middel van de financiering van beleid en het uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn.

Treasury omvat het sturen, beheersen, verantwoorden over en toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

In 2024 is het treasurystatuut van de gemeente Aa en Hunze geactualiseerd en goedgekeurd door de raad.

Toerekening van rente

In de notitie Rente 2023 van de commissie BBV (Besluit, Begroting en Verantwoording) wordt ingegaan op de verwerking van de rentelasten en –baten in de begroting en de jaarstukken. Doelstelling van de notitie is het bevorderen van een eenduidige handelswijze met betrekking tot rente door gemeenten (harmonisering), stimuleren dat gemeenten de (verwachte) werkelijke rentelasten opnemen in de begroting en de jaarstukken en het eenduidig inzichtelijk maken van de wijze waarop de gemeenten met rente zijn omgegaan (transparantie).

De richtlijnen uit de notitie Rente hebben we toegepast in onze begroting en jaarrekening.

Berekening renteresultaat 2027

Externe rentelasten over de korte en lange financiering		934.930
Externe rentebaten	-/-	0
Saldo door te rekenen externe rente		934.930
Rente doorberekend aan grondexploitatie	-/- 0	
Rente van projectfinanciering	-/- 0	
Rentebaat van verstrekte leningen	+ 0	
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		934.930
Rente over eigen vermogen		0
Rente over voorzieningen		0
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		934.930
Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/-	-1.107.042
Renteresultaat nadelig		-172.112

Financiering

De verwachte leningenportefeuille (looptijd >1 jaar) ziet er als volgt uit:

Stand per 1 januari 2027	€ 2.800.000
Nieuwe leningen	€ 0
Reguliere aflossingen	€ <u>700.000</u>
Stand per 31 december 2027	€ 2.100.000

Wanneer er een financieringsbehoefte ontstaat, wordt eerst tot het conform de wet FIDO maximaal toegestane bedrag met kort geld gefinancierd.

Financieringsrisico's

Ten aanzien van de beleidsvoornemens voor het risicobeheer van de financieringsportefeuille zijn de volgende risico's te onderscheiden:

Renterisico

Ten aanzien van het renterisico dient te worden gekeken naar het risico van de vlottende schuld en de risico's van langlopende leningen. Ter beperking van de het renterisico zijn 2 normen opgesteld: de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Het doel van deze normen, uit hoofde van de wet FIDO, is te voorkomen dat bij herfinanciering van leningen bij (aanzienlijk) hogere rente grote schokken optreden in de hoogte van de rente die de gemeente moet betalen.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet heeft betrekking op vlottende schulden met een looptijd tot maximaal 1 jaar inclusief de debetstand op de rekening-courant. De kasgeldlimiet is gelimiteerd tot 8,5% van het bedrag van de begroting (2027 € 95,2 mln). De kasgeldlimiet is in 2027 ca. € 8,1 mln. Eenmaal per kwartaal wordt de gemiddelde liquiditeitspositie berekend. Als in drie achtereenvolgende kwartaalrapportages de kasgeldlimiet wordt overschreden, wordt de toezichthouder daarvan op de hoogte gesteld. Daarbij moet in een plan zichtbaar worden gemaakt hoe men opnieuw aan de kasgeldlimiet denkt gaan voldoen. De toezichthouder kan, indien hij het plan ontoereikend acht, bepalen dat zijn toestemming is vereist voor het aangaan van nieuwe korte leningen. Uit de cijfers blijkt dat de onze gemeente steeds heeft voldaan aan de kasgeldlimiet. Op basis van de begroting 2027 is een meerjarige liquiditeitsprognose opgesteld. Deze prognose is in een tabel weergegeven.

Liquiditeitsprognose

Prognose per 31-12

Kasgeldlimiet	2026	2027	2028	2029
-€ 8.093.297	-€ 8.093.297	-€ 8.093.297	-€ 8.093.297	-€ 8.093.297

Prognose 2027 per einde kwartaal

Kasgeldlimiet	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
-€ 8.093.297	-€ 4.000.000	-€ 7.500.000	€ 0	€ 0

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft betrekking op leningen met een looptijd >1 jaar. De norm houdt in dat de jaarlijkse aflossingen en de renteherzieningen samen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. De aflossingen worden ook meegenomen omdat in geval van herfinanciering hierover ook renterisico wordt gelopen. In het onderstaande schema is het renterisico voor onze langlopende leningen in beeld gebracht. Uit dit overzicht blijkt dat nu en de komende jaren een zeer beperkt (ruim binnen de norm) renterisico op de langlopende schulden wordt gelopen.

Berekening Renterisico vaste schuld

	Omschrijving	2027	2028	2029	2030
(Bedragen x € 1.000)					
1	Renteherzieningen	0	0	0	0
2	Aflossingen	700	700	700	700
3	Renterisico (1+2)	700	700	700	700
4	Renterisiconorm (20% x € 95.404)	19.043	19.043	19.043	19.043
5a	Ruimte onder renterisiconorm (4>3)	18.343	18.343	18.343	18.343
5b	Overschrijding renterisiconorm (3>4)	0	0	0	0

Kredietrisico

Kredietrisico's doen zich voor bij de verstrekte leningen. In onderstaande tabel is aangegeven aan welke groepen leningen zijn verstrekt.

Kredietrisico's

Risicogroep	restant vordering per 1-1-2027
Deelnemingen	712.000
Langlopende personeelsleningen	100.000
Woningbouwcorporaties	0
Startersleningen	1.000.000
Zonneleningen	20.000
Totaal	1.832.000

De langlopende personeelsleningen zijn hypotheekleningen. Hierbij is het kredietrisico klein, omdat de verstrekte lening nooit hoger is dan de waarde van het onderpand. Er worden geen nieuwe personeelsleningen meer afgesloten. Hierdoor daalt het uitstaande bedrag.

De startersleningen zijn hypotheekleningen die worden verstrekt om het verschil tussen de verwervingskosten en de volgens NHG (Nationale Hypotheek Garantie) normen verstrekte eerste hypotheek te financieren. Het betreft een revolverend krediet van maximaal € 45.000 waarbij de eerste 3 jaar geen rente en aflossing wordt betaald. Daarna wordt per periode op basis van een inkomenstoets de hoogte van de rente en aflossing bepaald.

De zonnelening biedt een oplossing voor huiseigenaren om met een lening tegen gunstige voorwaarden in energiebesparende maatregelen te investeren. Aa en Hunze stimuleert zo energiebesparing in bestaande koopwoningen. Er worden geen zonneleningen meer verstrekt door de gemeente. Burgers kunnen hiervoor terecht bij de provincie.

De blijverslening is voor mensen die graag langer in hun woning willen blijven wonen en daarvoor aanpassingen aan hun woning willen laten doen. De interesse hiervoor is tot op heden gering.

Borgstellingen

Naast de verstrekte leningen staat de gemeente ook borg voor leningen. Het saldo van de borgstelling voor NHG hypotheekleningen neemt af, omdat de gemeente sinds 2011 niet meer borg staat voor nieuwe NHG hypotheekleningen (stand per 01-01-2026 was € 160.000). Door aflossing neemt, naast het saldo, ook het risico af. Het saldo voor borgstelling aan Woningcorporaties is ook afgenomen (stand per 01-01-2026 was € 11.206.672). Het risico is beperkt, omdat de gemeente voor het grootste deel slechts functioneert als achtervang. Het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) staat voor borg. Het risico op de borgstellingen voor dorpshuizen is wel wat hoger. De dorpshuizen dienen wel als onderpand. De stand per 01-01-2026 was € 251.160.

Bedrijfsvoering

Bedrijfsvoering

Inleiding

Vanuit Gemeente Aa en Hunze wordt een breed scala aan producten geleverd richting onze inwoners. De bedrijfsvoeringsprocessen in de organisatie ondersteunen en faciliteren het uitvoeren van deze werkzaamheden. De kwaliteit, samenhang en doorontwikkeling van de bedrijfsvoeringsprocessen zijn daarom van groot belang zodat zij optimaal blijven aansluiten bij de behoeften van de organisatie en de samenleving.

Organisatieontwikkeling

Maatschappelijke vraagstukken worden steeds complexer en vragen om intensieve samenwerking met inwoners, maatschappelijke partners en andere overheden. Daarnaast willen we als organisatie flexibel kunnen blijven reageren op de ontwikkelingen die op ons afkomen. Binnen de organisatie hebben we daarom extra aandacht voor eenduidige sturing op programma's en projecten, de doorontwikkeling van het managementteam en aandacht voor de goede mensen op de goede plek in een gezonde organisatie. Hiermee versterken we onze slagkracht en wendbaarheid en bouwen we aan een organisatie die bestuurlijke doelstellingen realiseert, maatschappelijke opgaven effectief oppakt en een aantrekkelijke werkomgeving biedt voor medewerkers.

Ook inhoudelijk moet de organisatie steeds blijven meebewegen om aan te blijven sluiten bij actuele ontwikkelingen zoals veranderende verwachtingen van onze inwoners, ontwikkelingen op de arbeidsmarkt, technologische ontwikkelingen en de toenemende dreiging van crises.

Dienstverlening en servicenormen

We zien een positieve trend bij de afhandeling bij telefonie. Van zo'n 70 telefoonafhandeling per dag wordt ongeveer 2/3 direct beantwoord en wordt voor de rest een terugbelverzoek gemaakt. De afhandeling daarvan binnen de gestelde norm van drie dagen beweegt richting de 75%. Door verbeterde kanaalsturing zien we dat grote pieken in de telefonie efficiënt kunnen worden verwerkt, zoals bij de storm die veel extra meldingen tot gevolg had. De klanttevredenheid bij MOR-meldingen blijft rond de 70% bewegen. Uit de positieve reacties komt vooral naar voren dat de gemeente de melding goed heeft opgepakt en het probleem heeft verholpen, onvrede komt veelal voort uit onvrede met de geboden oplossing.

We breiden onze monitoring uit door zowel kwantitatieve als kwalitatieve informatie te verzamelen over de (ervaren) bereikbaarheid, tijdigheid en kwaliteit van onze dienstverlening. Daarnaast halen we iedere drie jaar via de burgerpeiling breed signalen en ervaringen op bij onze inwoners. Hierdoor krijgen we beter inzicht in hun ervaringen, verwachtingen en behoeften, waardoor we gericht kunnen sturen op de resultaten en de verdere ontwikkeling van onze dienstverlening.

Personeel: Werving, veiligheid, gezondheid en inzetbaarheid

De arbeidsmarkt wordt krappere en verandert snel. Technologische en maatschappelijke ontwikkelingen veranderen ons werk en de vaardigheden die daarvoor nodig zijn. Daarom is een integrale HR-aanpak nodig, waarbij we niet alleen kijken naar het aantrekken van nieuwe medewerkers, maar juist ook naar het ontwikkelen, behouden en anders inzetten van talent. Zo werken we aan aantrekkelijk werkgeverschap: een organisatie waar mensen graag werken, zich kunnen ontwikkelen en met plezier en perspectief bijdragen aan maatschappelijke opgaven. Daarmee kunnen we wendbaar inspelen op veranderende functies, opgaven en benodigde expertise.

Als organisatie geven we hier invulling aan met aandacht voor werving en selectie, ontwikkeling, duurzame inzetbaarheid, vitaliteit, mobiliteit en strategische personeelsplanning. Daarbij werken we waar mogelijk samen met andere gemeenten om kennis en expertise te delen en gezamenlijk op te trekken. Met strategische personeelsplanning (SPP) brengen we in beeld welke capaciteit, kwaliteiten en competenties in de toekomst nodig zijn en welke acties nodig zijn om hierop tijdig in te spelen.

De gesprekscyclus ondersteunt het gesprek over ontwikkeling, inzetbaarheid en loopbaanperspectief. Een veilige en gezonde werkomgeving, met aandacht voor vitaliteit en werkplezier, blijft daarbij belangrijk.

Informatievoorziening, automatisering en informatieveiligheid

Informatiebeleid: In 2027 actualiseren we ons informatiebeleidsplan, zodat dit opnieuw aansluit bij maatschappelijke en technologische ontwikkelingen. Daarbij besteden we aandacht aan sturing, rapportages, bewustwording, samenwerking en informatiebeveiliging. Digitalisering en AI bieden kansen voor betere dienstverlening, efficiëntere processen en betere besluitvorming. Tegelijkertijd brengen deze ontwikkelingen nieuwe risico's met zich mee. Dit vraagt om blijvende aandacht voor informatiebeveiliging, privacy, verantwoord datagebruik en heldere processen, rollen en verantwoordelijkheden. Om hierop in te spelen, werken we met pilots aan het verbeteren van sturingsinformatie en het versterken van datagedreven werken. Daarnaast documenteren en optimaliseren we onze processen, zodat risico's beter beheerst kunnen worden en nieuwe toepassingen, zoals AI, op een verantwoorde en veilige manier kunnen worden ingezet. Hierdoor vergroten we de grip op onze organisatie en versterken we onze informatievoorziening.

We willen de regie over onze eigen data behouden en versterken. Vanuit het principe van datasoevereiniteit zorgen we ervoor dat de gemeente zeggenschap houdt over waar onze data wordt opgeslagen, hoe deze wordt gebruikt en wie er toegang toe heeft, ook wanneer we gebruikmaken van externe leveranciers en clouddiensten. Daarnaast spelen we tijdig in op Europese wet- en regelgeving en ontwikkelingen die nieuwe eisen stellen aan onze digitale dienstverlening, informatievoorziening en gegevensuitwisseling.

Informatieveiligheid: De Cyberbeveiligingswet (NIS2) is van kracht geworden. In dat kader zetten we onze activiteiten voort om het risicomanagement te versterken, de bewustwording en training van medewerkers te vergroten en onze digitale weerbaarheid verder te verhogen. Daarnaast is de implementatie van het SIEM-systeem gestart, waardoor de monitoring van beveiligingsgebeurtenissen verbetert. Ook werken we aan het verminderen van kwetsbaarheden in onze kritische systemen. Door onze maatregelen continu te toetsen en te controleren, onder meer via ENSIA, blijven we onze informatiebeveiliging verder verbeteren. Zo bouwen we aan een betrouwbare en weerbare organisatie waarop inwoners, ondernemers en ketenpartners kunnen rekenen.

Begrotingssubsidies

Jaarlijks organiseren verschillende organisaties activiteiten in de gemeente Aa en Hunze, waarvoor zij subsidie ontvangen van de gemeente. Een deel hiervan betreft begrotingssubsidies. Dit zijn veelal subsidies aan maatschappelijke organisaties waar voor een langere periode een subsidierelatie mee is. Op 23 juli 2025 is er een uitspraak geweest van de Raad van State die effect heeft op het mogen verlenen van begrotingssubsidies. Kern van de uitspraak is dat ook voor begrotingssubsidies de regels voor verdeling van schaarse rechten gelden en dat er sprake moet zijn van eerlijke mededinging. Dat betekent dat er ook voor deze subsidies een openbare selectieprocedure moet zijn, als er meerdere organisaties uitvoering zouden kunnen geven aan activiteiten. Het verlenen van een begrotingssubsidie kan nog steeds, maar dan moet er op basis van objectieve, toetsbare criteria vast worden gesteld dat er slechts één serieuze gegadigde is. Deze uitspraak heeft ook consequenties voor verschillende subsidies die nu jaarlijks als begrotingssubsidie worden verleend in Aa en Hunze. Er zal voor deze subsidies een bewuste afweging moeten worden gemaakt of er sprake is van één of meerdere gegadigden. De onderbouwing van deze afweging moet gepubliceerd worden. Wanneer er sprake kan zijn van meerdere gegadigden zal de subsidieverlening hierop moeten worden aangepast.

Verbonden partijen

Verbonden partijen

Inleiding

De gemeente Aa en Hunze heeft zowel bestuurlijke als financiële belangen in verschillende organisaties met een publiekrechtelijke (gemeenschappelijke regelingen) of privaatrechtelijke rechtsvorm (stichtingen, verenigingen, coöperaties en vennootschappen). Met de participatie in verbonden partijen realiseert de gemeente haar maatschappelijke opgaven en ambities.

Een verbonden partij is volgens Artikel 1 van het BBV (Besluit begroting en verantwoording) "Een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft."

Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

De relatie tussen de verbonden partijen en het publieke belang wordt beschreven in de programma's van de begroting. In onderstaand overzicht wordt aangegeven aan welk programma de doelen van de verbonden partij bijdragen.

Wettelijk kader en beleid

Artikel 186 Gemeentewet en het daarop gebaseerde Besluit Begroting en verantwoording (BBV) – met name artikel 15 – regelt de wijze waarop verbonden partijen worden gemonitord. Het BBV is vernieuwd. Het is van belang dat de informatie over verbonden partijen aansluit op de informatie over de activiteiten en eventuele risico's.

Het BBV schrijft voor dat de informatie over de verbonden partijen opgenomen wordt in de beleidsprogramma's waarop de samenwerking met de verbonden partij betrekking heeft. Dit bevordert dat de financiële bijdragen aan verbonden partijen en de daaraan verbonden risico's in de beschouwingen over de gemeentebegroting worden meegenomen.

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de relatie tussen de verbonden partijen en het publieke belang. Ook komen aan de orde ontwikkelingen, in welk geval voornemens als het gaat om nieuwe verbonden partijen, het beëindigen van bestaande verbonden partijen, het wijzigen van bestaande verbonden partijen of eventuele andere actualiteiten omtrent verbonden partijen die gevolgen kunnen hebben voor de taakuitvoering van de verbonden partijen, dan wel financiële consequenties en/of risico's kunnen hebben.

Kaders

Nota verbonden partijen

Op 23 april 2008 heeft de raad de Verordening ex. 212 van de Gemeentewet vastgesteld. Hierin is opgenomen bij artikel 20 lid 1 "Het college biedt op verzoek van de raad ter vaststelling door de raad een nota verbonden partijen aan."

Grip op gemeenschappelijke regelingen

In december 2021 heeft het bestuur van de Vereniging van Drentse gemeenten aan de gemeenten een rapport gezonden met aanbevelingen en een proces-voorstel om de invloed op gemeenschappelijke regelingen te versterken. In de gemeenten Aa en Hunze, Assen, Noordenveld en Tynaarlo wordt vanaf 2020 reeds in raads werkgroepen samengewerkt aan gezamenlijke beoordeling van begrotingen, jaarstukken en kaderbrieven. Het doel is door gezamenlijke zienswijzen aan te bieden grip op de regelingen te versterken.

Risico's

Naast voordelen die samenwerkingsverbanden opleveren, zijn er ook risico's aan verbonden. Door afvaardigingen in het algemeen en/of dagelijks bestuur kunnen financiële risico's worden beheerst. Het risicoprofiel van gemeenschappelijke regelingen is over het algemeen laag, veelal is er een redelijk voorspelbare stijging van de jaarlijkse exploitatielasten. Binnen de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing worden ook de financiële risico's ten aanzien van verbonden partijen beoordeeld.

Het bezit van aandelen van privaatrechtelijke ondernemingen heeft in het algemeen een positief financieel effect. De economische waarde kan namelijk hoger liggen dan de balanswaarde. Wel is voorzichtigheid geboden bij het structureel ramen van dividenduitkeringen, omdat achterblijvende uitkeringen kunnen leiden tot een structureel budgettair probleem.

Overzicht verbonden partijen

Organisatie/vestigingsplaats	Financiële bijdrage 2027 in euro's	Vertegenwoordiging	Publiek belang / Programma (pijler)	Saldo resultaat begroting 2027	Eigen vermogen per 31-12-2027	Vreemd vermogen per 31-12-2027
Gemeenschappelijke regelingen						
Veiligheidsregio Drenthe Assen	€ 2.186.734	Burgemeester (lid), Wethouder Vedder (plv)	Brandweerzorg en hulpverlening bij brand en rampen en geneeskundige hulpverlening bij calamiteiten voor 12 Drentse gemeenten. Pijler 1: Bestuur en Samen doen.	€ 0	€ 3.264.235	€ 38.322.925
Gemeenschappelijke regeling Werkplein Drentsche Aa (WPDA)	€ 4.405.000	Wethouder Hilgenga (lid), Wethouder Fluks (lid)	Uitvoering participatiewet van de 3 deelnemende gemeenten op het terrein van werk en inkomen. Hierdoor is het mogelijk de inwoner die geen werk en/of geen inkomen heeft zo goed en snel mogelijk te helpen. Zo mogelijk bij één loket. Pijler 2: Samen Leven.	€ 0	€ 0	€ 19.222.000
Gemeenschappelijke Regeling Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe (GGD Drenthe) Assen	€ 1.313.927	Wethouder Fluks (lid), Burgemeester (plv)	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de volksgezondheid in brede zin. Pijler 2: Samen Leven.	€ 0	€ 2.854.000	€ 6.742.000
Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Drenthe (ODD)	€ 1.360.684	Wethouder Vedder (lid), Burgemeester (plv)	Uitvoering taken van alle milieutaken op het gebied van omgevingsrecht (vergunningverlening, toezicht en handhaving, advisering). Pijler 4: Voorzieningen, leefbaarheid en wonen	€ 0	€ 939.000	€ 16.901.000
Recreatieschap Drenthe	€ 122.892	Wethouder Fluks (lid), wethouder Hilgenga (plv)	Behartigen van gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van recreatie en toerisme. Pijler 4: Voorzieningen, leefbaarheid en wonen	€ 0	€ 1.692.389	€ 2.186.406
Gemeenschappelijke regeling Publiek vervoer Groningen- Drenthe	€ 21.147	Wethouder Hilgenga (lid bestuurlijk overleg regio Noord-Midden Drenthe)	Het creëren van een optimaal, toekomstbestendig, duurzaam en betaalbaar vervoersnetwerk. Pijler 2: Samen Leven.	€ 0	€ 239.000	€ 10.000
Jeugdhulp regio Drenthe	€ 250.000	Wethouder Hilgenga	Het samen zorgdragen voor een sluitend en toekomstbestendig Drents jeugdzorglandschap. Met het bestendigen van de samenwerking in een gemeenschappelijke regeling wordt op de lange termijn een doelmatige en doeltreffende uitvoering	nb	nb	nb

Organisatie/vestigingsplaats	Financiële bijdrage	Vertegenwoordiging	Publiek belang / Programma (pijler)	Saldo resultaat	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
			van de Jeugdwet beoogd. Pijler 2: Samen Leven.			
Regionaal Historisch Centrum Drents Archief	€ 43.832	Burgemeester	Uitvoering van wettelijke archieftaken, beheer en behoud van archiefbescheiden, beschikbaar stellen van archieven en cultureel-historisch erfgoed, en ondersteuning van de aangesloten overheden bij informatie- en archiefbeheer.	nb	€ 363.000	€ 0
Vennootschappen en coöperaties						
NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) Den Haag	€ -125.000	Wethouder Hilgenga (AVA)	Met gespecialiseerde dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen. Pijler 5: Middelen en ondersteuning	€ 172 mln (2025)	€ 4.777 mln (2025)	€ 123.164 mln (2025)
	<i>Dit betreft de verwachte dividendumkering.</i>					
Enexis BV Den Bosch	€ -140.000	Wethouder Hilgenga (AVA)	Nutsbedrijf, distributie en transporteren van energie, netwerkbeheer. Pijler 5: Middelen en ondersteuning	€ 400 mln (2025)	€ 5.538 mln (2025)	€ 5.949 mln (2025)
	<i>Dit betreft de verwachte dividendumkering.</i>					
Waterleidingmaatschappij Drenthe Assen	€ 0	Wethouder Fluks (AVA)	Een betrouwbare en continue drinkwatervoorziening tegen de laagst mogelijke prijs. Pijler 5: Middelen en ondersteuning	€ 3,6 mln (2024)	€ 64,9 mln (2024)	€ 174,2 mln (2024)
Stichtingen en verenigingen						
Vereniging van Nederlandse Gemeenten Den Haag	€ 53.336	Wethouder Vedder (lid), Burgemeester (plv)	Belangenbehartiging van alle gemeenten bij andere overheden. Tweede Kamer, Kabinet en maatschappelijke organisaties zijn belangrijke gesprekspartners. Pijler 1: Bestuur en Samen doen.	€ -26.000 (2024)	€ 56.301.000 (2024)	€ 118.819.000 (2024)
Vereniging van Drentse Gemeenten Westerbork	€ 27.100	Wethouder Vedder (lid), Burgemeester (plv)	Behartigen van de gezamenlijke belangen van de Drentse gemeenten. Bijvoorbeeld vertegenwoordiging, belangenbehartiging en pleitbezorging richting provincie en Rijk. Pijler 1: Bestuur en samen doen.	€ 46.104 (2025)	€ 193.880 (2025)	€ 959.005 (2025)
Gemeentelijke kredietbank (GKB)	€ 234.000	Wethouder Hilgenga	De GKB is er voor iedereen die te maken krijgt met schulden of financiële ondersteuning nodig heeft. Door het inzetten van schuldhelpverlenig,	nb	nb	nb

Organisatie/vestigingsplaats	Financiële bijdrage	Vertegenwoordiging	Publiek belang / Programma (pijler)	Saldo resultaat	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
			inkomensbeheer, beschermingsbewind en kredietverlening helpt de GKB onze inwoners op weg naar een financieel gezonde toekomst zonder stress om de financiën. Pijler 2: Samen Leven.			

Overige verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling Noordmidden-Drentse samenwerking	€ 173.389	Wethouder Hilgenga	Samenwerking voor jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning in de gemeenten Aa en Hunze, Assen, Midden-Drenthe, Noordenveld en Tynaarlo t.a.v. o.a. inkoop individuele- en maatwerkvoorzieningen, contractmanagement, toezicht en handhaving en advisering m.b.t. beleidsvorming. Pijler 2: Samen Leven.	nb	nb	nb
Eems Dollard Regio (EDR) Leer	€ 4.000	Wethouder Fluks (lid), Wethouder Hilgenga (plv)	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen op het gebied van ruimtelijke ordening, infrastructuur, bevordering van de regionale economie, cultuur en dergelijke. Pijler 1: Bestuur en Samen doen.	nb	nb	nb

Risico's per GR

Veiligheidsregio Drenthe Assen	De voornaamste risico's bij het VRD zitten in opleidings en scholingsbehoefte. Daardoor kan er een tekort ontstaan van geschoolde en geëfende vrijwilligers. Ook geeft onvoldoende opleidingscapaciteit de mogelijkheid dat operationele functies niet tijdig kunnen worden ingevuld.
Gemeenschappelijke regeling Werkplein Drentsche Aa (WPDA)	De begroting 2027 toont aan dat de belangrijkste risico's van het WPDA schuilen in de ontwikkeling van het bijstandsvolume. Dat brengt ook onzekerheid met zich mee rond BUIG budgetten en rijksfinanciering.
Gemeenschappelijke Regeling Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe (GGD Drenthe) Assen	De grootste risico's liggen bij arbeidsmarktkrapte, toenemende vraag naar zorg- en veiligheidsdiensten, onzekerheid over rijksfinanciering en informatiebeveiliging. Door de overgang van diverse taken naar basisfinanciering is de financiële stabiliteit verbeterd en zijn gemeentelijke risico-opslagen vervallen.
Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Drenthe (ODD)	De Omgevingsdienst Drenthe staat de komende jaren voor een groeiende uitvoeringsopgave door toenemende vergunningaanvragen, nieuwe milieuthema's en landelijke ontwikkelingen. Ingezet wordt op het wegwerken van achterstanden, verdere digitalisering, nieuwe huisvesting en versterking van de organisatie. De belangrijkste risico's liggen bij personeelsbeschikbaarheid, ziekteverzuim, ICT-ontwikkelingen en de toenemende werkdruk door een stijgende vraag naar dienstverlening.
Recreatieschap Drenthe Diever	De organisatie wil recreatie nadrukkelijk positioneren als volwaardige maatschappelijke opgave binnen gebiedsontwikkeling. Waarbij de belangrijkste risico's liggen bij personele kwetsbaarheid, beperkte organisatorische omvang en de toenemende druk op ruimte, natuur en leefomgeving.
Gemeenschappelijke regeling Publiek vervoer Groningen-Drenthe	De belangrijkste risico's hangen samen met de kleine organisatorische omvang, personele kwetsbaarheid, informatiebeveiliging en de aanbesteding van nieuwe contracten.
Jeugdhulp regio Drenthe	(Nog) Niet bekend

Organisatie/vestigingsplaats	Financiële bijdrage	Vertegenwoordiging	Publiek belang / Programma (pijler)	Saldo resultaat	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
Regionaal Historisch Centrum Drents Archief	Het Drents Archief werkt samen met diverse partners en organisaties en ziet een toenemend belang van digitale dienstverlening, waaronder het e-depot. Hierdoor nemen ook de eisen aan informatiebeveiliging en digitale weerbaarheid toe. Het Drents Archief besteedt daarom extra aandacht aan de beveiliging van informatie, de risico's van leveranciers en cloudopslag en de continuïteit van digitale systemen. Daarnaast wordt rekening gehouden met stijgende energiekosten en een toenemende behoefte aan werk- en vergaderruimte als gevolg van personele groei.					

Het risicoprofiel blijft over het algemeen laag. De belangrijkste risico's betreffen personeelskrapte, ziekteverzuim, stijgende bedrijfsvoerings- en ICT-kosten, aanbestedingen en toenemende druk op de uitvoeringscapaciteit. De meeste regelingen beschikken over voldoende weerstandscapaciteit en passende beheersmaatregelen, waardoor financiële risico's voor deelnemende gemeenten beperkt en beheersbaar blijven.

N.B. bovenstaande subsidies/financiële bijdragen zijn afgerond op duizendtallen. De opgenomen financiële bijdragen Gemeenschappelijke Regeling zijn conform begroting van de GR 2027.

Belangrijke ontwikkelingen verbonden partijen 2027

Algemeen

Onze gemeenschappelijke regelingen staan vooral in het teken van **doorontwikkeling, digitalisering, samenwerking en toekomstbestendige dienstverlening**. Organisaties krijgen te maken met een toenemende vraag naar hun diensten, terwijl tegelijkertijd sprake is van arbeidsmarktkrapte, hogere kosten en nieuwe maatschappelijke opgaven.

De belangrijkste voornemens zijn gericht op het verbeteren van de dienstverlening door investeringen in ICT, datagedreven werken, innovatie, kennisontwikkeling en regionale samenwerking. Daarnaast wordt gewerkt aan efficiëntere processen en het toekomstbestendig organiseren van taken.

Hieronder een overzicht van belangrijke ontwikkelingen van de verbonden partijen.

WPDA

Onze gemeente zet in op bestaanszekerheid, participatie en integrale dienstverlening en verdere ontwikkeling van 1-loket.

Het beoogd doel voor 2027 is versterking van de samenwerking in het sociaal domein, Uitvoeren van de Kadernota Inkomen, Ontwikkeling en Werk 2025-2028 en Experimenteren met nieuwe werkwijzen via een impulsbudget.

GGD

Per 1 januari 2026 is de nieuwe gemeenschappelijke regeling **SamenDrenthe** in werking getreden, waarin de domeinen publieke gezondheid en zorg & veiligheid zijn samengebracht. SamenDrenthe bevindt zich in een fase van organisatieontwikkeling en groei. De focus ligt op het versterken van de publieke gezondheid en sociale veiligheid, het structureel financieren van belangrijke taken, het opvangen van de toenemende zorgvraag en het toekomstbestendig maken van de organisatie door investeringen in personeel, bedrijfsvoering en innovatie.

Omgevingsdienst Drenthe

De Omgevingsdienst Drenthe richt zich de komende jaren op het wegwerken van werkvoorraden, verdere professionalisering van de organisatie, digitalisering van de dienstverlening en het inspelen op nieuwe milieuvraagstukken zoals stikstof, energietransitie en ZZS. Tegelijkertijd wordt gewerkt aan toekomstbestendige huisvesting en voldoende specialistische capaciteit.

VRD

Voor 2027 streeft de Veiligheidsregio Drenthe naar versterken van vakbekwaamheid en extra investeringen in opleiden, trainen en toetsen van specialistische eenheden, waaronder natuurbrandbestrijding.

Publiek Vervoer

Publiek Vervoer Groningen Drenthe staat in het teken van de nieuwe aanbesteding van het doelgroepenvervoer, de verdere integratie van vervoersvormen via Inclusief Reizen en het versterken van de organisatie. De focus ligt op toekomstbestendig, betaalbaar en toegankelijk vervoer voor inwoners.

NMD

Noord Midden-Drentse samenwerking (NMD) blijft maatschappelijke ondersteuning verzorgen. De jeugdhulp gaat in 2027 over naar de nieuwe gemeenschappelijke regeling Jeugdhulp regio Drenthe.

Jeugdhulp regio Drenthe

Wij gaan in 2027 deelnemen aan deze nieuwe gemeenschappelijke regeling.

Grondbeleid

Grondbeleid

Onder grondbeleid wordt verstaan het gehele instrumentarium dat de gemeente ter beschikking staat om ruimtelijke doelstellingen te realiseren. Het grondbeleid heeft een grote financiële impact. De eventuele baten, maar vooral de financiële risico's zijn van belang voor de financiële positie van de gemeente. Gelet op deze risico's is een afzonderlijke paragraaf over het grondbeleid verplicht gesteld.

Nota Grondbeleid

In 2027 wordt de nota grondbeleid vastgesteld. Met deze nota zijn de hoofdlijnen en uitgangspunten vastgesteld van het voor de toekomst door de gemeente te voeren grondbeleid om het totale grondexploitatieproces te beheersen, te bewaken en af te stemmen op alle relevante beleidskaders. Zo kan er een samenhangend, strategisch en effectief grondbeleid worden gevoerd. In het grondbeleid is opgenomen dat we situationeel grondbeleid voeren. Concreet betekent dit dat we ontwikkelingen aan de markt overlaten en daar waar wij dat als gemeente gewenst vinden over gaan tot actief grondbeleid. Gevolg van actief grondbeleid is dat er gronden zullen worden verworven. Dit kunnen ook strategische aankopen zijn. Naar verwachting zullen er in 2027 opnieuw gronden worden aangekocht voor de realisatie van nieuwe woningen.

De Nota Grondbeleid is feitelijk een kapstok voor nadere beleidsregels of -notities.

De financiële positie

Een financieel uitgangspunt bij grondexploitaties is het realiseren van een sluitende exploitatie, waarin alle kosten voor het realiseren van het openbaar gebied worden verhaald in de grondopbrengst inclusief een bijdrage in de infrastructuur in de ruimste zin van het woord.

Financiële positie per complex per 01 januari 2027

Complex	boekwaarde* 01/01/2027	m2 nog te verkopen	verwacht resultaat	verwachte einddatum
Nooitgedacht	€ 388.804	3.300	€ 789.762	2027
Gieterveen Vonderpad	€ -343.181	11.455	€ 147.000	2032
Totaal	€ 45.623	14.755	€ 936.762	

*Boekwaarde = gemaakte kosten -/- gerealiseerde opbrengsten

Van de complexen worden bij de jaarrekening afzonderlijke voortgangsrapportages opgenomen.

Marktontwikkeling / indexatie 2027

Voor de komende jaren wordt uitgegaan van een geleidelijke normalisering van de prijsontwikkeling. Aan de kostenkant wordt rekening gehouden met een indexatie van circa 2,5%. Aan de opbrengstenkant wordt, mede gezien de aanhoudend positieve ontwikkeling van de woningmarkt, rekening gehouden met een beperkte groei van circa 2%. Per saldo wordt daarmee een voorzichtig en realistisch uitgangspunt gehanteerd voor de grondexploitaties, waarbij de risico's aan de kostenkant nadrukkelijk worden meegewogen.

Rente

Conform wet- en regelgeving wordt voor de grondexploitatie de gemeentelijke omslagrente gehanteerd. Deze is in 2027 1,5%.

Ontwikkelingen 2027

In Anloo zal een Collectief Particulier Opdrachtgeversverband (CPO) naar verwachting in 2027 starten met de ontwikkeling van 13 woningen aan de Raatakkers 2e fase. Daarnaast is in 2026 een onderzoek gestart naar de haalbaarheid van Flexwonen in Anloo (Raatakkers 3e fase). In 2027 zal dit, in samenwerking met de Woonborg, een vervolg krijgen. In Gieterveen gaat de ontwikkeling voor het bouwen van verschillende type woningen aan het Vonderpad van start. In Nooitgedacht worden naar verwachting in 2027 de laatste kavels uitgegeven. Voor de uitbreiding van bedrijventerrein Bloemakkers is eerder grond aangekocht en is archeologisch onderzoek gedaan. Begin 2027 volgen de resultaten van de in begin 2026 opgestarte ecologische onderzoeken. Het project zal in 2027 verder gestalte krijgen. In Annen is in 2026 grond aangekocht. In 2027 zal het plan voor de bouw van verschillende soorten woningen verder vervolgd worden.

Algemene reserve grondbedrijf en weerstandsvermogen

Voor het opvangen van risico's dient een algemene reserve grondbedrijf in stand te worden gehouden. Het bepalen van de noodzakelijke omvang van de algemene reserve grondbedrijf is niet eenvoudig, omdat de omvang afhangt van onzekere factoren als marktontwikkelingen, de rentestand en de verwachte resultaten.

De beoordeling of er voldoende reserves zijn om de risico's te kunnen opvangen is niet eenvoudig. We trachten hieronder een reëel en zo compleet mogelijk beeld te geven.

Weerstandsvermogen conform de nota grondbeleid

In de nota Grondbeleid is de minimale omvang van het weerstandsvermogen vastgesteld. Jaarlijks worden de risico's per exploitatie berekend. De minimaal gewenste omvang van de reserve grondexploitatie is gelijk aan het totaal van de geïnventariseerde risico's, waarbij het minimum is vastgesteld op € 1 miljoen.

Risico's per exploitatie

De resultaten zijn gebaseerd op de huidige marktverwachtingen. Een daling van de woningprijzen of een wijziging in de woningvraag kan leiden tot lagere grondopbrengsten. Daarnaast kunnen stijgende bouwkosten, grondstoffenprijzen en loonkosten leiden tot hogere kosten voor het bouw- en woonrijp maken en kan er vertraging optreden, wat leidt tot hogere rentelasten.

De berekende risico's op basis van de per 1 januari 2026 geactualiseerde en nieuwe grondexploitaties zijn :

- De looptijd van de grondexploitatie is (2 jaar) langer dan begroot.
- De jaarlijkse kostenstijging is (2,5%) hoger dan begroot.
- De opbrengstinflatie van de grondexploitatie is (2%) lager dan begroot.
- Het rentepercentage over de boekwaarde is (1%) hoger dan begroot.

Risico per exploitatie

Complex		Risico
Nooitgedacht	nihil	
Gieterveen		€ -400.000
Totaal		€ -400.000

Algemene reserve grondbedrijf

De verwachte hoogte van de reserve grondbedrijf per 1-1-2027 is € 5.659.000.

Algemene reserve grondbedrijf

saldo per 01-01-2026	5.082.000
mutaties 2026	577.000
saldo 31-12-2026	5.659.000
verwacht resultaat 2026 (te verwerken in 2027)	450.000
Algemene reserve per 31-12-2026	5.659.000

Conclusie

Het minimaal benodigde weerstandsvermogen bedraagt € 1 miljoen. De algemene reserve grondbedrijf voldoet aan deze eis.

Openbaarheid

Openbaarheid

We werken verder aan de implementatie van de Wet open overheid (Woo). Daarbij bereiden we de actieve openbaarmaking van verschillende categorieën informatie voor, conform de wettelijke eisen en de planning van het Rijk. Op basis hiervan stellen we de mijlpalen voor 2027 vast.

We publiceren de categorieën informatie waarvoor actieve openbaarmaking al geldt of waarvoor de voorbereidingen zijn afgerond. Dit betreft onder andere wet- en regelgeving, Woo-besluiten en Woo-verzoeken, agenda's en besluitenlijsten van collegevergaderingen, informatie over de organisatie en werkwijze en bereikbaarheidsgegevens.

Daarnaast blijven we medewerkers informeren over de Wet open overheid en ondersteunen we hen bij onderwerpen zoals schrijven voor openbaarheid en archivering. Binnengekomen Woo-verzoeken handelen we af volgens de afgesproken werkwijze.

Financiële begroting

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen. Het betreft met name de Onroerendezaakbelasting (OZB), de toeristenbelasting, de forensenbelasting en de uitkering uit het gemeentefonds. Deze middelen kennen in tegenstelling tot heffingen als de riool- of afvalstoffenheffing geen vooraf bepaald bestedingsdoel. De niet vrij aanwendbare heffingen worden, evenals de ontvangsten van de specifieke uitkeringen in de programma's waarvan ze voor een deel de kosten dekken, onder de baten verantwoord. Voor het totaalbeeld van alle lokale heffingen wordt verwezen naar paragraaf Lokale heffingen.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

In de tabel wordt een overzicht gegeven van de algemene dekkingsmiddelen. Onder de tabel worden de onderdelen kort toegelicht.

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

	Realisatie Begroting						Toelichting
	2025	2026*	2027****	2028	2029	2030	
(bedragen x € 1.000)							* Raming inclusief begrotingswijzigingen t/m bestuursrapportage 2026.
Lokale heffingen:							** Algemene uitkering uit het gemeentefonds o.b.v. de meicirculaire 2026.
Onroerende zaakbelastingen	5.404	5.410	5.624	5.868	6.098	6.343	*** Geprognosticeerde stand per 31 december.
Toeristenbelasting	2.438	2.465	2.515	2.515	2.515	2.515	**** De ramingen 2027 en verder zijn inclusief de nieuwe voorstellen
Forensenbelasting	284	295	301	309	316	324	
Algemene uitkering uit het gemeentefonds**	57.884	55.048	57.388	57.780	58.057	58.941	
Dividenden	317	245	268	268	268	268	
Vrije Algemene Reserve***	11.242	9.546	6.292	4.004	3.334	2.934	
Totaal algemene dekkingsmiddelen	77.569	73.009	72.388	70.744	70.588	71.325	
Bedrag voor onvoorzien	0	17	17	17	17	17	

Toelichting algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Lokale heffingen

De inkomsten uit de OZB voor 2027 zijn geraamd op basis van een inflatiepercentage van 2,1% (€ 114.000), areaalontwikkeling (€ 50.000) en een meeropbrengst ivm extra nieuwbouw (€ 50.000). De inkomst voor 2027 wordt berekend op basis van de OZB-opbrengst van het voorafgaande jaar, vermeerderd met de meeropbrengst voor 2027 op basis van hiervoor genoemd inflatiepercentage en areaal accres. Voor de jaren 2028, 2029 en 2030 gaat het structureel om een inflatiepercentage van respectievelijk 2,6% , 2,3 % en 2,5%. Daarnaast wordt de inkomst in de periode per jaar verhoogd door een areaal accres van € 50.000 en een meeropbrengst ivm extra nieuwbouw van € 50.000.

De ramingen voor de forensenbelasting worden bepaald door de raming van een voorafgaand jaar plus de trendmatige ontwikkeling. Voor 2027 wordt de opbrengst verhoogd met een inflatiepercentage van 2,1%.

De opbrengst van de toeristenbelasting voor 2027 wordt structureel verhoogd met € 50.000. Deze aanpassing heeft geen gevolgen voor de tarieven en is het gevolg van een hoger aantal overnachtingen (areaaluitbreiding). Het tarief voor 2027 blijft € 1,55 per overnachting.

Voor het beleid omtrent de lokale heffingen wordt verder verwezen naar de paragraaf lokale heffingen.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

De algemene uitkering is berekend op basis van de meicirculaire 2026.

Dividenden

De gemeente Aa en Hunze ontvangt jaarlijks dividenduitkeringen vanuit haar aandelenbezit in de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), Enexis en de Waterleidingmaatschappij Drenthe.

Vrije Algemene Reserve (VAR)

Voor 2027 wordt een bedrag aan de VAR onttrokken van € 3.255.000. Voor de periode 2028-2030 wordt per saldo een vermindering van € 3.358.000 geraamd. Het betreft het totaal van de incidentele mutaties van de ambities, ombuigingen en het gemeentefonds.

Saldo financieringsfunctie

De gemeente Aa en Hunze heeft ter financiering van haar activiteiten in het verleden totaal € 7 miljoen aangetrokken. De boekwaarde hiervan bedraagt op 1 januari 2027 € 2,1 miljoen. De hiermee gepaard gaande rentelasten bedragen € 800. Deze lasten worden volledig toegerekend aan de diverse programma's op basis van de boekwaarde van de investeringen.

Bedrag voor onvoorzien

In de begroting is een bedrag opgenomen van € 17.000.

Overhead en vennootschapsbelasting

Overhead

Overzicht van de kosten van overhead

Directe kosten, die een rechtstreekse relatie hebben met producten en diensten voor onze inwoners, rekenen wij toe aan de pijlers waar zij betrekking op hebben. Kosten die niet een directe relatie hebben met onze dienstverlening, vallen onder overhead. Overhead is formeel gedefinieerd als 'het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces'. Dit betreft de kosten van ondersteunende functies in de bedrijfsvoering zoals leidinggevend, secretariaat, post en archief, facilitaire kosten, huisvesting, ICT, medewerkers personeelszaken, inkoop, juridische zaken en financiën, en tot slot personele kosten zoals werving & selectie en opleidingen. Onderstaand geven wij de begrote overhead in de meerjarenraming weer.

Overzicht overhead

Specificatie taakveld 0.4 Ondersteuning organisatie

(bedragen x € 1.000)

0.4.1 Ondersteuning organisatie algemeen	8.078
0.4.2 Huisvesting	568
0.4.3 Apparaatskosten	1.265
0.4.4 Automatisering	1.521

Algemeen totaal

11.432

Toelichting

Onder pijler 5 Middelen en Ondersteuning valt taakveld 0.4 Ondersteuning organisatie. Op dit taakveld wordt de overhead gepresenteerd. Het totaalbedrag aan overhead is per saldo € 10.960.000

In het BBV is één uitzondering gemaakt op het verplicht centraal begroten van overhead. Dit betreft de toerekening van overhead aan grondexploitaties en te activeren investeringen.

De toerekening aan deze onderdelen voor respectievelijk € 97.000 en € 82.000 maken geen onderdeel uit van het totaal aan overhead.

Vennootschapsbelasting

Voor het grondbedrijf is de gemeente vennootschapsbelastingplichtig. In de begroting hebben we hiervoor een bedrag opgenomen van € 26.000.

Stand en verloop van de reserves en voorzieningen

De genoemde saldi van reserves en voorzieningen zijn inclusief de voorstellen zoals die in de begroting 2027 en de meerjarenbegroting zijn opgenomen.

Stand en verloop van de reserves en voorzieningen

Omschrijving	2027			2028			2029			2030			2031	
	Sald o	Stortin g	Onttrekki ng	Sald o	Stortin g	Onttrekki ng	Sald o	Stortin g	Onttrekki ng	Sald o	Stortin g	Onttrekki ng	Sald o	Sald o
(bedragen x € 1.000)														
Algemene reserves	20.409		3.705	16.704		2.738	13.966		670	13.296		400	12.896	
Bestemmingsreserves	18.982	3.000	2.355	19.628	2.119	2.793	18.954	2.119	2.862	18.210	19	1.708	16.521	
Voorzieningen	8.043	2.385	2.614		2.385	2.307	7.892	2.385	2.194	8.083	2.331	2.441	7.973	
Totaal	47.434	5.385	8.673	36.332	4.504	7.838	40.812	4.504	5.725	39.590	2.350	4.549	37.391	

Verloop Algemene Reserves

De algemene reserve bestaat uit de WAR (Weerstandsdeel algemene reserve), de Algemene reserve van het grondbedrijf en de (Vrije algemene reserve) VAR.

De stand van de WAR en de reserve grondbedrijf is aan het eind van 2030 respectievelijk € 5,7 miljoen en €5,2 miljoen. Aan de WAR en de reserve grondbedrijf worden een onttrekking gedaan van € 450.000.

In de jaren 2027 tot en met 2030 wordt een beslag op de VAR gelegd van in totaal € 6,6 miljoen voor de dekking van de incidentele ambities.

Verloop Vrije Algemene Reserve (VAR)

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
(bedragen x € 1.000)				
geprognosticeerde stand per 1 januari	9.547	6.292	4.004	3.334
storting	0	0	0	0
onttrekking	3.255	2.288	670	400
geprognosticeerde stand per 31 december	6.292	4.004	3.334	2.934

Totaaloverzicht van reserves en voorzieningen

De voorstellen zoals die in de begroting 2027 zijn opgenomen resulteren in een verwachte stand van de VAR per 31 december 2030 van afgerond € 3,0 miljoen.

**Totaaloverzicht
van reserves en
voorzieningen**

Omschrijving	2027			2028			2029			2030			2031	
	Sald o	Stortin g	Onttrekki ng	Sald o	Stortin g	Onttrekki ng	Sald o	Stortin g	Onttrekki ng	Sald o	Stortin g	Onttrekki ng	Sald o	Sald o
(bedragen x € 1.000)														
Weerstandsdeel Algemene Reserve (WAR)	5.653			5.653			5.653			5.653			5.653	
Vrije Algemene Reserve (VAR)	9.547		3.255	6.292		2.288	4.004		670	3.334		400	2.934	
Algemene reserve grondbedrijf	5.209		450	4.759		450	4.309			4.309			4.309	
Totaal algemene reserves	20.40 9		3.705	16.70 4		2.738	13.96 6		670	13.29 6		400	12.89 6	
Sociale wetgeving	100			100			100			100			100	
Onderhanden Werk	3.312			3.312			3.312			3.312			3.312	
Egalisatiereserve Groot onderhoud schoolgebouwen	290	19		309	19		328	19		347	19		365	
Energieknelpunten dorpshuizen en sportaccommodati es	471			471			471			471			471	
Volkshuisvestingsfo nds	621		69	552		69	483		69	414		69	345	
Opvang en vastgoed	7.085			7.085			7.085			7.085			7.085	
Uitvoeringskosten Nij Begun	1.804	882		532	2.154		1.000	1.154		1.154				
Vereveningsreserve rijkstaken	2.202	2.100	1.590	2.712	2.100	1.560	3.252	2.100	1.500	3.852		1.500	2.352	
Vrijwilligersfonds	50		25	25		25								
Dekking kapitaallasten diverse investerings	3.046		139	2.907		139	2.768		139	2.629		139	2.490	
Totaal bestemmingsreser ves	18.98 2	3.000	2.355	19.62 8	2.119	2.793	18.95 4	2.119	2.862	18.21 0	19	1.708	16.52 1	
Wegenonderhoud	146	949	949	146	949	949	146	949	949	146	949	949	146	
Gemeentelijk Riolering Plan (GRP)	180	680	848	12	680	678	14	680	673	21	680	669	32	
Technisch onderhoud gemeentegebouwe n	68	354	409	13	354	265	102	354	330	125	354	418	61	
Technisch onderhoud monumenten	115	20	75	59	20	45	34	20	26	27	20	44	3	
Technisch onderhoud gemeentegebouwe n opvanglocaties	67	34		101	34		135	34		169	34		202	
Schilderwerk gemeentegebouwe n	90	103	69	124	103	174	53	103	55	102	103	126	79	
Schilderwerk monumenten	66	15	60	20	15		35	15	16	33	15	3	45	
Schilderwerk gemeentegebouwe n opvanglocaties	47	24		71	24		94	24		118	24		141	
Groot onderhoud dorpshuizen	78	54	51	81	54	85	50	54	30	74			74	
Vijveronderhoud	-0			-0			-0			-0	0	-0	0	
Pensioenvoorzienin g (vm) wethouders	5.609	105	105	5.609	105	105	5.609	105	105	5.609	105	105	5.609	

Totaaloverzicht van reserves en voorzieningen

Verlofsparen	745			745			745			745			745
Groot onderhoud Bruggen	435	48	16	467	48	6	508	48	8	549	48	127	470
Gebiedsfonds windpark Oostermoer	156		31	125			125			125			125
Bovenwettelijk verlof / IKB	230			230			230			230			230
Regeling vervroegde uittrekking	12			12			12			12			12
Totaal voorzieningen	8.043	2.385	2.614	7.814	2.385	2.307	7.892	2.385	2.194	8.083	2.331	2.441	7.973
Totaal	47.43	5.385	8.673	44.14	4.504	7.838	40.81	4.504	5.725	39.59	2.350	4.549	37.39
	4			6			2			0			1

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

Reserve	Omschrijving	2027	2028	2029	2030
(bedragen x € 1.000)					
Vereveningsreserve rijkstaken	Reservering bijdrage uitvoering	2.100	2.100	2.100	2.100
Reserve dekking kapitaallasten	Dekking afschrijving	-139	-139	-139	-139
Reserve onderwijsgebouwen	Reservering bijdrage onderhoud	19	19	19	19
Totaal		1.980	1.980	1.980	1.980

Overzicht incidentele lasten en baten op voorzieningen

In het onderstaande overzicht zijn de incidentele lasten en baten op de voorzieningen opgenomen. Het gaat om uitgaven vanuit de meerjaren onderhoudsprogramma's. Er zijn geen incidentele baten. De voorzieningen worden op niveau gebracht door structurele stortingen vanuit de exploitatie.

Overzicht incidentele lasten en baten op voorzieningen

Omschrijving voorziening	lasten	baten
(bedragen x € 1.000)		
Wegenonderhoud	3.581	
Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP)	2.124	
Technisch onderhoud gemeentegebouwen	737	
Technisch onderhoud monumenten	100	
Schilderwerk gemeentegebouwen	259	
Schilderwerk monumenten	30	
Groot onderhoud dorpshuizen	207	
Vijveronderhoud	0	
Pensioenvoorziening (vm) wethouders	105	
Verlofsparen	0	
Groot onderhoud Bruggen	262	
Gebiedsfonds windpark Oostermoer	31	
Totaal	7.437	0

Balans en EMU overzicht

Geprognosticeerde balans

Geprognosticeerde balans

Omschrijving	2026 actueel	2027	2028	2029	2030
(bedragen x € 1.000)					
Activa					
<u>Vaste activa</u>					
Immateriële vaste activa	1.662	1.330	997	665	332
Materiële vaste activa	67.770	69.486	66.815	65.013	62.279
Financiële vaste activa *	2.030	2.030	2.030	2.030	2.030
*kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	135	135	135	135	135
*kapitaalverstrekkingen aan overige verbonden partijen	2	2	2	2	2
*leningen aan woningbouwcorporaties					
*leningen aan deelnemingen	712	712	712	712	712
*overige langlopende leningen	1.181	1.181	1.181	1.181	1.181
Totaal vaste activa	71.462	72.846	69.842	67.708	64.641
<u>Vlottende activa</u>					
Onderhanden werk waaronder bouwgrond	290	580	947		
Uitzettingen rentetypische looptijd < 1jr	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Liquide middelen	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Overlopende activa	11.000	11.000	11.000	11.000	11.000
Totaal vlottende activa	17.290	17.580	17.947	17.000	17.000
Totaal generaal	88.752	90.426	87.789	84.708	81.641
Passiva					
<u>Vaste passiva</u>					
Eigen vermogen	39.390	36.868	33.963	32.545	30.481
Voorzieningen	8.043	7.814	7.892	8.084	7.973
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	22.800	28.100	24.600	26.100	23.900
Totaal vaste passiva	70.233	72.782	66.455	66.729	62.354
<u>Vlottende passiva</u>					
Netto vlottende schulden looptijd < 1jr	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Overlopende passiva	8.519	7.644	11.334	7.979	9.287
Totaal vlottende passiva	18.519	17.644	21.334	17.979	19.287
Totaal Passiva	88.752	90.426	87.789	84.708	81.641

EMU-saldo 2027-2030

EMU-saldo 2027-2030

Nr.	Omschrijving	2026	2027	2028	2029	2030
	(bedragen x € 1.000)					
+1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	1.912	-2.086	-2.182	-228	484
+2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	3.417	3.592	3.439	3.510	3.445
+3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	2.370	2.385	2.385	2.385	2.331
-4	Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd (geplande uitgaven)	24.763	5.308	768	1.708	710
+5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overige, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4.					
+6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord:					
-7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	1.021	1.228	710	357	711
+8	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voor zover transacties niet op exploitatie verantwoord:	2.432	1.430		1.317	643
-9	Lasten op balanspost Voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen.	7.437	2.614	2.307	2.194	2.441
-10	Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten.					
	Verkoop van effecten:					
11a	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	nee	nee	nee	nee	nee
11b	Zo ja, wat is bij verkoop de te verwachten boekwinst op de exploitatie?					
	Berekend EMU-saldo	-23.090	-3.829	-143	2.725	3.041

Investerings 2027

Investerings 2027

Voor 2027 zijn de volgende uitbreidings- en vervangingsinvesteringen opgenomen en verwerkt in de eerste begrotingswijziging 2027.

De investeringen worden onderscheiden in investeringen met een economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Investerings 2027

Pijler	Omschrijving	Bedrag	Jaarlast	Dekking	Indeling economisch/ Maatschappelijk nut
Uitbreidingsinvesteringen					
4	Uitvoeringsprogramma mobiliteitsplan verkeer en vervoer (netto)	750.000	-30.000	Algemene dekkingsmiddelen	Maatschappelijk nut
4	Klimaatadaptieve inrichtingsplannen (netto)	414.000	-16.560	Algemene dekkingsmiddelen	Maatschappelijk nut
4	Strategische grondaankopen	2.000.000	-30.000	Algemene dekkingsmiddelen	Economisch nut
4	Veldverlichting voetbalvelden	150.000	-12.250	Algemene dekkingsmiddelen	Maatschappelijk nut
4	Verplaatsbare woningen	1.300.000	-19.500	Algemene dekkingsmiddelen	Maatschappelijk nut
Vervangingsinvesteringen					
4	Openbare verlichting	315.000	-15.750	Algemene dekkingsmiddelen	Maatschappelijk nut
5	Vervanging materieel buitendienst	169.000	-25.350	Algemene dekkingsmiddelen	Economisch nut
5	Vervanging hard- en software	210.000	-45.150	Algemene dekkingsmiddelen	Economisch nut
Totaal investeringen		5.308.000	-194.560		

Jaarlijks terugkerende arbeidskosten

Het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) schrijft voor dat jaarlijks inzicht wordt gegeven in de terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen.

Wachtgelden voormalige bestuurders

De geraamde lasten voor wachtgelduitkeringen hebben betrekking op verplichtingen die voortvloeien uit eerdere wisselingen binnen het college van burgemeester en wethouders. Een eventueel beroep op wachtgeld in 2027 kan bij het opstellen van deze begroting nog niet nauwkeurig worden geraamd. Eventuele financiële consequenties worden, zodra hierover meer duidelijkheid bestaat, verwerkt in een tussentijdse bestuursrapportage.

Pensioenuitkering voormalige bestuurders

In 2027 zal aan verschillende voormalige bestuurders of hun nabestaande een pensioenuitkering verschuldigd zijn van ongeveer € 270.000. Dit bedrag komt rechtstreeks ten laste van de daarvoor ingestelde pensioenvoorziening voormalige wethouders. De hoogte van de voorziening is toereikend om aan de toekomstige verplichtingen te kunnen voldoen. Bij de jaarrekening wordt jaarlijks nagegaan of de voorziening door mutaties nog toereikend is.

Naar verwachting wordt het APPA -pensioen (Algemene pensioen- en uitkeringswet politieke ambtsdragers) per 1 januari 2028 ondergebracht bij het ABP. Vanaf die datum bouwen politieke ambtsdragers geen pensioen meer op onder de Appa, maar nemen zij deel aan de pensioenregeling van ABP. Ook de reeds opgebouwde Appa-pensioenen worden collectief overgedragen.

Lasten en baten per pijler

Samenvatting van al onze inkomsten en uitgaven incidenteel en structureel: de recapitulatie

In de onderstaande overzichten volgt een recapitulatie van al onze inkomsten en uitgaven uit onze begroting inclusief de nieuwe voorstellen en ontwikkelingen 2027 - 2030. De gegevens in de kolom "begroting 2027 primair" zijn hierbij de bedragen die de basis vormen de doorberekening en het resultaat voor de periode 2027-2030. Het beginsaldo van de begroting 2027 start met een negatief structureel resultaat van € 68.000. Na verwerking van de nieuwe voorstellen en ontwikkelingen resulteert dit in 2027 in een structureel positief resultaat van € 29.000 en een negatief resultaat van € 1.096.000 in 2030. De nieuwe voorstellen en ontwikkelingen zijn opgenomen in 3-tal overzichten te weten: recapitulatie structureel, incidenteel en een totaal van beide.

Samenvatting van al onze inkomsten en uitgaven incidenteel en structureel: de recapitulatie

Recapitulatie incidenteel en structureel

Bedragen x € 1.000

	begroting 2027 primair	begroting 2027*	begroting 2028*	begroting 2029*	begroting 2030*
Lasten (exclusief toevoegingen reserves)					
P1. Bestuur en Samen doen	12.729	12.870	12.760	12.749	12.729
P2. Samen Leven	38.316	38.788	38.824	39.002	39.119
P3. Duurzaamheid en Economie	2.580	3.267	2.940	2.580	2.580
P4. Voorzieningen leefbaarheid en Wonen	24.751	28.248	28.274	25.720	26.133
P5. Middelen en Ondersteuning	14.789	18.716	20.429	23.413	25.001
Totaal lasten	93.165	101.888	103.227	103.465	105.562
Baten (exclusief onttrekkingen reserves)					
P1. Bestuur en Samen doen	9.764	9.764	9.764	9.764	9.764
P2. Samen Leven	8.649	8.970	9.779	11.232	12.711
P3. Duurzaamheid en Economie	3.524	3.574	3.574	3.574	3.574
P4. Voorzieningen leefbaarheid en Wonen	10.063	10.063	10.063	10.063	10.063
P5. Middelen en Ondersteuning	63.077	67.432	67.866	68.604	69.935
Totaal baten	95.077	99.802	101.045	103.236	106.046
Saldo exclusief reservemutaties	1.912	-2.086	-2.182	-228	484
Toevoegingen reserves	2.119	2.119	2.119	2.119	2.119
Onttrekkingen reserves	139	4.234	3.237	809	539
Saldo reservemutaties	-1.980	2.115	1.118	-1.310	-1.580
Saldo inclusief reservemutaties	-68	29	-1.064	-1.538	-1.096

* inclusief nieuwe voorstellen en ontwikkelingen
2027-2030

Recapitulatie incidenteel

Samenvatting van al onze inkomsten en uitgaven incidenteel:
de recapitulatie

Recapitulatie incidenteel

Bedragen x € 1.000

	begroting 2027*	begroting 2028*	begroting 2029*	begroting 2030*
Lasten (exclusief toevoegingen reserves)				
P1. Bestuur en Samen doen	141	31	20	0
P2. Samen Leven	210	15	0	0
P3. Duurzaamheid en Economie	687	360	0	0
P4. Voorzieningen leefbaarheid en Wonen	2.902	2.567	0	400
P5. Middelen en Ondersteuning	642	162	688	0
Totaal lasten	4.582	3.135	708	400
Baten (exclusief onttrekkingen reserves)				
P1. Bestuur en Samen doen	0	0	0	0
P2. Samen Leven	0	0	0	0
P3. Duurzaamheid en Economie	0	0	0	0
P4. Voorzieningen leefbaarheid en Wonen	0	0	0	0
P5. Middelen en Ondersteuning	487	37	38	0
Totaal baten	487	37	38	0
Saldo exclusief reservemutaties	-4.095	-3.098	-670	-400
Toevoegingen reserves	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	4.095	3.098	670	400
Saldo reservemutaties	4.095	3.098	670	400
Saldo inclusief reservemutaties	0	0	0	0

* inclusief nieuwe voorstellen en ontwikkelingen 2027-2030

Recapitulatie structureel

Samenvatting van al onze inkomsten en uitgaven
structureel: de recapitulatie

Recapitulatie structureel

Bedragen x € 1.000

	begroting 2027 primaïr	begroting 2027*	begroting 2028*	begroting 2029*	begroting 2030*
Lasten (exclusief toevoegingen reserves)					
P1. Bestuur en Samen doen	12.729	12.729	12.729	12.729	12.729
P2. Samen Leven	38.316	38.578	38.809	39.002	39.119
P3. Duurzaamheid en Economie	2.580	2.580	2.580	2.580	2.580
P4. Voorzieningen leefbaarheid en Wonen	24.751	25.346	25.707	25.720	25.733
P5. Middelen en Ondersteuning	14.789	18.074	20.267	22.725	25.001
Totaal lasten	93.165	97.306	100.092	102.757	105.162
Baten (exclusief onttrekkingen reserves)					
P1. Bestuur en Samen doen	9.764	9.764	9.764	9.764	9.764
P2. Samen Leven	8.649	8.970	9.779	11.232	12.711
P3. Duurzaamheid en Economie	3.524	3.574	3.574	3.574	3.574
P4. Voorzieningen leefbaarheid en Wonen	10.063	10.063	10.063	10.063	10.063
P5. Middelen en Ondersteuning	63.077	66.945	67.829	68.566	69.935
Totaal baten	95.077	99.315	101.008	103.198	106.046
Saldo exclusief reservemutaties	1.912	2.009	916	442	884
Toevoegingen reserves	2.119	2.119	2.119	2.119	2.119
Onttrekkingen reserves	139	139	139	139	139
Saldo reservemutaties	-1.980	-1.980	-1.980	-1.980	-1.980
Saldo inclusief reservemutaties	-68	29	-1.064	-1.538	-1.096

* inclusief nieuwe voorstellen en ontwikkelingen
2027-2030

Toelichting op de baten en lasten per pijler

Toelichting op de baten en lasten per pijler

Financiële begroting per pijler toelichting verschillen.

Conform BBV-artikel 19, lid a en b wordt in de toelichting overzicht lasten en baten per programma, het gerealiseerde bedrag van het vorig begrotingsjaar, het geraamde bedrag van het vorig begrotingsjaar na wijziging en het geraamde bedrag van het begrotingsjaar opgenomen. In geval van aanmerkelijk verschil met de raming, respectievelijk de realisatie, van het vorig, respectievelijk voor vorig, begrotingsjaar worden deze verschillen toegelicht.

Pijler 1. Bestuur en Samen doen

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2025	Begroting 2026 incl. wijz.	Primitieve begroting 2027
Lasten			
0.1 Bestuur	3.119	1.984	1.877
0.2 Burgerzaken	1.107	1.025	986
0.4 Overhead	35	232	0
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	2.206	2.273	2.205
1.2 Openbare orde en veiligheid	488	515	500
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	7.691	7.170	7.161
8.1 Ruimte en leefomgeving	0	0	0
Totaal Lasten	14.646	13.198	12.729
Baten			
0.1 Bestuur	0	5	5
0.2 Burgerzaken	633	478	478
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	0	6	6
1.2 Openbare orde en veiligheid	1	9	9
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	10.589	9.265	9.266
Totaal Baten	11.223	9.763	9.764
Onttrekkingen			
0.10 Mutaties reserves	209	308	18
Stortingen			
0.10 Mutaties reserves	2.100	2.100	2.100
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	0	0	0
Totaal Stortingen	2.100	2.100	2.100
Gerealiseerd resultaat	-5.315	-5.227	-5.047

Toelichting pijler 1

Het verschil ten opzichte van 2026 wordt veroorzaakt door stijgingen van de salarissen en mutaties in afschrijving en rente. Daarnaast is sprake van incidenteel vervallen ramingen voor o.a. de VRD, uitbreiding griffie, verkiezingen, dienstverlening, steunpunt femicide en Wet Open Overheid.

Pijler 2. Samen Leven

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2025	Begroting 2026 incl. wijz.	Primitieve begroting 2027
Lasten			
1.2 Openbare orde en veiligheid	17	19	19
4.1 Openbaar basisonderwijs	43	43	45
4.2 Onderwijshuisvesting	122	69	98
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.130	1.177	1.187
5.1 Sportbeleid en activering	15	0	0
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	351	361	327
5.6 Media	883	833	614
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.936	6.321	5.658
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	0	0	0
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	0	49	49
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	4.529	4.876	4.605
6.3 Inkomensregelingen	10.094	9.165	9.149

Exploitatie	Rekening 2025	Begroting 2026 incl. wijz.	Primitieve begroting 2027
6.4 WSW en beschut werk	86	84	105
6.5 Arbeidsparticipatie	624	1.039	1.053
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	1.772	1.803	1.803
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	2.745	2.162	1.849
6.712 Begeleiding (WMO)	1.778	3.099	3.099
6.713 Dagbesteding (WMO)	574	0	0
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	4.958	2.820	2.820
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	3.343	907	907
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	224	394	394
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	30	45	45
6.791 PGB WMO	251	452	452
6.792 PGB Jeugd	174	533	533
6.811 Beschermde wonen (WMO)	41	0	0
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	51	51
6.821 Jeugdbescherming	374	250	250
6.822 Jeugdreclassering	111	122	122
6.91 Coördinatie en beleid WMO	411	426	461
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	21	1.157	1.124
7.1 Volksgezondheid	1.822	1.749	1.726
7.4 Milieubeheer	0	50	0
Totaal Lasten	40.456	40.059	38.545
Baten			
0.10 Mutaties reserves	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	29	20	20
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	258	180	180
5.1 Sportbeleid en activering	15	0	0
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	30	34	0
5.6 Media	249	114	0
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.056	3.017	2.965
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	0	0	0
6.3 Inkomensregelingen	6.327	5.453	5.453
6.5 Arbeidsparticipatie	4	10	10
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	12	13	13
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	208	124	124
6.811 Beschermde wonen (WMO)	1.528	0	0
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	2	0	0
7.1 Volksgezondheid	321	133	114
Totaal Baten	10.038	9.097	8.878
Onttrekkingen			
0.10 Mutaties reserves	220	460	34
Storting			
0.10 Mutaties reserves	19	94	19
Gerealiseerd resultaat	-30.217	-30.595	-29.651

Toelichting pijler 2

Het verschil t.o.v. 2026 betreft o.a. verhoging salarissen, vervallen incidentele ramingen voor bibliotheekwerk, informele ondersteuning dorpen, vrijwilligersfonds, voorliggend veld, onafhankelijke cliëntondersteuning, WMO voorziening, hervormingsagenda jeugd en budgettaire neutrale (spuk) uitkeringen aan de lasten- en batenkant.

Pijler 3. Duurzaamheid en Economie

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2025	Begroting 2026 incl. wijz.	Primitieve begroting 2027
Lasten			
3.1 Economische ontwikkeling	143	91	53
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	810	242	132
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	5	5	5
3.4 Economische promotie	261	210	217
5.5 Cultureel erfgoed	0	0	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	978	1.716	1.361
7.4 Milieubeheer	507	1.448	812
Totaal Lasten	2.703	3.714	2.580
Baten			
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	620	-1	0
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	11	17	17
3.4 Economische promotie	2.723	2.760	2.760
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	172	532	532
7.4 Milieubeheer	721	216	216
Totaal Baten	4.247	3.523	3.524
Onttrekkingen			
0.10 Mutaties reserves	805	693	0
Stortingen			
0.10 Mutaties reserves	400	0	0
Gerealiseerd resultaat	1.948	502	944

Toelichting pijler 3

Betreft vervallen incidentele ramingen voor het Grevelingkanaal, uitvoeringsbudget economie recreatie en toerisme, toekomstige bedrijventerreinen, uitvoeringsbudget duurzaamheid, sociale energieaanpak, soorten managementplan en incidentele voordelen op kapitaallasten.

Pijler 4. Voorzieningen, leefbaarheid en wonen

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2025	Begroting 2026 incl. wijz.	Primitieve begroting 2027
Lasten			
2.1 Verkeer en vervoer	4.304	5.604	4.326
2.5 Openbaar vervoer	5	6	6
4.2 Onderwijshuisvesting	1.033	1.941	781
5.1 Sportbeleid en activering	335	290	291
5.2 Sportaccommodaties	2.352	2.423	2.134
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	127	201	85
5.5 Cultureel erfgoed	284	195	134
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	4.839	5.046	4.907
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	933	2.247	646
7.2 Riolering	1.996	1.917	2.094
7.3 Afval	2.555	2.713	3.118
7.4 Milieubeheer	1.735	1.826	1.839
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	464	478	473
8.1 Ruimte en leefomgeving	2.408	2.500	1.276
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	2.040	2.962	976
8.3 Wonen en bouwen	1.711	1.334	1.436
Totaal Lasten	27.121	31.681	24.521
Baten			
2.1 Verkeer en vervoer	411	44	44
5.1 Sportbeleid en activering	486	257	257
5.2 Sportaccommodaties	377	442	442
5.5 Cultureel erfgoed	35	30	30
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	42	44	44
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	241	467	197
7.2 Riolering	2.435	2.483	2.705
7.3 Afval	3.291	3.481	3.831
7.4 Milieubeheer	0	73	73
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	117	104	104
8.1 Ruimte en leefomgeving	8	228	228
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	3.065	2.913	905
8.3 Wonen en bouwen	1.248	975	975
Totaal Baten	11.756	11.539	9.833
Onttrekkingen			
0.10 Mutaties reserves	1.935	3.966	80
Stortingen			
0.10 Mutaties reserves	562	0	0
Gerealiseerd resultaat	-13.992	-16.175	-14.608

Toelichting pijler 4

Het verschil ten opzichte van 2026 wordt met name veroorzaakt door vervallen incidentele ramingen voor tijdelijke huisvesting en verplaatsingskosten scholen, huisvesting statushouders, bijdrage dorpshuis, natuurwaardenkaart, leefbaarheidsfonds, kwaliteitsimpuls fietspaden, graskeien, bomenonderhoud en skeelerbaan Gieten-Bonnen. Daarnaast is sprake van een stijging van de salariskosten en hogere doorberekening in de opbrengsten van riool- en afvalstoffenheffing en overige interne verrekeningen.

Pijler 5. Middelen en ondersteuning

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2025	Begroting 2026 incl. wijz.	Primitieve begroting 2027
Lasten			
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	747	515	472
0.4 Overhead	13.120	13.297	10.996
0.5 Treasury	-943	-999	-368
0.61 OZB woningen	145	146	147
0.62 OZB niet-woningen	47	47	48
0.64 Belastingen overig	2.899	2.947	2.930
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	0	0	0
0.8 Overige baten en lasten	516	447	469
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	368	26	26
Totaal Lasten	16.898	16.426	14.721
Baten			
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	85	31	31
0.4 Overhead	1.218	439	419
0.5 Treasury	403	252	252
0.61 OZB woningen	4.039	4.047	4.047
0.62 OZB niet-woningen	1.364	1.363	1.363
0.64 Belastingen overig	2.434	2.666	2.579
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	57.884	55.043	53.986
0.8 Overige baten en lasten	351	399	401
Totaal Baten	67.780	64.238	63.077
Onttrekkingen			
0.10 Mutaties reserves	3.351	3.992	6
Stortingen			
0.10 Mutaties reserves	4.401	309	0
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	2.257	0	0
Totaal Stortingen	6.659	309	0
Gerealiseerd resultaat	47.575	51.496	48.362

Toelichting pijler 5

Het verschil t.o.v. 2026 wordt o.a. veroorzaakt door mutaties van incidentele ramingen m.b.t. salarisbudget, onderuitputting rente en afschrijving, mutaties Algemene Uitkering, vervallen bijdragen vanuit de VAR en budgettair neutrale verrekeningen met andere pijlers.

Incidentele baten en lasten

Incidentele baten en lasten

Bij het opstellen van de begroting worden ramingen structureel of incidenteel opgenomen. Structureel zijn de ramingen die jaarlijks voorkomen. Bij het incidenteel opnemen gaat het om 'eenmalige zaken', dan wel geldstromen waarvan de intentie is dat deze binnen een beperkt aantal jaren eindig zijn.

In onderstaande tabel zijn de incidentele ramingen op de pijlers binnen de exploitatie opgenomen over de jaren 2027 tot en met 2030. De bedragen in de kolom 2027 zijn de voorstellen ter afweging in 2027, zoals opgenomen in de eerste begrotingswijziging 2027.

Voor een uitgebreide toelichting op de hieronder genoemde onderdelen van incidentele baten en lasten wordt verwezen naar het onderdeel hoofdlijnen.

Pijler	Omschrijving	2027	2028	2029	2030	totaal
Lasten						
Ambities incidenteel						
	Nieuwe ambities					
1	Steunpunt Femicide	-11.000	-11.000			-22.000
1	Kinderraad (ambtelijke ondersteuning)	-20.000	-20.000	-20.000		-60.000
1	Programma maatschappelijke weerbaarheid	-390.000	-360.000			-750.000
1	Continuering inzet participatieadviseur	-110.000				-110.000
2	Monitoring sociaal domein	-100.000				-100.000
2	Communicatiestrategie ondersteuningsmogelijkheden	-100.000				-100.000
2	Bijdrage Special Olympics	-10.000	-15.000			-25.000
3	Uitvoeringsbudget duurzaamheid	x				0
3	Brugbediening Grevelingskanaal	-80.000				-80.000
3	Uitvoeringsbudget economie, recreatie en toerisme	-40.000				-40.000
3	Verkenning toeristische ontwikkeling veengebied	-20.000				-20.000
3	Revitalisering bedrijventerreinen	-87.000				-87.000
4	Bermbeheer	-100.000				-100.000
4	Aanpassingen sporthal de Boerhoorn	-15.000				-15.000
4	Opstellen visie gemeentelijke sportaccommodaties	-100.000				-100.000
4	Bijdrage Dorpshuis Eexterzandvoort	-100.000				-100.000
4	Inzet maatschappelijk vastgoed	-250.000	-250.000	-250.000		-750.000
4	Omgevingsplan	-200.000	-200.000	pm	pm	-400.000
4	Extra dotatie voorziening wegen	-1.000.000	-1.000.000			-2.000.000
4	Tijdelijke huisvesting de Dobbe Gasselte (bestaande situatie)	-70.000				-70.000
4	Incidentele lasten i.v.m. bouw MFA Gasselte		pm	pm		0
4	Programma woningbouw	-450.000	-450.000			-900.000
4	Nedersaksenlijn bijdrage	-32.000	-32.000			-64.000
4	Nedersaksenlijn uitvoeringsbudget	-50.000	pm	pm		-50.000
5	ARBO	-30.000				-30.000
5	Inrichten procesmatig en datagedreven werken	-125.000	-125.000			-250.000
	Ambities uit fmp begroting 2026					
3	Toekomstbestendige bedrijventerreinen	-40.000				-40.000
3	Geopark de Hondsrug	-30.000				-30.000
div	Regiodeal Noord Drenthe 'Vitaal verbonden'	x	x	x		0
4	Aanbrengen graskeien	-100.000				-100.000
4	Tijdelijke huisvesting Dr Nassau college (uit 2025)	-235.000	-235.000			-470.000
4	Tijdelijke huisvesting Dr Nassau college (spoedaanvraag 2026)	-200.000	-400.000	-400.000	-400.000	-1.400.000
	Totaal ambities incidenteel	-4.095.000	-3.098.000	-670.000	-400.000	-8.263.000
Gemeentefonds						
2	Maatregelen versterking voorliggend veld	-487.000	-37.000	-38.000		-562.000
2	Lagere inkomst eigen bijdrage WMO	-325.000				-325.000
						0
	Totaal gemeentefonds	-812.000	-37.000	-38.000	0	-887.000
	Totaal lasten	-4.907.000	-3.135.000	-708.000	-400.000	-9.150.000
Baten						
Gemeentefonds						
5	Hervormingsagenda jeugd	487.000	37.000	38.000		562.000
5	Uitstel wijziging abonnementstarief WMO	325.000				325.000
	Totaal gemeentefonds	812.000	37.000	38.000	0	887.000

Pijler	Omschrijving	2027	2028	2029	2030	totaal
Mutaties reserves						
1	Bijdrage uit vereveningsreserve rijkstaken tbv maatschappelijke weerbaarheid	390.000	360.000			750.000
4	Bijdrage uit reserve grondbedrijf tbv programma woningbouw	450.000	450.000			900.000
5	Bijdrage uit de Vrije Algemene Reserve (VAR)	3.255.000	2.288.000	670.000	400.000	6.613.000
Totaal mutaties reserves		4.095.000	3.098.000	670.000	400.000	8.263.000
Totaal baten		4.907.000	3.135.000	708.000	400.000	9.150.000
Totaal lasten - totaal baten		0	0	0	0	0

Totaaloverzicht beleidsindicatoren

Pijler 1 Bestuur en Samen doen

Naam indicator	Eenheid	Waarde indicator jaar t-2 tov bronjaar	Waarde indicator voorgaand jaar tov bronjaar	Waarde indicator	Bronjaar
Verwijzingen Halt	Aantal per 1.000 jongeren 12-17 jaar	4	6	9	2025
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	0	0,2	0,8	2025
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2,1	1,9	1,7	2025
Diefstallen uit woningen	Aantal per 1.000 inwoners	1,4	0,8	0,8	2025
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	3,7	1,9	2,5	2025

Pijler 2 Samen Leven

Naam indicator	Eenheid	Waarde indicator jaar t-2 tov bronjaar	Waarde indicator voorgaand jaar tov bronjaar	Waarde indicator	Bronjaar
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2,8	geen data	3,7	2024
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	16	19	18	2024
Voortijdig schoolverlaters (voorheen vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	1,7	1,9	1,7	2024
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 tot 23 jaar	0	0	0	2023
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	4	4	4	2024
Werkloze jongere	% 16 t/m 22 jarigen	1	1	1	2024
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	164,2	168,1	165,7	2025
Lopende re-integratie voorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 74 jaar	165,2	324,3	220,2	2024
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	13,9	13,3	14,0	2025
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	1,1	0,9	0,9	2025
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	geen data	0,3	0,5	2025
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	730	700	720	2025

Pijler 1 Bestuur en Samen doen**Pijler 3 Duurzaamheid en Economie**

Naam indicator	Eenheid	Waarde indicator jaar t-2 tov bronjaar	Waarde indicator voorgaand jaar tov bronjaar	Waarde indicator	Bronjaar
Functiemenging	%	43,8	43,9	44,3	2024
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.00 inwoners 15-64 jaar	188	195	200	2024
Banen	Aantal per 1.000 inwoners 15 – 64 jaar	584,2	591,7	610,5	2024
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	71,4	70,9	71,1	2025
Hernieuwbare elektriciteit	%	80	148,9	235,8	2023

Pijler 4 Voorzieningen, leefbaarheid en wonen

Naam indicator	Eenheid	Waarde indicator jaar t-2 tov bronjaar	Waarde indicator voorgaand jaar tov bronjaar	Waarde indicator	Bronjaar
Niet wekelijks sporters	%	47,4	47,4	42,9	2024
Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	158	150	123	2024

Pijler 5 Middelen en ondersteuning

Naam indicator	Eenheid	Waarde indicator jaar t-2 tov bronjaar	Waarde indicator voorgaand jaar tov bronjaar	Waarde indicator	Bronjaar
Formatie*	Fte per 1.000 inwoners	8,64	8,79	8,76	2026
Bezetting*	Fte per 1.000 inwoners	8,64	8,79	8,76	2026
Apparaatskosten*	Kosten per inwoner	€ 50	€ 49	€ 49	2027
Externe inhuur*	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2,52	2,45	2,21	2027
Overhead*	% van totale lasten	12,70	12,10	11,54	2027
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	347	371	425	2026
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	5,8	7,4	5,2	2024
Demografische druk	%	88,0	89,9	91,7	2025
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	734	786	793	2026
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	800	852	864	2026

